

به نام خدا



واحد شهریار

گزیده ای از مجموعه مقررات درسی و آموزشی  
دانشگاه آزاد اسلامی

## تهیه شده در معاونت آموزشی دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهریار

تذکر: همواره شرایط و ضوابط تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی براساس آیین نامه ها و بخشنامه های ابلاغی سازمان مرکزی، به روزرسانی می گردد. لذا مجموعه حاضر تنها جهت آگاهی و اطلاع رسانی تهیه و تدوین گردیده است. بنابراین دانشگاهیان گرامی می بایست همواره از آخرین قوانین و مقررات مرتبط با خود مطلع باشند.

### منبع:

مجموعه مقررات معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی  
تألیف و تدوین: دفتر حقوقی دانشگاه  
به اهتمام شورای راهبردی امور حقوقی  
و معاونت های سازمان مرکزی  
ویراستاری، حروفچینی و صفحه آرایی: روزنامه فرهیختگان  
قطع وزیری - تیراژ: ۱۰۰۰ جلد  
تاریخ و محل انتشار: زمستان ۱۳۹۳ - چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی  
نوبت چاپ: اول  
ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی  
کلیه حقوق مربوط به کتاب برای دانشگاه آزاد اسلامی محفوظ است.

# فصل دوم

## مقررات آموزشی و درسی



## بخش اول

### مقررات آموزشی دوره‌های تحصیلی کاردانی و کارشناسی

**ماده ۱:** شرایط ورود به دانشگاه آزاد اسلامی در دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ناپیوسته به شرح زیر است<sup>۱</sup>:

- ۱- داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی، برابر مصوبات مربوط
- ۲- نداشتن منع قانونی از نظر خدمت و وظیفه عمومی برای آن افراد
- ۳- پذیرفته شدن در آزمون ورودی ذی‌ربط
- ۴- داشتن گواهی‌نامه پایان تحصیلات متوسطه نظام قدیم یا گذراندن دوره پیش دانشگاهی نظام جدید مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش برای دوره کاردانی، کارشناسی پیوسته یا برابر آن از آموزش‌های حوزوی (مطابق مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی)<sup>۲</sup> و گواهی‌نامه دوره کاردانی رشته مربوط حسب مورد از دانشگاه آزاد اسلامی یا دیگر مؤسسات آموزش عالی مورد تأیید دانشگاه آزاد اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای دوره کارشناسی ناپیوسته، همچنین داشتن مدرک دیپلم کاردانش یا فنی و حرفه‌ای نظام جدید متوسطه قابل قبول برای کاردانی پیوسته
- ۵- دارندگان مدرک کاردانی پیوسته می‌توانند در آزمون سراسری دوره‌های کاردانی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته شرکت کنند.
- تبصره- دروس گذرانده شده در دوره کاردانی پیوسته با رعایت همه بندها و تبصره‌های مرتبط قابل معادل‌سازی با دروس دانشگاهی است.<sup>۳</sup>
- ۶- مدارک صادرشده از دانشگاه پیام‌نور برای ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر دانشگاه آزاد اسلامی قابل قبول است.<sup>۴</sup>
- ۷- دارندگان مدارک معادل، که مدرک معادل آن‌ها مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت و آموزش پزشکی است، می‌توانند در مقطع تحصیلی بالاتر ادامه تحصیل دهند.<sup>۵</sup>
- ۸- مدارک صادرشده از دانشگاه آمریکایی هاوایی فاقد اعتبار است.<sup>۶</sup>

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱  
 ۲- مصوبه جلسه ۸۶۳ مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۳ و مصوبه جلسه ۸۴۵ مورخ ۸۲/۷/۲۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی (با موضوع لغو محدودیت ادامه تحصیل دارندگان مدارک حوزوی در گرایش‌های پنج‌گانه رشته الهیات و معارف اسلامی و رشته زبان و ادبیات عرب (مصوب جلسه ۸۶۳ مورخ ۷۴/۱۱/۳ شورای عالی) لغو شده و دارندگان این مدارک می‌توانند پس از قبولی در آزمون سراسری در تمامی رشته‌های علوم انسانی در دانشگاه‌ها ادامه تحصیل دهند.

۳- بخش‌نامه ۶۳/۷۴۶۰۶۱ مورخ ۸۴/۷/۲۰

۴- بخش‌نامه ۶۳/۵۴۵۳۹ مورخ ۸۳/۶/۱

۵- مصوبه جلسه ۸۴۷ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۴ شورای عالی برنامه‌ریزی و مصوبه جلسه ۳۷۱ مورخ ۱۳۹۰/۶/۸ شورای برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۶- بخش‌نامه ۳۶/۵۵۴۳۰۱ مورخ ۸۲/۶/۲۹ دانشگاه آزاد اسلامی

۹- فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های خارج از کشور که در مدرک تحصیلی ارزیابی شده آنان اجازه ادامه تحصیل در مقطع بالاتر قید شده باشد.

۱۰- ادامه تحصیل دانش‌آموختگان تمام رشته‌های دانشگاهی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد در دوره‌های کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی ارشد و دکتری تمام رشته‌های علوم انسانی، هنر، فنی و مهندسی، علوم پایه و کشاورزی آزاد است و در صورت قبولی دانشجو موظف است دروس پیش‌نیاز لازم را به پیشنهاد گروه آموزشی مربوط بگذراند.<sup>۱</sup>

**ماده ۲:** پذیرفته‌شدگان در آزمون ورودی موظفند در مهلت‌های تعیین‌شده طبق اطلاعیه‌های مربوط برای ثبت‌نام و انتخاب واحدهای درسی به واحدهای دانشگاهی ذی‌ربط مراجعه کنند در غیراین صورت در شمول متأخرین ثبت‌نام قرار می‌گیرند.<sup>۲</sup>

**ماده ۳:** در صورتی که ظرفیت پذیرش دانشجو در واحد تکمیل شده باشد و واحد امکانات آموزشی لازم را برای پذیرش دانشجویان متأخر داشته باشد می‌تواند با تأیید شورای آموزشی واحد اقدام به ثبت‌نام و مراتب را برای اطلاع به مرکز آزمون اعلام کند.<sup>۳</sup>

تبصره ۱- در مواردی که تعداد پذیرفته‌شدگان بیش از ظرفیت مصوب واحد باشد و امکانات آموزشی واحد اجازه ثبت‌نام آنان را در نیمسال اول ندهد، واحد دانشگاهی مجاز است بر اساس نمره کل آزمون، تعدادی از پذیرفته‌شدگان را برای نیمسال دوم ثبت‌نام کند.

تبصره ۲- حداکثر تأخیر متقاضی برای ثبت‌نام در مقطع تحصیلی کاردانی (پیوسته و ناپیوسته و آموزش معلمان) و کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته و آموزش معلمان) یک سال از زمان پذیرش در آزمون ورودی است مشروط بر این‌که:

الف - آن متقاضی از نظر نظام‌وظیفه منع تحصیلی نداشته باشد.

ب- هنگام ثبت‌نام مدرک پایه داشته باشد.

ج- واحد دانشگاهی ظرفیت مصوب داشته باشد. در غیراین صورت شورای آموزشی واحد دانشگاهی اتخاذ تصمیم می‌کند.

د- مدت تأخیر تا یک سال جزو سنوات مجاز تحصیل دانشجو محسوب می‌شود و واحد دانشگاهی موظف است پس از ثبت‌نام با اخذ شهریه ثابت بر مبنای سال ورود برای این مدت مرخصی تحصیلی صادر کند.

ه- هزینه تأخیر را برابر آخرین دست‌ورالعمل به حساب ۱۴۸۶ بانک ملی تهران شعبه زبرجد (قابل پرداخت در همه شعب کشور) واریز و رسید آن را به واحد دانشگاهی تسلیم کنند تا به صورت یک‌جا به امور مالی سازمان مرکزی ارسال دارند.

تبصره ۳- در مورد پذیرفته‌شدگان فاقد مدرک پایه، یک سال تأخیر جزو سنوات مجاز تحصیلی محسوب نمی‌شود و واحد دانشگاهی باید مرخصی تحصیلی بدون احتساب صادر و شهریه ثابت این مدت را بر مبنای سال ورود از دانشجو اخذ کند.

تبصره ۴- واحدهای دانشگاهی موظفند فهرست اسامی متأخرین ثبت‌نام را حداکثر تا یک ماه پس از ثبت‌نام به مرکز آزمون و نسخه‌ای از آن را همراه با رسید بانکی مربوط به امور مالی سازمان مرکزی ارسال دارند.

۱- بخش‌نامه ۳۶/۴۳۰۰۰ مورخ ۸۳/۳/۱۶

۲- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

۳- همان مأخذ

تبصره ۵- دانشجوی متأخر از سال شروع به تحصیل تابع مقررات مالی و آموزشی همان سال خواهد بود.

تبصره ۶- شروع به تحصیل پذیرفته‌شدگان دوره کارشناسی ناپیوسته که با استفاده از ماده ۲۰ از مقطع کاردانی فارغ‌التحصیل می‌شوند، در صورتی امکان‌پذیر است که امتحان درس یا دروس ذکرشده قبل از سپری شدن سه‌شانزدهم از شروع کلاس‌های مقطع جدید انجام شده و نمره قبولی کسب کرده باشند. **ماده ۴:** دانشجویان موظفند در مهلت‌های تعیین‌شده در تقویم دانشگاهی برای انتخاب واحد درسی به واحدهای دانشگاهی مربوط مراجعه کنند. ولی در صورتی که این امر به تأخیر افتد و تأخیر از سه شانزدهم ساعت‌های هر درس بیشتر نشود انتخاب واحد درسی دانشجوی با تأیید شورای آموزشی واحد دانشگاهی امکان‌پذیر است. در این حال مدت تأخیر جزو حد نصاب غیبت دانشجوی محسوب می‌شود.<sup>۱</sup> تبصره- دانشجویانی که پس از انقضای مهلت تعیین‌شده در ماده ۴ مراجعه کنند حق انتخاب واحد درسی را در آن نیمسال نخواهند داشت. ولی در صورت موافقت شورای آموزشی واحد دانشگاهی، آن نیمسال با رعایت ماده ۴۸ به‌عنوان مرخصی تحصیلی جزو سنوات مجاز آنان محسوب می‌شود. در این حال دانشجوی موظف به پرداخت شهریه ثابت تعیین‌شده است.

**ماده ۵:** تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی به‌صورت حضوری و تمام‌وقت است؛ مگر برای دوره‌هایی که رسماً مستثنی شده باشند.<sup>۲</sup>

**ماده ۶:** دانشجوی همزمان حق نام‌نویسی و ادامه تحصیل در بیش از یک رشته و در هر رشته بیش از یک گرایش در یک یا چند دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی در نظام آموزش تمام‌وقت یا پاره‌وقت را نخواهد داشت؛ در صورت تخلف از ادامه تحصیل در یکی از رشته‌های انتخابی به تشخیص کمیسیون موارد خاص آموزشی و دانشجویی سازمان مرکزی محروم و سوابق تحصیلی وی در آن رشته باطل اعلام می‌شود و دانشجوی موظف به پرداخت هزینه انصراف مطابق تعرفه تعیین‌شده به دانشگاه است.<sup>۳</sup>

**ماده ۷:** آموزش در دانشگاه آزاد اسلامی براساس نظام واحدی است.<sup>۴</sup>

**ماده ۸:** در نظام واحدی ارزش هر درس با تعداد واحدهای آن درس سنجیده می‌شود و قبولی یا ردی دانشجوی در یک درس به همان درس محدود می‌شود.<sup>۵</sup>

**ماده ۹:** یک واحد درس نظری مقدار درسی است که مفاد آن طی ۱۶ جلسه یک ساعته آموزشی آموزش داده می‌شود این زمان برای هر واحد درس عملی آزمایشگاهی ۳۲ ساعت، کارگاهی ۴۸ ساعت و عملیات صحرایی ۶۴ ساعت است.<sup>۶</sup>

تبصره- اجرای دوره‌های کارآموزی و کارورزی در موارد مربوط بر اساس مدت تعیین‌شده در سرفصل مصوب و آیین‌نامه‌های مربوط خواهد بود.

**ماده ۱۰:** هر سال تحصیلی مرکب از دو نیمسال تحصیلی و حسب لزوم یک دوره تابستانی است. هر نیمسال تحصیلی شامل ۱۶ هفته و هر دوره تابستانی شامل ۶ هفته آموزش است.<sup>۷</sup>

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

۷- همان مأخذ



تبصره- مدت امتحانات پایان هر یک از دو نیمسال تحصیلی و دوره تابستانی و همچنین امتحان میان‌ترم، جزو مدت آموزش محسوب نمی‌شود.

**ماده ۱۱:** یک واحد درس نظری طی نیمسال تحصیلی در ۱۶ جلسه یک ساعته و در طول دوره تابستانی در ۶ هفته (۱۶ جلسه) تدریس می‌شود به همین نحو مجموع ساعات‌های تدریس یک واحد درس عملی آزمایشگاهی، کارگاهی و عملیات صحرایی بر حسب انجام آن‌ها در طول نیمسال یا دوره تابستانی به ترتیب در ۱۶ هفته و ۶ هفته تقسیم می‌شود.<sup>۱</sup>

تبصره- در موارد استثنایی و ضروری به پیشنهاد واحد دانشگاهی ذی‌ربط و تصویب سازمان مرکزی دانشگاه می‌توان یک واحد درسی را در مدتی کوتاه‌تر از ۱۶ هفته تدریس کرد؛ مشروط بر این که مجموع ساعات هر واحد درسی از حد مقرر خود کمتر نشود.

**ماده ۱۲:** هر درس بخش مستقلی از برنامه آموزشی است که در یک موضوع مشخص و برای یک نیمسال تحصیلی ارائه می‌شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۳:** دروس دوره دانشگاهی از لحاظ محتوی به دروس عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تقسیم می‌شود.<sup>۳</sup>

۱- دروس عمومی به‌منظور توسعه اطلاعات و معلومات عمومی دانشجویان عرضه می‌شود. گذراندن این دروس برای عموم دانشجویان الزامی است.

۲- دروس پایه به‌منظور تقویت بنیه علمی و ایجاد زمینه مناسب برای پذیرش دروس اصلی و تخصصی ارائه می‌شود.

۳- دروس اصلی، اساس و مبنای دروس تخصصی رشته را تشکیل می‌دهد.

۴- دروس تخصصی، به‌منظور افزایش توان علمی و عملی دانشجو در رشته مربوط تدریس می‌شود.

**ماده ۱۴:** هر درس از نظر ارتباط با درس یا دروس دیگر به دو صورت وابسته و مستقل تقسیم می‌شود.<sup>۴</sup>

۱- درس مستقل درسی است که انتخاب آن منوط به گذراندن درس دیگری نیست.

۲- درس وابسته درسی است که انتخاب آن با درس یا دروس دیگری ملازمه دارد دروس وابسته به دروس پیش‌نیاز و دروس هم‌نیاز تقسیم می‌شود.

۳- درس پیش‌نیاز درسی است که درک مطلب آن برای یادگیری درس یا دروس دیگری که وابسته آن نامیده می‌شود ملازمه دارد و باید قبل از آن درس یا دروس ارائه شود.

۴- دروس هم‌نیاز دروسی است که باید با هم در یک نیمسال یا دوره تابستان ارائه شوند.

**ماده ۱۵:** درس از جنبه انتخاب به الزامی و انتخابی تقسیم می‌شود.<sup>۵</sup>

۱- درس الزامی درسی است که گذراندن آن در طول دوره برای دانشجو اجباری است و با دروس دیگر قابل تعویض نیست.

۲- درس انتخابی درسی است که دانشجو به اختیار خود از بین دروس مربوط انتخاب می‌کند.

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

- ماده ۱۶:** درس از لحاظ نحوه تدریس به نظری، عملی و نظری- عملی تقسیم می‌شود.<sup>۱</sup>
- ۱- درس نظری حاوی مجموعه‌ای از دانش‌هاست که به صورت خطابه، کنفرانس، سمینار و بحث و گفت‌وگو تعلیم داده می‌شود.
- ۲- درس عملی حاوی مجموعه مهارت‌هایی است که انتقال آن‌ها محتاج به تمرین، عملیات کارگاهی آزمایشگاهی، بیمارستانی و صحرایی است.
- ۳- درس نظری- عملی مجموع دانش‌ها و مهارت‌هایی است که به هر دو صورت ذکر شده توأمأً تدریس می‌شود.
- ماده ۱۷:** در تمامی واحدهای دانشگاهی برای یک رشته معین، برنامه درسی مصوب یکسانی اجرا می‌شود.<sup>۲</sup>
- ماده ۱۸:** تعداد واحدهای درسی لازم برای گذراندن هر یک از دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته بر حسب رشته تحصیلی بر اساس سرفصل مصوب و بخش‌نامه‌های ذی‌ربط تعیین می‌شود.<sup>۳</sup>
- تبصره- در مورد برنامه‌های آموزشی که تاکنون به تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی نرسیده است، برنامه‌های مصوب سازمان مرکزی دانشگاه، ملاک عمل خواهد بود.
- ماده ۱۹:** تعداد واحدهای انتخابی دانشجوی تمام‌وقت در یک نیمسال تحصیلی نمی‌تواند از ۱۲ واحد کمتر و از ۲۰ واحد بیشتر باشد.<sup>۴</sup>
- تبصره ۱- در نیمسال‌هایی که دانشجو به دلیل رعایت پیش‌نیازها یا عدم امکان ارائه درس توسط واحد دانشگاهی تا پایان هفته حذف و اضافه موضوع ماده ۳۶ کمتر از حداقل واحد درسی مجاز را انتخاب کند بلامانع بوده ولی آن نیمسال جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود. اما چنانچه میانگین آن نیمسال کمتر از ۱۲ شود مشروط به حساب نمی‌آید. نمرات دروس آن نیمسال در میانگین کل و نیمسالی دانشجو محاسبه می‌شود.
- تبصره ۲- در مواردی که دانشجو برای فراغت از تحصیل حداکثر ۲۴ واحد درسی باقی‌مانده داشته باشد، حتی اگر در ترم قبل مشروط شده باشد، با نظر گروه آموزشی واحد می‌تواند تمام واحدهای درسی باقی‌مانده را هر چند در بین آن‌ها دروس پیش‌نیاز وجود داشته باشد در یک نیمسال انتخاب و بگذراند.
- تبصره ۳- چنانچه نیمسال دوم سال تحصیلی، نیمسال آخر تحصیل دانشجو باشد و ۲۴ واحد درسی باقی‌مانده داشته باشد می‌تواند با نظر گروه و رعایت بند ۲ این ماده آن‌ها را در آن نیمسال و دوره تابستان بگذراند؛ مشروط بر این که بیش از ۷ واحد آن در دوره تابستان نباشد.
- تبصره ۴- چنانچه در ترم آخر تحصیلی دانشجو فقط ۲۴ واحد درسی باقی‌مانده داشته باشد و واحد دانشگاهی نتواند یک یا دو درس نظری آن را (حداکثر به تعداد ۴ واحد) در آن نیمسال ارائه کند با نظر گروه و رعایت مفاد بند ۲ این ماده، دانشجو می‌تواند آن درس یا دروس را در نیمسال بعد یا دوره تابستان به صورت معرفی به استاد بگذراند.
- تبصره ۵- دانشجویی که میانگین نمرات نیمسال او ۱۷ یا بیشتر باشد، مشروط بر این که تعداد واحدهایی

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ



که دانشجوی انتخاب نموده و در امتحانات پایان ترم آنان شرکت و نمره اخذ کرده از حداقل تعیین شده در آن نظام آموزشی کمتر نباشد، می‌تواند در نیمسال بعد تا ۲۴ واحد درسی انتخاب کند.

**ماده ۲۰:** چنانچه دانشجوی در یک نیمسال یا دوره تابستان برای فراغت از تحصیل حداکثر دو درس نظری به ارزش حداکثر ۴ واحد باقی‌مانده داشته باشد می‌تواند، برای یک بار خارج از تقویم دانشگاهی انتخاب واحد نموده و در فرصتی که گروه آموزشی مربوط تعیین می‌کند، آن درس یا دروس را از طریق معرفی به استاد حداکثر در همان نیمسال یا آن دوره تابستانی بگذرانند. و در صورت عدم موفقیت در هر درس، نمره آن حذف (بلا اثر) می‌شود و بدون نیاز به انتخاب واحد مجدد می‌تواند در پایان آن نیمسال با سایر دانشجویان امتحان دهد.<sup>۱</sup>

تبصره ۱- چنانچه در آن نیمسال درس یا دروس ذکر شده در واحد دانشگاهی ارائه نشود در پایان همان نیمسال مجدداً به صورت معرفی به استاد امتحان دهد.

تبصره ۲- در صورت داشتن سنوات تحصیلی استفاده از ماده ۲۰ امکان پذیر است. در غیر این صورت می‌توان از تبصره ۲ ماده ۲۸ استفاده کرد یا با درخواست کتبی دانشجوی، وی را به سیستم پاره‌وقت منتقل کرد.

تبصره ۳- شهریه دروس موضوع این ماده شامل نصف شهریه ثابت به اضافه شهریه متغیر درس یا دروس مربوط خواهد بود.

تبصره ۴- پرداخت حق الزحمه استاد دروس موضوع این ماده با در نظر گرفتن یک ساعت طرح سؤال برای هر درس، یک ساعت حضور در جلسه امتحان و نیم‌ساعت به ازای تصحیح اوراق امتحانی هر درس دانشجوی، بر اساس آخرین تعرفه حق التدریس، محاسبه می‌شود.

تبصره ۵- دانشجویانی که یک یا دو درس نظری عملی (حداکثر ۴ واحد) برای فراغت از تحصیل باقی‌مانده داشته باشند، می‌توانند تحت شرایط زیر با استفاده از ماده ۲۰ آن را بگذرانند و فارغ‌التحصیل شوند:

۱- دانشجوی آن دروس را یک بار انتخاب واحد نموده و در امتحانات هر دو قسمت آن شرکت کرده ولی نمره قبولی کسب نکرده باشد.

۲- گروه آموزشی ذی‌ربط دانشجوی را از گذراندن مجدد قسمت عملی معاف بدانند.

۳- دانشجوی مجدداً هر دو قسمت نظری و عملی دروس باقی‌مانده را انتخاب واحد کند ولی فقط قسمت نظری را به صورت معرفی به استاد بگذرانند. اگر این دانشجوی در میانگین نمره قسمت نظری و قسمت عملی، نمره قبولی کسب کرده باشد، این نمره باید محاسبه شود و در صورت احراز حداقل میانگین ۱۰ به‌منزله قبولی تلقی و دانشجوی فارغ‌التحصیل اعلام شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۲۱:** قبل از ۱۵ شهریور هر سال تحصیلی باید تکلیف آن دسته از دانشجویانی که در معرض اخراج قرار گرفته‌اند مشخص و به آنان ابلاغ شود و از انتخاب واحد درسی آنان جلوگیری شود.<sup>۳</sup>

**ماده ۲۲:** انتخاب واحد درسی دانشجویانی که اخراج آموزشی آنان مشخص شده در شروع نیمسال دوم سال تحصیلی نیز ممنوع است. ولی چنانچه به دلیل حجم کاری و فرصت اندک و عدم آگاهی از وضعیت نمرات امتحانات، از دانشجویی که اخراجی وی هنوز محرز نشده است، انتخاب واحد درسی به

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- بخش‌نامه ۳۶/۳۳۱۸۰ مورخ ۸۳/۲/۳۰

۳- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

عمل آمده باشد متصدیان امور آموزشی باید قبل از فروردین ماه وضعیت وی را مشخص و در صورت احراز شرایط اخراجی، انتخاب واحد درسی او را لغو و شهریه مربوط را مسترد و ابلاغ اخراجی صادر کنند.<sup>۱</sup>

**ماده ۲۳:** در صورتی که دانشجو از یک یا چند درس پیش‌نیاز نمره قبولی کسب نکند یا برابر مقررات در کلاس‌های درس یا دروس پیش‌نیاز شرکت کرده اما سرانجام در پایان ترم آن‌ها را حذف کرده باشد، می‌تواند با نظر گروه آموزشی مربوط، آن درس یا دروس را با درس یا دروس وابسته در یکی از نیمسال‌های بعدی انتخاب و بگذراند. ولی چنانچه نتواند در درس یا دروس پیش‌نیاز نمره قبولی کسب کند یا در پایان ترم آن‌ها را حذف کند نمره درس یا دروس وابسته حذف نمی‌شود.

دانشجو موظف به اخذ درس یا دروس پیش‌نیاز مردودی در اولین نیمسالی که ارائه شده است و چنانچه در هر دو درس (پیش‌نیاز و وابسته) مردود شود، می‌تواند این دروس را در یک نیمسال مجدداً به صورت هم‌نیاز اخذ یا رعایت پیش‌نیازی را کند.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- نیمسال آخر سال تحصیلی از این قاعده مستثنی است.  
تبصره ۲- بلاثر شدن نمرات مردودی فقط تابع مفاد تبصره ۲ ماده ۴۱ آیین‌نامه آموزشی کاردانی و کارشناسی است و نمرات مردودی که با آرای کمیته انضباطی صادر می‌شود در شمول این تبصره قرار نمی‌گیرند.

**ماده ۲۴:** انتخاب دروس وصایای حضرت امام(ره) و آشنایی با قرآن کریم علاوه بر دروس موضوع ماده ۱۹ و ۲۰ برای همه دانشجویان امکان‌پذیر است و در سقف مجاز واحدهای درسی یک نیمسال یا دوره تابستان محاسبه نمی‌شود و دانشجو می‌تواند علاوه بر درس یا دروس نظری موضوع ماده ۲۰ آن‌ها را انتخاب و بگذراند.<sup>۴</sup>

تبصره ۱- دانشجویان اقلیت‌های مذهبی (مسیحی، کلیمی، زرتشتی) از گذراندن درس قرآن کریم معاف هستند<sup>۵</sup> و نیازی به گذراندن درس یک واحدی دیگر به جای آن ندارند. ولی گذراندن درس وصایای حضرت امام(ره) برای آن‌ها الزامی است.

تبصره ۲- گذراندن درس وصایای حضرت امام(ره) مطابق مقررات در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری حرفه‌ای الزامی است. چنانچه دانشجویی یک بار این درس را در یکی از مقاطع تحصیلی مورد اشاره گذرانده باشد، نیازی به گذراندن مجدد آن نخواهد داشت.

تبصره ۳- برای دروس وصایای حضرت امام(ره) و آشنایی با قرآن کریم (حتی اگر به صورت معرفی به استاد گذرانده شود) در بار اول شهریه‌ای اعم از ثابت یا متغیر تعلق نمی‌گیرد، ولی چنانچه در امتحان این دروس مردود شود موظف به انتخاب مجدد آن با پرداخت شهریه خواهد بود.<sup>۶</sup>

تبصره ۴- آن تعداد دانشجویان رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی که برای بار اول موفق به گذراندن درس یک واحدی آشنایی با قرآن کریم نشده‌اند و تنها این یک درس را برای فراغت از تحصیل باقی

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- بخش‌نامه ۳۶/۱۰۶۸۷۵ مورخ ۷۵/۱۱/۲۹

۴- همان مأخذ

۵- بخش‌نامه ۳۶/۱۱۵۰۹۹ مورخ ۷۵/۱۲/۲۶

۶- بخش‌نامه ۳۶/۱۸۶۰۰۷ مورخ ۸۲/۱۰/۱

دارند که باید به صورت معرفی به استاد بگذرانند، حتی اگر وقفه تحصیلی هم داشته باشند، منحصرأً شهریه متغیر درس را دریافت دارند و آنان را از پرداخت شهریه ثابت معاف کنند.<sup>۱</sup>

تبصره ۵- درس وصایای حضرت امام(ره) زیر نظر دفتر فرهنگ اسلامی هر واحد دانشگاهی و توسط استادان متعهد و مطلع تدریس می شود و نمره آن جداگانه همانند سایر دروس اجباری در کارنامه تحصیلی دانشجو منظور شده و در میانگین ترمی و میانگین کل نیز محاسبه می شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۲۵:** چنانچه قبل از پایان هر نیمسال معلوم شود دانشجو در انتخاب واحدهای درسی رعایت تقدم و تأخر یا سقف درس را نکرده است، اداره آموزش موظف است قبل از شروع امتحانات آن نیمسال، نسبت به حذف دروس غیرمجاز اقدام کند. اما اگر این امر به علت شرایط ویژه (انتقال - مهمان و...) باشد به تشخیص شورای آموزشی واحد یا دانشکده ذی ربط می تواند مورد را موجه تلقی کرد.<sup>۳</sup>

**ماده ۲۶:** در دوره کارشناسی ارشد پیوسته، ارائه دروس مربوط به مقطع کارشناسی ارشد تابع مقررات و ضوابط آیین نامه آموزشی مقطع مربوط است.<sup>۴</sup>

**ماده ۲۷:** حداکثر واحدهای انتخابی مجاز برای دوره تابستانی ۶ واحد است. برای دانشجویانی که در تابستان فارغ التحصیل می شوند ۷ واحد است.<sup>۵</sup>

تبصره ۱- چنانچه در آخرین دوره تابستان دانشجویی علاوه بر ۶ واحد درسی (حتی اگر ۲ واحد آن کارآموزی باشد و در بین آن ها پیش نیاز و وابسته هم وجود داشته باشد) یک یا دو درس نظری هم داشته باشد، می تواند ۶ واحد درسی را در تابستان انتخاب کند و آن درس یا دروس نظری را با استفاده از ماده ۲۰ و رعایت ماده ۲۸ در نیمسال بعد بگذراند.

تبصره ۲- دانشجو در دوران تحصیل می تواند با موافقت واحد مبدأ دوره تابستانی خود را در واحدهای دانشگاهی دیگر که پذیرای او خواهد بود بگذراند.

تبصره ۳- شهریه دوره تابستان برابر نصف شهریه ثابت نیمسال به علاوه شهریه های متغیر دروس انتخابی است و چنانچه از تبصره ۲ این ماده استفاده کند شهریه دوره تابستان منحصرأً به واحد مقصد پرداخت می کند.

**ماده ۲۸:** حداکثر مدت مجاز تحصیل دانشجوی تمام وقت در دوره های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته ۳ سال، کارشناسی پیوسته ۶ سال و کارشناسی ارشد پیوسته ۸/۵ سال است.<sup>۶</sup>

تبصره ۱- دانشجویانی که علاوه بر دروس برنامه آموزشی مصوب ملزم به گذراندن تعدادی دروس جبرانی یا پیش نیاز دانشگاهی باشند، به ازای هر ۸ واحد درسی اضافی یک نیمسال به سقف سنوات مجاز تحصیل آنان اضافه می شود.

تبصره ۲- در صورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل نیاز به افزایش سقف سنوات داشته باشد، واحد دانشگاهی می تواند با تصویب گروه مربوط (در واحدهای کوچک و مراکز دانشگاهی با

۱- بخش نامه ۸۳/۹/۱۰ مورخ ۳۶/۱۶۸۷۳۱

۲- بخش نامه ۴۰/۷۰۰۰۰ مورخ ۴۰/۱۱/۷

۳- آیین نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی ماه ۱۳۸۱

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

تصویب شورای آموزشی) حداکثر مدت مجاز تحصیل دوره‌های کارشناسی و کاردانی و کارشناسی ناپیوسته را یک نیمسال و دوره‌های کارشناسی‌ارشد پیوسته را دو نیمسال افزایش دهد (دوره تابستان به طول مدت نیمسال دوم افزوده می‌شود).

**ماده ۲۹:** آن دسته از پذیرفته‌شدگان آزمون سراسری دانشگاه آزاد اسلامی در دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی‌ارشد پیوسته در همه رشته‌های تحصیلی که نمره خام آن‌ها در آزمون ورودی کمتر از ۳/۳۳ درصد باشد، موظفند حسب نیازرشته (حداکثر ۲ درس عمومی و ۲ درس دیگر) که از حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه تعیین شده<sup>۱</sup> به‌عنوان دروس (پیش‌نیاز دانشگاهی) علاوه بر دروس درج‌شده در برنامه مصوب بگذرانند.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- تعیین ریز مواد درسی دروس پیش‌نیاز دانشگاهی (که منابع آن‌ها کتاب‌های دبیرستانی است) به عهده واحد دانشگاهی است و زمان ارائه آن در نیمسال‌های اول و دوم سال شروع به تحصیل دانشجو است.

تبصره ۲- تعداد واحدهای درسی هر یک از دروس پیش‌نیاز دانشگاهی در همه مقاطع تحصیلی ۲ واحد تعیین می‌شود.

تبصره ۳- مرکز آزمون دانشگاه آزاد اسلامی موظف است پس از اعلام نتایج آزمون ورودی، کارنامه پذیرفته‌شدگان مشتمل بر نوع درس و در صد نمره خام آن دروس را در اختیار واحدهای دانشگاهی ذی‌ربط قرار دهد.

تبصره ۴- دروس پیش‌نیاز دانشگاهی دروس دبیرستانی است و ارائه آن‌ها همراه با دروس هم‌نام دانشگاهی بلامانع است.

تبصره ۵- نمرات این دروس در کارنامه دانشجو ثبت و در میانگین نمرات پایان نیمسال و همچنین در میانگین کل نمرات دانشجو محاسبه می‌شود.

تبصره ۶- پذیرفته‌شدگان رشته‌های زبان‌های خارجی نادر (آلمانی، روسی، ارمنی، اسپانیولی، فرانسه، چینی، به‌جز زبان انگلیسی) که در بدو ورود به دانشگاه اطلاعات کافی از این‌گونه زبان‌ها ندارند، موظفند قبل از انتخاب واحد و شروع دوره حداکثر ۱۶ واحد درسی و در حد آشنایی مقدماتی با اصول و مبانی این‌گونه زبان‌ها را به‌عنوان دروس پیش‌نیاز دانشگاهی و با همان ضوابط بگذرانند.

روش اجرایی این دروس به شرح زیر است:

الف- عناوین درسی و سرفصل دروس متناسب با واحدهای توسط گروه آموزشی زبان‌های خارجی برای هر رشته تعیین و پس از هماهنگی و تأیید کمیته‌ای متشکل از مدیران گروه‌های زبان‌های نادر به اجرا گذاشته می‌شود (ضروری است یک نسخه از سرفصل‌های تأییدشده به دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی برای اطلاع ارسال شود).

ب- همه دانشجویان این رشته‌ها پس از قبولی در آزمون ورودی و معرفی به واحد مجری موظفند در یک امتحان سطح که در گروه آموزشی واحد پذیرفته انجام می‌شود شرکت کنند. چنانچه نمره

۱- پیوست ۳

۲- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

این امتحان که نتیجه شرکت آنان در این آزمون است از حد نصاب معینی بالاتر بود از گذراندن درس یا دروس به عنوان دروسی که از طرف گروه آموزشی به عنوان پیش نیاز دانشگاهی به آنها ارائه می شود، معاف هستند (حدنصاب نمره قبولی را گروه آموزشی واحد پذیرنده تعیین می کند). تبصره- زمان برگزاری امتحان سطح پس از ثبت نام و قبل از تاریخ حذف و اضافه است.

ج- حداقل نمره هر درس پیش نیاز دانشگاهی ۱۰ از ۲۰ است چنانچه نمره دانشجو در هر درس کمتر از ۱۰ باشد ملزم به تکرار آن است.

د- گذراندن دروس اصلی دوره همزمان با دروس پیش نیاز به شرط آن که از سقف مجاز واحدهای در یک نیمسال تجاوز نکند مجاز است.<sup>۱</sup>

ه- برای گذراندن این دوره کسب میانگین ۱۴ الزامی است. نمرات این دروس در معدل ترمی و کل تاثیر داده می شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۳۰:** حضور دانشجو در تمامی برنامه های درسی اعم از نظری، عملی، نظری- عملی کارآموزی و کارورزی و دیگر فعالیت های آموزشی الزامی است.<sup>۳</sup>

**ماده ۳۱:** غیبت غیرموجه دانشجو در بیش از سه شانزدهم ساعات هر یک از دروس نظری، عملی یا نظری- عملی، کارآموزی و کارورزی تا حد سه درس در طول نیمسال موجب حذف آن دروس خواهد شد، ولی برای بیش از ۳ درس نمره صفر در آن درس یا دروس منظور می شود.<sup>۴</sup>

**ماده ۳۲:** غیبت موجه دانشجو در بیش از سه شانزدهم ساعات هر یک از دروس نظری؛ عملی یا نظری- عملی، کارآموزی و کارورزی در طول نیمسال موجب حذف آن درس می شود.<sup>۵</sup>

تبصره ۱- در صورت استفاده از ماده ۳۱ و ۳۲ رعایت حداقل واحد (حسب نظام آموزشی) در نیمسال لازم نیست. اما آن نیمسال به عنوان نیمسال کامل جزو سنوات تحصیل دانشجو محسوب می شود و چنانچه میانگین نمرات امتحانی دانشجو در این نیمسال کمتر از ۱۲ باشد براساس ماده ۴۵ مشروط به حساب می آید.

تبصره ۲- حذف درس بر اثر غیبت موجه و غیبت غیرموجه موضوع ماده ۳۱ و ماده ۳۲ موجب بازپرداخت شهریه پرداختی دانشجو اعم از ثابت و متغیر نخواهد بود.

تبصره ۳- در مورد دروسی که شامل دو قسمت نظری و عملی باشد در صورتی که غیبت دانشجو از سه شانزدهم ساعت های مربوط به هر یک از دو قسمت بیشتر شود، دانشجو برای تمام آن درس غایب محسوب می شود.

**ماده ۳۳:** غیبت تا حد مجاز (اعم از موجه و غیرموجه) دانشجو را از انجام تکالیف درسی، آزمایشگاهی و عملیات مربوط معاف نمی کند.<sup>۶</sup>

**ماده ۳۴:** میزان غیبت ها بر اساس حضور و غیاب هفتگی استادان که قبل از شروع امتحانات هر

۱- بخش نامه ۳۶/۹۸۲۲۸ مورخ ۸۲/۶/۵

۲- بخش نامه ۳۶/۷۴۱۱۸ مورخ ۸۸/۳/۵

۳- آیین نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی ماه ۱۳۸۱

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

**ماده ۳۵:** غیبت موجه در جلسه امتحان هر درس و نیز غیبت غیرموجه تا ۳ درس موجب حذف آن درس یا دروس می‌شود.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- غیبت غیرموجه در جلسه امتحان بیش از ۳ درس به‌منزله نمره صفر در امتحان آن درس یا دروس خواهد بود.

تبصره ۲- تعیین غیبت موجه و غیرموجه دانشجو به عهده شورای آموزشی واحد دانشگاهی است.

تبصره ۳- در صورت استفاده از ماده ۳۵ رعایت حداقل ۱۲ واحد در نیمسال (موضوع ماده ۱۹) لازم نیست.

**ماده ۳۶:** دانشجو می‌تواند پس از آغاز هر نیمسال تحصیلی در مهلتی که در تقویم دانشگاهی تعیین شده است تعدادی از دروس انتخابی خود را در صورت موافقت گروه آموزشی مربوط حذف کند یا درس یا دروس دیگری علاوه بر آنچه قبلاً انتخاب کرده است انتخاب کند؛ مشروط بر آن که تعداد واحدهای درسی باقی‌مانده وی از حداقل مجاز کمتر نشود (۱۲ واحد برای دوره‌ای، ۱۰ واحد برای پاره‌وقت، ۸ واحد برای آموزش معلمان).<sup>۳</sup>

تبصره- دوره تابستانی از شمول مفاد این ماده مستثنی است.

**ماده ۳۷:** دانشجو می‌تواند تا ۵ هفته قبل از پایان نیمسال تحصیلی فقط یکی از درس‌های نظری یا عملی یا عملی- نظری خود را حذف کند، مشروط بر این که واحدهای درسی باقی‌مانده وی از حداقل مجاز (دوره‌ای ۱۲ واحد- پاره‌وقت ۱۰ واحد، آموزش معلمان ۸ واحد) کمتر نشود.<sup>۴</sup>

**ماده ۳۸:** حذف همه واحدهای انتخابی در یک نیمسال تنها در صورتی مجاز است که دانشجو به تشخیص شورای آموزشی واحد دانشگاهی ذی‌ربط قادر به ادامه تحصیل در آن نیمسال نباشد، در این حال آن نیمسال به‌عنوان مرخصی تحصیلی محسوب می‌شود.<sup>۵</sup>

تبصره ۱- چنانچه به دلایلی شورای آموزشی واحد به موقع تشکیل نشود و این کار موجب لطمه به دانشجو شود، نظر معاونت آموزشی واحد ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲- چنانچه با استفاده از مواد ۳۱-۳۲ و ۳۵ موجب حذف همه درس‌های یک نیمسال شود، آن نیمسال جزو مرخصی با احتساب در سنوات محسوب می‌شود.

تبصره ۳- استفاده از مفاد ماده ۳۸ و تبصره ۲ آن موجب بازپرداخت شهریه‌های ثابت و متغیر نخواهد شد.

تذکر:

۱- منظور از حذف در مواد (۲۰-۲۳-۲۵-۳۱-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۴۱-۴۳ و...) پاک کردن درس یا نمره نیست، بلکه بلا اثر کردن نمره آن‌ها در میانگین نیمسال و کل است.

۲- همه حذف‌ها به استثنای موضوع ماده ۳۶ با قید عدد ماده مربوط مقابل نمره مدرس در کارنامه درج

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ



می‌شود. مثال: (حذف طبق ماده ۴۳ و...)

**ماده ۳۹:** ارزیابی تحصیلی دانشجو در هر درس توسط استاد آن درس بر اساس میزان حضور و فعالیت دانشجو در کلاس، انجام تکالیف درسی، نتیجه امتحان بین نیمسال و همچنین پایان نیمسال انجام می‌شود.<sup>۱</sup>

تبصره ۱- انجام امتحان میان‌ترم با هماهنگی و موافقت معاون آموزشی واحد خارج از ساعت‌های تعیین‌شده در ماده ۹ امکان‌پذیر است، در این صورت نمره امتحان میان‌ترم ۲۵ درصد و سایر فعالیت‌های کلاسی ۵ درصد نمره درس خواهد بود. نمره امتحان نیمسال الزاماً باید در مدت ۱۰ روز پس از امتحان به آموزش واحد تسلیم شود.

تبصره ۲- برگزاری امتحانات پایان نیمسال برای هر درس الزامی است.

**ماده ۴۰:** معیار ارزیابی نمره است و نتیجه ارزیابی دانشجو در فاصله صفر تا بیست قرار می‌گیرد.<sup>۲</sup>

**ماده ۴۱:** حداقل نمره قبولی در هر درس از دروس ۱۰ (استثنائاً درس آشنایی با قرآن کریم ۱۲) است. دانشجویی که در هر یک از دروس الزامی حداقل نمره قبولی را کسب نکند ملزم به تکرار آن درس است.<sup>۳</sup>

تبصره ۱- اگر دانشجویی در یک درس انتخابی یا اختیاری مردود شود، به جای آن درس می‌تواند از جدول دروس انتخابی یا اختیاری در برنامه مصوب، درس دیگری را انتخاب کند.

تبصره ۲- برای هر درس در طول دوران تحصیل حداکثر یک نمره مردودی ثبت و در محاسبه میانگین نمرات تأثیر داده می‌شود. چنانچه دانشجو چند بار در یک درس مردود شود، نمره مردودی دفعه دوم و به بعد پس از ثبت بلاثر بوده و حذف می‌شود و در تعیین میانگین نیمسال و کل محاسبه نمی‌شود.

تبصره ۳- برای درس یا دروسی که شامل دو قسمت نظری و عملی است و دارای یک کد در سرفصل است، میانگین نمره هر دو قسمت آن‌ها ملاک ارزیابی است. چنانچه دانشجو به هر دلیل در یک قسمت درس نمره نداشته باشد، نمره قسمت دیگر حذف می‌شود. در صورتی که در یک قسمت درس نمره کمتر از ۱۰ احراز شده باشد اما میانگین آن‌ها ۱۰ یا بالاتر شود نیاز به تکرار درس نخواهد بود. اما چنانچه میانگین آن‌ها کمتر از ۱۰ باشد دانشجو باید هر دو قسمت درس را مجدداً بگذراند.

تبصره ۴- نمرات اعلام شده بر اساس رأی کمیته انضباطی غیرقابل حذف است و مشمول تبصره‌های ۲ و ۳ این ماده نخواهد شد (نمره تعیین‌شده در رأی کمیته‌های انضباطی برای دو قسمت عملی - نظری درس منظور می‌شود).

**ماده ۴۲:** نتایج امتحانات هر درس باید حداکثر تا یک هفته پس از تاریخ برگزاری امتحان آن درس به آموزش دانشکده یا واحد دانشگاهی اعلام شود.<sup>۴</sup>

تبصره ۱- پس از اعلام نتایج، دانشجو می‌تواند حداکثر تا یک هفته درخواست تجدیدنظر در نمره امتحانات خود را به گروه آموزشی مربوط تسلیم کند و استاد مربوط باید حداکثر در مدت یک هفته اعلام نظر کند.

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

تبصره ۲- نمره امتحانی پس از اعلام نهایی به اداره آموزش واحد دانشگاهی، مطلقاً قابل تغییر نیست.

تبصره ۳- نتایج کلی امتحانات هر نیمسال باید قبل از نام‌نویسی نیمسال بعد اعلام شده باشد.  
**ماده ۴۳:** در مواردی مانند دروس پروژه نهایی، کارآموزی، کارورزی، عملیات صحرائی، تمرین دبیری که به تشخیص استاد و تأیید گروه آموزشی مربوط تکمیل آن‌ها در مدت زمان تعیین شده میسر نباشد، آن درس یا دروس ناتمام تلقی می‌شود.

نمره دروس ناتمام اخذشده در نیمسال اول باید حداکثر تا قبل از شروع امتحانات پایان دوره تابستان همان سال تحصیلی قطعی شود.

نمره دروس ناتمام اخذشده در نیمسال دوم یا دوره تابستان باید حداکثر تا قبل از شروع امتحانات پایان نیمسال اول سال تحصیلی بعدی قطعی شود.

در غیراین صورت دروس ناتمام حذف شده و دانشجو باید با نظر گروه آموزشی در اولین فرصت ممکن نسبت به انتخاب و گذراندن دروس مورد نظر اقدام کند.

چنانچه در انتخاب واحد مجدد فقط دروس ناتمام باقی‌مانده باشد، دانشجو فقط نصف شهریه ثابت را پرداخت می‌کند. اما اگر درس ناتمام را همراه دروس دیگر انتخاب کند، باید شهریه ثابت نیمسالی به علاوه شهریه متغیر دروس انتخابی را بپردازد.

نمره قطعی شده درس ناتمام در نیمسال اخذشده، ثبت شده و تأثیری در محاسبه میانگین نیمسالی نداشته و فقط در محاسبه میانگین کل منظور می‌شود.<sup>۱</sup>

**ماده ۴۴:** در پایان هر نیمسال، میانگین نمرات دانشجو در آن نیمسال و میانگین کل نمرات او تا پایان همان نیمسال و همچنین در پایان دوره تحصیل میانگین کل نمرات دانشجو محاسبه می‌شود. برای محاسبه میانگین تعداد واحدهای هر درس در نمره آن درس ضرب می‌شود و مجموع حاصل ضرب‌ها بر تعداد کل واحدهایی که دانشجو برای آن‌ها نمره قبولی یا ردی دریافت داشته است، تقسیم می‌شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۴۵:** میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال نباید کمتر از ۱۲ باشد، در غیراین صورت مشروط محسوب می‌شود و نام‌نویسی دانشجو در نیمسال بعد به صورت مشروط خواهد بود.<sup>۳</sup>  
 تبصره ۱- دانشجویی که به صورت مشروط نام‌نویسی می‌کند، جز در آخرین نیمسال تحصیلی حق انتخاب بیش از ۱۴ واحد درسی در آن نیمسال را ندارد.

تبصره ۲- نیمسال که در آن دانشجو به هر دلیل تعداد واحد درسی کمتر از حداقل مقرر در ماده ۱۹ انتخاب کرده باشد به عنوان یک نیمسال تلقی می‌شود.

تبصره ۳- دوره تابستانی به عنوان نیمسال تحصیلی محسوب نمی‌شود اما در پایان دوره تابستان میانگین آن دوره و میانگین کل، مانند نیمسال‌های تحصیلی تعیین می‌شود.

تبصره ۴- اداره آموزش هر واحد دانشگاهی باید قبل از شروع ثبت‌نام هر نیمسال، مراتب مشروطی را به دانشجوی مشروط، خانواده او و گروه آموزشی مربوط اعلام کند.

**ماده ۴۶:** دانشجویان دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته که در دو نیمسال اعم از متوالی یا

۱- بخش‌نامه ۳۶/۴۶۷۸۸۵ مورخ ۸۸/۱۲/۱۵

۲- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی.

دی‌ماه ۱۳۸۱

۳- همان مأخذ



متناوب و دانشجویان دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته که در سه نیمسال متوالی یا چهار نیمسال متناوب مشروط شوند (میانگین نمرات نیمسال‌های آن‌ها کمتر از ۱۲ باشد) اخراجی تلقی می‌شوند.<sup>۱</sup>

تبصره ۱- به دانشجویانی که برای اولین بار مشمول ماده ۴۶ می‌شوند، در صورتی که میانگین کل نمرات آن‌ها حداقل ۱۰ باشد، یک بار ارفاق می‌شود تا تحصیل کنند.

تبصره ۲- به دانشجویان مشمول تبصره ۱ این ماده که در ترم ارفاقی و نیمسال‌های بعد از آن مجدداً مشروط شوند به شرط این‌که هم میانگین ترمی و هم میانگین کل (هر دو) ۱۱ و بالاتر شود، مجوز ادامه تحصیل از طرف معاونت آموزشی واحد دانشگاهی داده شود.

تبصره ۳- چنانچه دانشجویان مقاطع کارشناسی پیوسته و کاردانی (پیوسته، ناپیوسته و طرح آموزش معلمان) ۶۰ واحد درسی را (بدون احتساب دروس وصایای حضرت امام(ره)، آشنایی با قرآن کریم، پیش‌نیاز دانشگاهی و دروس جبرانی) گذرانده و در شرف اخراج قطعی قرار گرفته باشند در صورت داشتن میانگین کل ۱۰ یا بالاتر می‌توانند تا مقطع کاردانی ادامه تحصیل دهند.

تبصره ۴- هنگامی میانگین ترمی و میانگین کل دانشجوی ۱۰ یا بالاتر (ترمی ۱۰ و کل ۱۰) باشد چنانچه حداکثر ۱۴ واحد درسی باقی‌مانده داشته باشد، حوزه معاونت آموزشی واحد می‌تواند فرصت ادامه تحصیل را تا پایان دوره مربوط به این‌گونه افراد بدهد.

تذکر- در صورتی که با استفاده از تبصره‌های ماده ۴۶ یا به دلایل دیگر نیاز به افزایش سقف سنوات باشد، با درخواست کتبی ذی‌نفع، دانشجو را به سیستم پاره‌وقت منتقل کنند (مگر این‌که این سیستم در واحد وجود نداشته باشد).

**ماده ۴۷:** دانشجویان دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته که همه دروس دوره را گذرانده‌اند در صورت تمایل برای بالابردن میانگین کل نمرات و کاهش تعداد نیمسال‌های مشروطی خود می‌توانند در پایان دوره حداکثر ۱۴ واحد از درس‌های نظری را که نمره کمتر از ۱۲ اخذ کرده‌اند در یک نیمسال و دانشجویان دوره کارشناسی پیوسته حداکثر تا سقف ۲۰ واحد درسی از درس‌های نظری که نمرات آن‌ها کمتر از ۱۲ باشد در دو نیمسال تکرار کنند؛ مشروط بر این‌که مدت تحصیل آن‌ها با احتساب این مدت از سقف مجاز دوره تجاوز نکند، در غیراین صورت به سیستم پاره‌وقت منتقل شوند.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- چنانچه دانشجو برای این منظور حداکثر دو درس نظری به میزان حداکثر ۴ واحد انتخاب کند می‌تواند به صورت معرفی به استاد بگذراند (هر چند که قبلاً از ماده ۲۰ استفاده کرده باشد).

تبصره ۲- نمره اخذشده هر درس چنانچه بالاتر از نمره کسب شده قبلی آن درس باشد در کارنامه نیمسال‌ی که درس از آن انتخاب شده ثبت و در تعیین میانگین نیمسال‌ی و کل محاسبه و نمره قبلی حذف (بلاثر) می‌شود. در صورتی که با احتساب این نمره میانگین نیمسال مشروطی به حداقل ۱۲ برسد کلمه (مشروط) از کارنامه آن نیمسال دانشجو حذف می‌شود (این نمرات در عین حال در کارنامه نیمسال جبرانی دانشجو که در زیر نشان داده شده و شامل کد درس، نام درس، نیمسال‌ی که درس از آن انتخاب شده و نمره اخذ شده است، بدون تعیین میانگین و منحصرأ

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

به منظور کنترل ثبت می‌شود.) اما چنانچه نمره اخذ شده کمتر یا مساوی نمره قبلی باشد در آن کارنامه ثبت ولی حذف و بلااثر می‌شود.

تبصره ۳- فقط دروس نظری دوره را که وضعیت نمره آن عادی باشد می‌توان در نیمسال جبرانی تکرار کرد. بنابراین دروسی مانند پیش‌نیاز دانشگاهی، وصایای حضرت امام (ره)، آشنایی با قرآن کریم و همچنین دروسی از دوره را که بر اساس رأی کمیته انضباطی در آن نمره مردودی کسب شده باشد قابل تکرار نیست.

**ماده ۴۸:** دانشجوی می‌تواند در هر یک از دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته، حداکثر دو نیمسال و در دوره‌های کارشناسی پیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته چهار نیمسال از مرخصی تحصیلی استفاده کند.<sup>۱</sup>

تبصره ۱- استفاده از مرخصی تحصیلی در چند نیمسال متوالی بلامانع است. دانشجوی موظف است برای نیمسال‌های مورد درخواست خود مطابق ماده ۴۹ تقاضای خود را به واحد دانشگاهی ذی‌ربط تسلیم و موافقت لازم را برای مرخصی تحصیلی کسب کند.

تبصره ۲- مدت مرخصی تحصیلی (به استثنای مرخصی موضوع تبصره ۳ ماده ۳ و تبصره ۲ و ۳ ماده ۴۹ و همچنین یک نیمسال مرخصی زایمان) جزو حداکثر مدت مجاز تحصیل دانشجوی در هر دوره محسوب می‌شود.

**ماده ۴۹:** تقاضای مرخصی تحصیلی باید به صورت کتبی، حداقل دو هفته قبل از شروع انتخاب واحد توسط دانشجو، به اداره آموزش واحد دانشگاهی ذی‌ربط تسلیم شود. اداره آموزش موظف است پس از بررسی وضعیت تحصیلی دانشجو قبل از اتمام مهلت انتخاب واحد موافقت یا عدم موافقت با درخواست دانشجو را کتباً به وی ابلاغ کند.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- واحد آموزش زمانی با درخواست مرخصی موافقت می‌کند که دانشجو از نظر گذراندن بقیه دروس دوره دچار مشکل نشود.

تبصره ۲- دانشجویانی که به عنوان همسر یا فرزند (به شرط نداشتن منع نظام‌وظیفه) یکی از اعضای هیأت علمی که از فرصت مطالعاتی استفاده می‌کند، کارکنان دولت یا یکی از دانشجویان بورسیه، به صورت همراه، به خارج از کشور می‌روند، می‌توانند با ارائه حکم مأموریت همسر و ولی به تشخیص و تأیید شورای آموزشی واحد دانشگاهی علاوه بر استفاده از میزان مرخصی استحقاقی در طول دوره تحصیل، تا ۴ سال دیگر نیز از مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات بهره‌مند شوند. در این صورت باید نصف شهریه ثابت نیمسال‌های مرخصی را برابر تعرفه آخرین نیمسالی که به تحصیل اشتغال داشته‌اند، پرداخت کنند.

تبصره ۳- مرخصی‌های اجباری که واحد دانشگاهی به دلیل تشکیل نشدن کلاس یا عدم ارائه درس صادر می‌کند جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب نمی‌شود و شهریه‌ای بابت آن دریافت نمی‌شود.

تبصره ۴- مادران شاغل به تحصیل، در تمام رشته‌های دانشگاهی و در همه مقاطع تحصیلی، می‌توانند از یک نیمسال تحصیلی مرخصی زایمان (علاوه بر مرخصی مجاز دوره) بدون احتساب در سنوات تحصیلی استفاده کنند.<sup>۱</sup>

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ



**ماده ۵۰:** دانشجوی در صورت تمایل می‌تواند در خواست انصراف از تحصیل کند. دانشجوی منصرف از تحصیل باید هزینه انصراف را برابر آخرین دست‌ورالعمل مربوط بپردازد. دانشجوی انصرافی می‌تواند به فاصله سه ماه انصراف خود را پس بگیرد در غیراین صورت واحد دانشگاهی باید حکم انصراف را صادر و به دانشجو ابلاغ کند. (صدور حکم انصراف قبل از گذشت سه ماه با درخواست کتبی دانشجو و ولی او بلامانع است).<sup>۲</sup>

تبصره ۱- قبل از انقضای مهلت مقرر واحد دانشگاهی موظف است مراتب انصراف دانشجو را به طریق مقتضی به اطلاع والدین دانشجو برساند.

تبصره ۲- پس از صدور حکم انصراف، تقاضای بازگشت به تحصیل دانشجو پذیرفته نیست و رابطه چنین دانشجویی با دانشگاه قطع می‌شود. در صورت مشمول بودن دانشجو، واحد دانشگاهی مکلف است یک ماه پس از صدور حکم بلافاصله مراتب را به اداره وظیفه عمومی اطلاع دهد.

**ماده ۵۱:** ترک تحصیل یا عدم مراجعه دانشجو به واحد دانشگاهی (بدون اخذ مرخصی) در یک نیمسال انصراف از تحصیل محسوب می‌شود و دانشجوی منصرف حق ادامه تحصیل را نخواهد داشت.<sup>۳</sup>

تبصره- در موارد استثنایی که ترک تحصیل دانشجو موجه باشد باید حداقل یک ماه قبل از پایان همان نیمسال دلایل آن را به واحد دانشگاهی اعلام کند. در صورت تأیید موجه بودن ترک تحصیل توسط واحد دانشگاهی، آن نیمسال جزو مرخصی تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.

**ماده ۵۲:** دانشجویانی که از یک واحد دانشگاهی به واحد دیگر در همان رشته و مقطع تحصیلی خود (بدون تغییر رشته و تغییر گرایش و بدون شرکت در آزمون مجدد ورودی) با مجوز سازمان مرکزی منتقل می‌شوند، تمام نمرات درسی آنان اعم از قبولی یا ردی و سوابق آموزشی از لحاظ مشروطی و موارد دیگر عیناً در سوابق آنها در واحد مقصد ضبط و در کارنامه وی ثبت می‌شود. در این حال همه واحدهای درسی گذرانده شده قبلی با نمره ۱۰ و بالاتر، در واحد مقصد پذیرفته می‌شود. این قبیل دانشجویان مشمول پرداخت هزینه انتقال برابر آخرین تعرفه دانشگاه خواهند بود.<sup>۴</sup>

تبصره ۱- واحدهای درسی گذرانده شده دانشجویان انتقالی موضوع ماده ۵۲ که توأم با تغییر رشته یا تغییر گرایش باشد با رعایت مفاد ماده ۶۷ بدون در نظر گرفتن تبصره ۳ آن توسط گروه آموزشی ذی‌ربط و متشکل از حداقل سه عضو هیأت‌علمی آن رشته در واحد دانشگاهی مقصد معادل‌سازی و دروس پذیرفته شده در کارنامه جدید دانشجو در واحد مقصد ثبت می‌شود و سایر سوابق تحصیلی دانشجو بلااثر می‌ماند.

مبنای محاسبه ورودی این قبیل دانشجویان همان زمان پذیرش در آزمون است. این قبیل دانشجویان موظف به پرداخت هزینه انتقال و هزینه معادل‌سازی برابر آخرین تعرفه دانشگاه خواهند بود.

۱- بخش‌نامه ۳۶/۷۲۶۵۴ مورخ ۷۹/۶/۲۳

۲- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

تبصره ۲- دانشجویانی که از طریق شرکت در آزمون مجدد پذیرفته می‌شوند به شرط این که مشکل نظام‌وظیفه نداشته باشند، دروس آنان برابر ماده ۶۷ و بندها و تبصره‌های آن معادل‌سازی می‌شود و موظف به پرداخت هزینه انصراف به واحد مبدأ برابر آخرین تعرفه دانشگاه و هزینه معادل‌سازی به واحد مقصد هستند.

تبصره ۳- دانشجویان مقاطع کاردانی و کارشناسی دانشگاه‌های دولتی یا مؤسسات غیردولتی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی که به دانشگاه آزاد اسلامی منتقل می‌شوند دروس گذرانده آن‌ها معادل‌سازی و با نمره ۱۲ و بالاتر پذیرفته می‌شود.

**ماده ۵۳:** مدرک فراغت از تحصیل دانشجوی انتقالی توسط واحد دانشگاهی مقصد صادر می‌شود.<sup>۱</sup>

**ماده ۵۴:** واحدهای درسی که دانشجوی مهمان باید در واحد مقصد بگذراند با نظر گروه آموزشی مربوط در واحد دانشگاهی مبدأ تعیین می‌شود.

تبصره- دانشجوی مهمان علاوه بر پرداخت شهریه ثابت و متغیر هر نیمسال به واحد دانشگاهی مقصد باید شهریه ثابت آن نیمسال را به واحد مبدأ و هزینه انتقال موقت را برابر آخرین دستورالعمل مربوط از طریق واحد مبدأ به سازمان مرکزی دانشگاه بپردازد.<sup>۲</sup>

**ماده ۵۵:** در مواردی که واحد دانشگاهی مبدأ نتواند بعضی از دروس الزامی دوره را در یک نیمسال معین عرضه کند، دانشجو می‌تواند با صلاحدید واحد دانشگاهی مبدأ و موافقت واحد دانشگاهی مقصد فقط برای یک بار در طول دوره تحصیل، کمتر از حداقل واحدهای درسی مجاز تعیین شده ( ۱۱ واحد برای تمام‌وقت و ۹ واحد برای پاره‌وقت و ۷ واحد برای آموزش معلمان) در یک نیمسال را در واحد یا واحدهای دیگر دانشگاهی بگذراند.

در این حال دانشجو موظف به پرداخت شهریه ثابت به علاوه شهریه متغیر دروس انتخابی در واحد مبدأ به واحد مبدأ و شهریه متغیر دروسی که در واحد مقصد انتخاب می‌کند به واحد مقصد است.<sup>۳</sup>

تبصره ۱- استفاده مجدد از ماده ۵۵ در نیمسال آخر تحصیلی مشروط بر آنکه دانشجو بتواند در آن نیمسال فارغ‌التحصیل شود و درسی به‌عنوان معرفی به استاد نداشته باشد با صلاحدید واحدهای مبدأ و مقصد امکان‌پذیر است.

تبصره ۲- واحدهای درسی دانشجوی مشمول این ماده توسط گروه آموزشی واحد مبدأ تعیین می‌شود اما چنانچه امتحان دروس انتخابی در واحدهای مبدأ و مقصد همزمان باشد، به‌طوری که دانشجو نتواند در امتحانات آن‌ها در هر دو واحد دانشگاهی مربوط شرکت کند، باید یکی از آن‌ها را حذف کند.

**ماده ۵۶:** واحدهای انتخابی دانشجوی مهمان و دانشجویانی که از ماده ۵۵ استفاده کرده‌اند، پس از استعلام واحد مبدأ از واحد مقصد و اطمینان از صحت آن، عیناً در کارنامه دانشجو در واحد دانشگاهی مبدأ ثبت می‌شود و نمرات آن‌ها در محاسبه میانگین نیمسال و میانگین کل نمرات

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ



وی منظور می‌شود.<sup>۱</sup>

**ماده ۵۷:** در هر صورت مدرک فراغت از تحصیل دانشجوی مهمان توسط واحد دانشگاهی مبدأ صادر خواهد شد.<sup>۲</sup>

**ماده ۵۸:** دانشجوی در طول دوران تحصیل در صورت داشتن همه شرایط زیر با موافقت واحد دانشگاهی مربوط و تصویب سازمان مرکزی می‌تواند به رشته دیگری در همان گروه آزمایشی پذیرفته شده تغییر رشته دهد.<sup>۳</sup>

۱- ادامه تحصیل متقاضی در رشته قبلی از نظر مقررات آموزشی بلامانع باشد.

۲- متقاضی حداقل ۱۲ واحد در دوره کاردانی و ۲۴ واحد در دوره کارشناسی را گذرانده باشد.

۳- میانگین کل واحدهای گذرانده متقاضی کمتر از ۱۲ نباشد.

۴- نمره آزمون ورودی متقاضی از نمره آزمون آخرین فرد پذیرفته شده در رشته مورد تقاضا در همان سال ورود فرد به دانشگاه کمتر نباشد.

۵- با توجه به حداکثر مدت مجاز تحصیل، متقاضی امکان گذراندن واحدهای درسی رشته جدید را داشته باشد.

تبصره ۱- تغییر رشته دانشجویانی که به دستگاه‌های اجرایی خاص تعهد دارند، با رعایت همه شرایط این ماده و اعلام موافقت دستگاه اجرایی ذی‌ربط امکان‌پذیر است.

تبصره ۲- تغییر رشته دانشجویان دوره کارشناسی ناپیوسته مجاز نیست.

تبصره ۳- تغییر رشته به رشته‌هایی که در ضوابط گزینش آن‌ها محدودیت ورودی پیش‌بینی شده، موکول به احراز شرایط مربوط است.

**ماده ۵۹:** دانشجوی در هر یک از مقاطع تحصیلی تنها یک بار می‌تواند تغییر رشته دهد.<sup>۴</sup>

**ماده ۶۰:** در صورت موافقت با تقاضای تغییر رشته، دانشجوی موظف است در اولین نیمسال در رشته جدید نام‌نویسی کند.<sup>۵</sup>

تبصره- عدم نام‌نویسی دانشجوی در رشته جدید به منزله انصراف از تغییر رشته تلقی می‌شود و دانشجوی در طول دوران تحصیل حق تغییر رشته مجدد را نخواهد داشت.

**ماده ۶۱:** چنانچه تغییر رشته دانشجوی، انتقال وی را از یک واحد دانشگاهی به واحد دانشگاهی دیگر ایجاب کند، متقاضی علاوه بر دارا بودن شرایط تغییر رشته، باید واجد شرایط انتقال نیز باشد.<sup>۶</sup>

**ماده ۶۲:** واحدهای درسی گذرانده شده دانشجوی، توسط گروه آموزشی رشته مورد تقاضا، بررسی و برابر ضوابط (ماده ۶۷) معادل‌سازی می‌شود.<sup>۷</sup>

تبصره ۱- چنانچه تعداد واحدهای درسی یا دروس پذیرفته شده از دانشجوی بیش از تعداد

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

۷- همان مأخذ

واحدهای همان درس یا دروس در رشته جدید باشد، تعداد واحدهای آن درس یا دروس در رشته جدید محاسبه خواهد شد.

تبصره ۲- دروس پذیرفته شده، در کارنامه دانشجو ثبت و نمرات آن‌ها در محاسبه میانگین کل نمرات در پایان تحصیل منظور می‌شود.

تبصره ۳- در صورتی که تعداد واحدهای پذیرفته نشده دانشجو در حدی باشد که امکان گذراندن واحدهای مورد نیاز رشته جدید را در طول مدت مجاز تحصیل از دانشجو سلب کند، تغییر رشته عملی نخواهد شد.

**ماده ۶۳:** چنانچه دانشجو در دوران تحصیل دچار بیماری یا سانحه‌ای شود که توانایی ادامه تحصیل در آن رشته یا بهره‌گیری از کارآیی حاصل از آن را طبق نظر کمیسیون پزشکی دانشگاه از دست بدهد، می‌تواند بر اساس مفاد این فصل به رشته دیگری، که متناسب با نزدیک‌ترین رشته از لحاظ نمره آزمون در همان گروه آزمایشی باشد، تغییر رشته دهد. در این حال دانشجو از رعایت مقررات ماده ۵۸ (به استثنای بند ۱) و ماده ۶۱ معاف است.<sup>۱</sup>

**ماده ۶۴:** در مواردی که نقص عضو یا بیماری دانشجو به گونه‌ای باشد که وی در هیچ یک از رشته‌های گروه آزمایشی مربوط نتواند ادامه تحصیل دهد، شورای آموزشی واحد دانشگاهی مربوط، پس از بررسی کامل تقاضای دانشجو، پیشنهاد خود را در مورد تغییر رشته دانشجو به گروه آزمایشی دیگر به همراه مدارک استناد برای طرح در شورای آموزشی دانشگاه به سازمان مرکزی ارسال می‌کند، تصمیم شورای آموزشی دانشگاه لازم‌الاجرا خواهد بود.<sup>۲</sup>

**ماده ۶۵:** متقاضی تغییر رشته باید درخواست خود را به انضمام مدارک لازم حداقل ۶ هفته پیش از شروع نیمسال تحصیلی به آموزش واحد دانشگاهی مربوط تسلیم کند.<sup>۳</sup>

**ماده ۶۶:** آموزش واحد دانشگاهی حداکثر در مدت یک هفته از تاریخ دریافت تقاضا، درخواست متقاضی را بررسی و پرونده تکمیل شده دانشجو را به همراه ریزنمرات، حسب مورد به گروه آزمایشی مورد تقاضا یا شورای آموزشی واحد دانشگاهی ارسال می‌کند. گروه یا شورای آموزشی واحد دانشگاهی موظف است حداکثر در دو هفته از تاریخ دریافت مدارک، نتیجه را به آموزش واحد دانشگاهی اعلام کند.

در صورت موافقت با تغییر رشته، واحد دانشگاهی مراتب را به همراه همه مدارک برای تصویب نهایی به سازمان مرکزی ارسال می‌کند. سازمان مرکزی موظف است حداکثر یک هفته قبل از شروع نام‌نویسی، نتیجه را به واحد دانشگاهی اعلام دارد.<sup>۴</sup>

**ماده ۶۷:** معادل‌سازی واحدهای درسی گذرانده شده پذیرفته‌شدگانی که قبلاً دروسی را در یکی از واحدهای دانشگاهی یا سایر مؤسسات آموزش عالی معتبر داخل یا خارج از کشور گذرانده‌اند، مشروط به شرایط زیر است:<sup>۵</sup>

۱- دانشجو با توجه به سوابق تحصیلی خود مجاز به تحصیل در رشته جدید باشد.

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

- ۲- دانشجوی از طریق آزمون سراسری وارد دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی قبلی شده باشد.
- ۳- دروس گذرانده شده قبلی از نظر تعداد واحد درسی کمتر از تعداد واحد درسی دوره جدید نباشد.
- ۴- محتوای آموزشی دروس گذرانده شده حداقل ۸۰ درصد با محتوای دروس مشابه در رشته جدید مطابقت داشته و نمره هر یک از دروس کمتر از ۱۲ نباشد.
- تبصره ۱- معادل سازی دروس توسط ۳ نفر از اعضای گروه آموزشی ذی ربط در واحدهای دانشگاهی پذیرنده دانشجوی مطابق فرم مربوط با رعایت موارد ذکر شده انجام می شود.
- تبصره ۲- نمرات دروس پذیرفته شده عیناً در کارنامه دانشجوی ثبت می شود و در تعیین میانگین نیمسال محاسبه نمی شود ولی در میانگین کل نمرات در پایان دوره محاسبه خواهد شد.
- تبصره ۳- به ازای هر ۲۰ واحد درسی معادل سازی و پذیرفته شده، یک نیمسال و کسری از واحدهای باقی مانده که از ۱۲ واحد کمتر نباشد نیز یک نیمسال از مدت مجاز تحصیل کسر می شود.
- تبصره ۴- پذیرفته شدگان آزمون سراسری در دوره های کاردانی و کارشناسی چنانچه قبلاً دروسی را در یکی از دوره های کاردانی یا کارشناسی گذرانده باشند، برابر مفاد ماده ۶۷ و بندهای مربوط قابل معادل سازی است.
- تبصره ۵- دروس فارغ التحصیلان مقاطع کاردانی و کارشناسی که در آزمون ورودی مقاطع کاردانی یا کارشناسی رشته یا گرایش دیگری پذیرفته می شوند برابر مفاد ماده ۶۷ و بندهای آن قابل معادل سازی است.
- تبصره ۶- معادل سازی و پذیرش دروس گذرانده شده دانشجویان انتقالی و مهمان بر اساس ماده ۵۲ و تبصره های آن انجام پذیر است.
- تبصره ۷- معادل سازی دروس عمومی و تربیتی دانشجویان و فارغ التحصیلان مراکز تربیت معلم با دروس دانشگاهی بر اساس مصوبه جلسه ۲۸۸ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۳/۹/۱۳<sup>۲</sup> انجام می شود.
- تبصره ۸- معادل سازی باید در نیمسال اول شروع به تحصیل دانشجوی انجام شود. ولی چنانچه به دلایلی به تأخیر افتد انجام آن باید با مقررات زمان شروع به تحصیل دانشجوی انجام شود.
- ماده ۶۸:** دانشجویی که یکی از دوره های کاردانی، کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته را با توجه به مجموعه شرایط زیر گذرانده باشد، فارغ التحصیل شناخته شده و می تواند مدرک خود را دریافت کند.<sup>۳</sup>
- ۱- از طریق شرکت و قبولی در آزمون سراسری دانشگاه آزاد اسلامی یا براساس آیین نامه انتقال، به دوره راه یافته باشد.
- ۲- میانگین کل نمرات دانشجوی در پایان دوره تحصیل حداقل ۱۲ باشد.
- ۳- همه واحدهای درسی رشته مربوط را برابر سرفصل مصوب و طبق برنامه معمول دانشگاه آزاد اسلامی با موفقیت گذرانده و تا پایان تحصیلات مشمول ماده ۴۶ نباشد.
- ۴- به دانشجویانی که پس از اتمام دروس دوره در شمول ماده ۴۶ قرار گرفته باشند اما با اعمال ماده ۴۷ و تبصره آن و سایر موارد شرایط مفاد بندهای ۲- ۶۸ و ۳- ۶۸ را احراز می کنند نیز مدرک مرسوم

۱- پیوست ۴

۲- پیوست ۵

۳- آیین نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی ماه ۱۳۸۱

دانشگاهی اعطا می‌شود.

**ماده ۶۹:** تاریخ فراغت از تحصیل دانشجو حداکثر تا ۱۵ روز پس از آخرین امتحان وی در آخرین نیمسال تحصیلی یا دوره تابستانی خواهد بود.<sup>۱</sup>

تبصره- در مواردی که طی دوره کارآموزی یا دفاع از پروژه پایانی، مؤخر بر تاریخ آخرین امتحان باشد، تاریخ اخیر ملاک فراغت از تحصیل دانشجو خواهد بود.

**ماده ۷۰:** واحدهای دانشگاهی موظفند حداکثر طی ۶ هفته از تاریخ فراغت از تحصیل دانشجو نسبت به صدور گواهی نامه موقت اقدام کرده، همه سوابق تحصیلی و کارنامه‌های نیمسال‌های تحصیلی آنان را طبق فرم‌های مربوط به سازمان مرکزی ارسال دارند. در صورت مشمول بودن دانشجوی ذکور وی را به حوزه نظام‌وظیفه معرفی کنند در غیراین صورت واحد دانشگاهی مسئول خواهد بود.<sup>۲</sup>

**ماده ۷۱:** تأیید مدرک تحصیلی، براساس سوابق و مدارک مربوط از طریق سازمان مرکزی دانشگاه به ترتیب زیر صورت خواهد گرفت:<sup>۳</sup>

۱- تأیید گواهی نامه موقت فراغت از تحصیل پس از بررسی سوابق تحصیلی دانشجویان، براساس برنامه و مقررات آموزشی مصوب دانشگاه انجام می‌شود.

۲- تأیید دانشنامه فارغ‌التحصیلان پس از طی مراحل مربوط حداکثر در ۳ ماه از تاریخ تأیید گواهی نامه موقت انجام می‌شود.

**ماده ۷۲:** ارزشیابی سوابق تحصیلی دانشجویانی که ادامه تحصیل آن‌ها براساس مقررات این آیین‌نامه امکان‌پذیر نباشد یا به دلایل آموزشی امکان فراغت از تحصیل در مقطع مربوط را نداشته باشند یا به‌طور کلی مایل به ادامه تحصیل نباشند، حسب مورد به ترتیب زیر انجام خواهد شد.<sup>۴</sup>

به آن دسته از متقاضیان ورودی سال ۷۶ و بعد که حداقل ۷۰ واحد درسی دوره را با میانگین کل ۱۲ و بالاتر در یکی از مقاطع کارشناسی ارشد پیوسته یا کارشناسی پیوسته گذرانده باشند برابر ماده ۶۸ مدرک‌کردانی در رشته اعطا خواهد شد.

تبصره ۱- صدور مدرک‌کردانی حسب تقاضای دانشجو و صرف نظر از وجود دوره‌کردانی مصوب در آن رشته، یا مجری بودن واحد دانشگاهی دانشگاه صادرکننده انجام می‌شود.

تبصره ۲- چنانچه دانشجو در شرایط اخراجی قرار گرفته باشد بدون پرداخت هزینه‌ای به نام انصراف و در غیراین صورت در شمول مواد ۵۰ و ۵۱ قرار گرفته ملزم به پرداخت هزینه انصراف خواهد بود.

**ماده ۷۳:** زمانبندی فعالیت‌های آموزشی سالانه دانشگاه آزاد اسلامی در همه واحدهای دانشگاهی به ترتیب زیر انجام می‌شود:<sup>۵</sup>

### نیمسال اول

- نام‌نویسی در چهارمین هفته شهریورماه

- شروع درس از اول مهرماه

- نام‌نویسی با تأخیر در نخستین هفته مهرماه

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره‌کردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ





- حذف و اضافه در هفته دوم مهرماه
- حذف اضطراری در هفته یازدهم
- پایان درس، آخرین روز هفته شانزدهم
- امتحانات طی حداکثر دو هفته پس از پایان درس

### نیم سال دوم

- نام نویسی در سومین هفته بهمن ماه
- آغاز درس از چهارمین هفته بهمن ماه
- نام نویسی با تأخیر در چهارمین هفته بهمن ماه
- حذف و اضافه در هفته اول اسفندماه
- حذف اضطراری در هفته آخر اردیبهشت ماه
- پایان درس، آخرین روز هفته آخر خردادماه
- امتحانات طی حداکثر دو هفته پس از پایان درس
- تبصره- تعطیلات نوروزی جزو مدت آموزش نیمسال دوم محسوب نمی شود.

### دوره تابستانی

- نام نویسی طی دو روز در هفته سوم تیرماه
  - آغاز درس از چهارمین هفته تیرماه
  - پایان درس، آخرین روز هفته ششم دوره
  - انجام امتحانات طی یک هفته پس از پایان درس
- ماده ۷۴:** دانشجویانی که برابر تقویم دانشگاهی با تأخیر ثبت نام می کنند، مدت تأخیر آن ها به عنوان مرخصی محسوب می شود.<sup>۱</sup>
- ماده ۷۵:** در دوره تابستانی ثبت نام با تأخیر مجاز نیست.<sup>۲</sup>
- ماده ۷۶:** مهلت نام نویسی برای پذیرفته شدگان آزمون ورودی، هر سال به صورت جداگانه پس از انتشار اسامی پذیرفته شدگان اعلام خواهد شد.<sup>۳</sup>
- تبصره- واحدهای دانشگاهی موظفند دانشجویان جدید را از طریق تشکیل جلسات توجیهی با کم و کیف آموزش دانشگاهی و مقررات مربوط آشنا سازند.

۱- آیین نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

## بخش دوم

## مقررات نظام آموزش پاره‌وقت مخصوص دوره‌های کاردانی و کارشناسی

**ماده ۷۷:** برقراری و اجرای نظام آموزش پاره‌وقت در واحدهای دانشگاهی، با توجه به امکانات هر واحد، پس از کسب مجوز از سازمان مرکزی دانشگاه امکان‌پذیر است.<sup>۱</sup>

تبصره- آموزش پاره‌وقت در هیچ یک از رشته‌های گروه پزشکی مجاز نیست.

**ماده ۷۸:** شرایط ورود به نظام آموزش پاره‌وقت به شرح زیر است:<sup>۲</sup>

۱- داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی برابر مصوبات مربوط

۲- پذیرفته شدن در آزمون ورودی سراسری ذی‌ربط

۳- پرداخت شهریه تعیین شده برابر ضوابط مربوط

**ماده ۷۹:** عنوان، محتوا و حجم دروس هر رشته در نظام پاره‌وقت، عیناً همان عنوان، محتوا و حجم دروس در برنامه‌های نظام آموزش تمام‌وقت دانشگاه است. بنابراین از حیث برنامه درسی هیچ‌گونه اختلافی بین دو نظام آموزش پاره‌وقت و تمام‌وقت وجود ندارد.<sup>۳</sup>

**ماده ۸۰:** در نظام آموزش پاره‌وقت دانشجوی می‌تواند حداقل ۱۰ واحد و حداکثر ۲۰ واحد درسی را در هر نیمسال تحصیلی انتخاب کند.<sup>۴</sup>

تبصره- در مواردی که میانگین قبل دانشجوی حداقل ۱۷ باشد، دانشجوی می‌تواند با نظر گروه آموزشی ذی‌ربط برای نیمسال بعد ۲۴ واحد درسی را انتخاب کند.

**ماده ۸۱:** حداکثر مدت مجاز تحصیل برای دوره کاردانی ۴ سال و برای دوره کارشناسی ۸ سال است.<sup>۵</sup> تبصره ۱- حداکثر مدت مجاز تحصیل برای دانشجویان دوره کارشناسی که از معافیت تحصیلی استفاده می‌کنند ۷ سال است.

تبصره ۲- دانشجویان نظام آموزشی پاره‌وقت در شمول تبصره‌های ۱ و ۲ ماده ۲۸ آیین‌نامه نظام آموزش دوره‌ای قرار می‌گیرند.

**ماده ۸۲:** دانشجویانی که تا قبل از سال ۱۳۷۰ از طریق آزمون منطقه‌ای وارد نظام آموزش پاره‌وقت شده‌اند برای دریافت مدرک مرسوم دانشگاهی، باید در آزمون ورودی سراسری رشته مربوط شرکت کنند و قبول شوند. در غیر این صورت، در صورت تقاضا منحصراً گواهی تعداد واحدهای دروس گذرانده شده به آنان اعطا خواهد شد.<sup>۶</sup>

**ماده ۸۳:** نظام آموزش پاره‌وقت از نظر مقررات آموزشی همچون حذف و اضافه، حضور و غیاب دانشجوی، مرخصی تحصیلی، ارزشیابی دروس و سایر مواردی که در این بخش قید نشده است، تابع مقررات آموزشی نظام آموزشی تمام‌وقت است.<sup>۷</sup>

**ماده ۸۴:** تغییر نظام آموزشی دانشجوی از تمام‌وقت به پاره‌وقت بلامانع است؛ مشروط بر آن که

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

۷- همان مأخذ



- ادامه تحصیل دانشجو در نظام آموزش پاره‌وقت میسر باشد.<sup>۱</sup>
- تبصره- چنانچه تغییر نظام آموزش موجب تغییر واحد دانشگاهی، تغییر رشته و گرایش شود، رعایت مفاد ماده ۵۲ الزامی است.
- ماده ۸۵: تغییر نظام آموزش دانشجو از دوره پاره‌وقت به تمام‌وقت با رعایت شرایط زیر بلامانع است.<sup>۲</sup>
- ۱- پذیرفته‌شدگان در آزمون ورودی سراسری تمام‌وقت دانشگاه
  - ۲- نداشتن مشکل نظام‌وظیفه
  - ۳- با نظر گروه، امکان اتمام دروس باقی‌مانده را در سیستم دوره‌ای داشته باشند.
- تبصره ۱- دروس دانشجویانی که براساس شرایط درج‌شده در ماده ۸۵ به نظام آموزش تمام‌وقت راه می‌یابند طبق ماده ۵۲ بدون پرداخت هزینه انتقال پذیرفته شود.
- تبصره ۲- دانشجویان مشمول ماده ۸۵ باید برای دروس باقی‌مانده شهریه جدید بپردازند.

---

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

## بخش سوم

## مقررات آموزشی رشته‌های طرح آموزش معلمان

**ماده ۸۶:** در حال حاضر رشته‌های تحصیلی طرح آموزش معلمان دانشگاه آزاد اسلامی در دوره کاردانی عبارت است از: آموزش ابتدایی، علوم تجربی، زبان و ادبیات فارسی، ریاضی، دینی و عربی و آموزش زبان انگلیسی و دوره کارشناسی ناپیوسته رشته‌های دبیری آموزش ابتدایی، علوم تجربی، زبان و ادبیات فارسی، ریاضی، الهیات و معارف اسلامی و زبان انگلیسی است.<sup>۱</sup>

تبصره ۱- همه فارغ‌التحصیلان دوره‌های کاردانی این رشته‌ها می‌توانند در آزمون کارشناسی ناپیوسته همان رشته شرکت کنند و پس از احراز قبولی ادامه تحصیل دهند.

تبصره ۲- فارغ‌التحصیلان دوره کاردانی دینی و عربی می‌توانند در آزمون ورودی دوره کارشناسی ناپیوسته الهیات و معارف اسلامی شرکت کرده و در صورت قبولی ادامه تحصیل دهند.

تبصره ۳- دارندگان مدرک کاردانی از مراکز آموزش ضمن خدمت و مراکز تربیت معلم وزارت آموزش و پرورش به تناسب رشته تحصیلی، مجاز به شرکت در آزمون کارشناسی ناپیوسته رشته‌های طرح آموزش معلمانند. مدرک اعطایی به دارندگان مدرک کاردانی از مراکز ضمن خدمت مدرک داخلی قابل قبول وزارت آموزش و پرورش است.

**ماده ۸۷:** تحصیل در رشته‌های تحصیلی طرح آموزش معلمان دانشگاه آزاد اسلامی در طول نیمسال‌های اول و دوم سال تحصیلی در روزهای آخر هفته (پنجشنبه و جمعه) و در ترم تابستانی در طول هفته است.<sup>۲</sup>

**ماده ۸۸:** هر سال تحصیلی در این طرح مرکب از دو نیمسال و یک ترم تابستانی است.<sup>۳</sup>

تبصره ۱- تشکیل ترم تابستانی در طرح آموزش معلمان به استثنای آن تعداد از واحدهای دانشگاهی که اسامی آن‌ها در دفترچه راهنمای آزمون قید شده است الزامی است و طول مدت آن ۶ هفته است.

تبصره ۲- ترم تابستانی در واحدهای دانشگاهی ملزم به اجرای آن از نظر مرخصی همانند نیمسال‌های اول و دوم سال تحصیلی محسوب می‌شود و عدم شرکت دانشجو در این ترم غیبت تلقی خواهد شد.

**ماده ۸۹:** تعداد واحدهای درسی دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته رشته‌های طرح آموزش معلمان بر اساس برنامه‌های درسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تعیین شده است.<sup>۴</sup>

**ماده ۹۰:** پذیرفته‌شدگان دوره‌های کارشناسی ناپیوسته موظف به گذراندن دروس جبرانی لازم براساس سرفصل رشته مربوط هستند.<sup>۵</sup>

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ



**ماده ۹۱:** تعداد واحدهای درسی انتخابی دانشجویان این طرح در یک ترم تحصیلی، اعم از نیمسال اول و دوم یا دوره تابستان، جز در مواردی که واحد دانشگاهی نتواند درس ارائه کند یا به دلیل رعایت پیش‌نیازها امکان اخذ واحد درسی میسر نشود، نباید از ۸ واحد کمتر باشد، مگر در آخرین ترم تحصیلی که دانشجو با کمتر از ۸ واحد فارغ‌التحصیل می‌شود.<sup>۱</sup>

**ماده ۹۲:** حداکثر واحدهای درسی انتخابی در هر یک از نیمسال‌های اول و دوم ۱۵ واحد و در ترم تابستان ۱۲ واحد درسی است. مشروط بر این که تعداد واحدهای درسی اخذ شده توسط دانشجو در یک سال از ۴۰ واحد بیشتر نشود.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- در واحدهای دانشگاهی که ترم تابستان ندارند، در هر یک از نیمسال‌های اول و دوم ۱۷ واحد درسی ارائه می‌شود. این واحدهای دانشگاهی حق ارائه درس در دوره تابستان را نخواهند داشت اما در صورت درخواست دانشجو برای گذراندن حداکثر ۶ واحد درسی در دوره تابستان، واحد دانشگاهی مختار است وی را به واحد دانشگاهی دیگری که مجاز به ارائه دروس است معرفی کند.

تبصره ۲- در صورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل حداکثر ۲۴ واحد درسی باقی‌مانده داشته باشد، حتی اگر ترم قبل مشروط شده باشد، با موافقت گروه آموزشی ذی‌ربط می‌تواند تمام واحدهای درسی باقی‌مانده را هر چند که در بین آن‌ها دروس پیش‌نیاز وجود داشته باشد، در یک نیمسال (نه در دوره تابستان) انتخاب کند.

تبصره ۳- چنانچه نیمسال دوم سال تحصیلی نیمسال آخر تحصیل دانشجو باشد و فقط ۲۴ واحد درسی باقی‌مانده داشته باشد (بدون احتساب درس وصایای حضرت امام (ره) و روحانی قرآن) می‌تواند با نظر گروه و رعایت تبصره ۲ این ماده آن‌ها را در آن نیمسال و دوره تابستان بگذراند، مشروط بر این که بیش از ۱۰ واحد آن در دوره تابستان نباشد.

تبصره ۴- نیمسال تحصیلی یا ترم تابستانی که دانشجو بیش از ۷ واحد درسی انتخاب کند جزو سنوات تحصیلی او محسوب می‌شود و چنانچه میانگین دروس گذرانده شده وی کمتر از ۱۲ باشد مشروط به حساب می‌آید و نام‌نویسی دانشجو در نیمسال بعد به صورت مشروط خواهد بود.

تبصره ۵- دانشجویی که به صورت مشروط نام‌نویسی می‌کند جز در آخرین نیمسال تحصیلی حق انتخاب بیش از ۱۰ واحد درسی را در آن نیمسال ندارد.

تبصره ۶- دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های آموزش معلمان می‌توانند یک بار در یکی از نیمسال‌های اول و دوم سال تحصیلی یا ترم تابستان با استفاده از ماده ۵۵ حداکثر تعداد ۷ واحد درسی را (کمتر از حداقل واحد درسی مجاز) در واحد دانشگاهی دیگر بگذرانند.

تبصره ۷- دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های آموزش معلمان حق استفاده از تبصره ۵ ماده ۱۹ را نخواهند داشت.

**ماده ۹۳:** حداقل مهلت تحصیل در هر یک از دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته طرح آموزش معلمان ۲ سال و حداکثر ۴ سال است.<sup>۳</sup>

تبصره ۱- در صورت نیاز، شورای آموزشی واحد دانشگاهی می‌تواند یک نیمسال به حداکثر مدت مجاز تحصیلی اضافه کند.

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

تبصره ۲- مبنای محاسبه مدت مجاز تحصیل اولین ترمی است که واحد دانشگاهی موفق به تشکیل کلاس می‌شود.

تبصره ۳- دانشجویانی که علاوه بر دروس دوره، ملزم به گذراندن تعدادی دروس به‌عنوان دروس جبرانی یا پیش‌نیاز دانشگاهی‌اند، به ازای هر ۶ واحد درسی اضافه یک نیمسال به سقف سنوات مجاز تحصیلی آنان اضافه می‌شود.

**ماده ۹۴:** دانشجویان رشته‌های طرح آموزش معلمان مجازند در هر یک از دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته حداکثر از سه ترم مرخصی استفاده کنند.<sup>۱</sup>

**ماده ۹۵:** با تصویب شورای آموزشی واحد می‌توان یک نیمسال به مرخصی تحصیلی دانشجو اضافه کرد.<sup>۲</sup>

**ماده ۹۶:** انتقال دانشجویان این طرح به نظام آموزش دوره‌ای و پاره‌وقت ممنوع است.<sup>۳</sup>

**ماده ۹۷:** دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های طرح آموزش معلمان در صورتی که دو ترم متوالی یا متناوب مشروط شوند، چنانچه میانگین کل آنان کمتر از ۱۰ باشد، در هر مرحله از تحصیل اخراج می‌شوند. اما اگر میانگین کل آن‌ها حداقل ۱۰ باشد مشمول تبصره‌های ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ ماده ۴۶ می‌شوند.<sup>۴</sup>

**ماده ۹۸:** پذیرش و معادل‌سازی دروس دانشجویان رشته‌های طرح آموزش معلمان به استثنای دروس عمومی گذرانده شده در مراکز تربیت معلم که مقررات خاصی بر آن حاکم است برابر ماده ۶۷ انجام می‌شود.<sup>۵</sup>

تبصره- هیچ یک از دروس گذرانده شده در دوره‌های مراکز آموزش ضمن خدمت وزارت آموزش و پرورش همچنین دروس تخصصی مراکز تربیت معلم، قابل معادل‌سازی نیست.

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ



## بخش چهارم تسهیلات آموزشی دانشجویان شاهد و ایثارگر

- ماده ۹۹:** واژه‌های «شاهد» و «ایثارگر» به شرح زیر تعریف می‌شوند:<sup>۱</sup>
- الف: واژه شاهد به فرزند و زوجه شهید، مفقودالاثَر، اسیر و جانباز ۷۰ درصد و بالاتر اطلاق می‌شود.
- ب: واژه ایثارگر بریکی از مصادیق زیر اطلاق می‌شود:
- رزمندهای که حداقل شش ماه حضور داوطلبانه در جبهه داشته‌باشد.
  - جانبازی که حداقل ۲۵ درصدنقص عضو داشته باشد.
  - آزاده‌ای که حداقل شش ماه سابقه اسارت داشته باشد.
- تبصره الحاقی به ماده ۴- به دانشجوی جانبازی که به علت ادامه درمان نتواند در مهلت تعیین شده برای ثبت‌نام مراجعه کند، اجازه داده می‌شود (مشروط بر این که گواهی پزشکی معتبری که به تأیید کمیسیون پزشکی و یا پزشک متعهد دانشگاه رسیده باشد ارائه کند) که تا زمان حذف و اضافه انتخاب واحد کند.<sup>۲</sup>
- تبصره الحاقی به ماده ۱۹- دانشجویان شاهد و ایثارگر می‌توانند در هر نیمسال حداقل ۱۰ واحد انتخاب کنند.<sup>۳</sup>
- تبصره الحاقی به ماده ۲۷- دانشجوی شاهد و ایثارگری که با گذراندن ۸ واحد درسی فارغ‌التحصیل می‌شود، در صورتی که میانگین نمرات نیمسال ماقبل او حداقل ۱۵ باشد، می‌تواند در دوره تابستانی حداکثر ۸ واحد انتخاب کند.<sup>۴</sup>
- تبصره الحاقی به ماده ۳۵ و ۳۱- دانشجوی ایثارگری که به دلیل انجام معالجات پزشکی ناشی از صدمات جنگ نتواند در جلسه یا جلسات امتحانی درس یا دروس گرفته شده شرکت کند، با تأیید مدارک توسط کمیسیون پزشکی یا پزشک متعهد دانشگاه، می‌تواند طبق برنامه‌ای که از طرف گروه آموزشی ذی‌ربط تعیین می‌شود، حداکثر تا پایان نیمسال بعدی در امتحان آن درس یا دروس شرکت کند. در غیراین صورت آن درس یا دروس حذف می‌شود.<sup>۵</sup>
- تبصره الحاقی به ماده ۳۱ و ۳۵- تشخیص موجه یا غیرموجه بودن غیبت دانشجویان شاهد و ایثارگر در کلاس یا جلسه امتحان با ستاد امور دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه است.<sup>۶</sup>
- تبصره الحاقی به ماده ۳۷- دانشجوی شاهد و ایثارگری می‌تواند دودرس نظری خود را تا پنج هفته مانده به پایان نیمسال تحصیلی حذف کند. مشروط بر این که تعداد واحدهای باقی مانده او از ۱۰ واحد کمتر نشود.<sup>۷</sup>
- تبصره الحاقی به ماده ۳۸- تشخیص قادر نبودن به ادامه تحصیل در نیم سال مورد نظر برای دانشجویان شاهد و ایثارگر با ستاد امور دانشجویان شاهد و ایثارگر است. مدت زمان امتحان (میان ترم و پایان ترم)

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی،

دی‌ماه ۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

۷- همان مأخذ

برای دانشجویان جانباز، با توجه به وضعیت جسمانی آن‌ها، بنابه تشخیص کمیسیون پزشکی یا پزشک متعهد دانشگاه و تأیید ستاد امور دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه، حداکثر تا ۲ برابر مدت زمان معمول آن قابل افزایش است.<sup>۱</sup>

تبصره الحاقی به ماده ۴۴- نمرات مردودی سه درس دانشجویان شاغل به تحصیل جانباز با حداقل ۳۰ درصد جانبازی و زوج جانباز ۵۰ درصد به بالاتر میانگین نمرات آنان محسوب نمی‌شود، مشروط بر این که نمرات هریک از آن دروس پس از اخذ آن‌ها در اولین فرصت ممکن و شرکت در امتحان‌ها یا آن‌ها کمتر از ۱۲ نباشد. برای دانشجویان جانبازی که درصد جانبازی آنان بیش از ۳۵ درصد باشد، به ازای هر ۱۰ درصد اضافه جانبازی، یک درس به سه درس یادشده افزوده می‌شود. در هر حال تعداد دروس حذف شده نباید از پنج درس بیشتر شود. دانشجویان ایثارگر می‌توانند آن دروس را با رعایت سایر شرایط در دو نیمسال تکرار کنند.<sup>۲</sup>

تبصره الحاقی به ماده ۴۸- در صورتی که مرخصی برای درمان صدمات ناشی از جنگ باشد و مدت درمان بیش از یک ماه ادامه یابد و مدارک مربوط مورد تأیید کمیسیون پزشکی یا پزشک متعهد دانشگاه باشد، آن نیمسال جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب نمی‌شود.<sup>۳</sup>

تبصره الحاقی به ماده ۵۲ و تبصره آن- برای دانشجویان شاهد و ایثارگر نمرات دروس گذرانده شده که در دانشگاه مقصد پذیرفته نشده است، در میانگین او محاسبه نمی‌شود. برای انتقال دانشجویان شاهد و ایثارگر گذراندن حداقل ۱۴ واحد درسی کفایت می‌کند.<sup>۴</sup>

تبصره الحاقی به ماده ۵۸- دانشجویان شاهد و ایثارگر می‌توانند در صورت موافقت شورای آموزشی دانشگاه فارغ از شرایط احراز رتبه نسبی، از مقطع بالاتر به مقطع پایین‌تر تغییر رشته دهند.<sup>۵</sup>

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه آزاد اسلامی، دی‌ماه

۱۳۸۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ





## بخش پنجم تسهیلات آموزش و پژوهشی دانشجویان ممتاز

- ماده ۱۰۰:** دانشجویان دارای شرایط زیر دانشجوی ممتاز شناخته می‌شوند:<sup>۱</sup>
- الف - برگزیدگان آزمون سراسری کارشناسی ارشد در هر رشته آموزشی با معرفی سازمان سنجش آموزش کشور و مرکز آزمون دانشگاه آزاد اسلامی
- ب - دانشجویانی که شرایط ممتاز بودن تسهیلات آموزشی ویژه دانشجویان ممتاز را تا پایان دوره تحصیلی قبلی خود حفظ کرده‌اند.
- ج - دارندگان رتبه اول در آزمون ورودی دوره دکتری در هر رشته به شرط شرکت بیش از ۲۰ نفر در آزمون ورودی آن رشته
- د - دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دارای ۲ مقاله و دانشجویان دوره دکتری دارای ۳ مقاله در مجلات علمی پژوهشی مورد تأیید کمیسیون مجلات دانشگاه آزاد اسلامی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ه - برگزیدگان المپیادهای علمی دانشجویی (رتبه‌های اول تا سوم هر رشته) به معرفی مرکز آزمون دانشگاه آزاد اسلامی و سازمان سنجش آموزش کشور
- تبصره - مرکز آزمون دانشگاه آزاد اسلامی و سازمان سنجش آموزش کشور برای تعیین برگزیدگان موضوع بند الف به ازای هر ۵۰ نفر پذیرفته‌شده در هر رشته یک نفر را به‌عنوان دانشجوی ممتاز انتخاب و معرفی می‌کند.
- ماده ۱۰۱:** مرکز آزمون دانشگاه آزاد اسلامی، بنا به شرایط ماده ذکر شده، دانشجویان ممتاز را شناسایی و به باشگاه پژوهشگران جوان معرفی می‌کند تا از امتیازات زیر برخوردار شوند.<sup>۲</sup>
- اعطای وام تحصیلی به دانشجویان دوره کارشناسی ارشد حداکثر تا ۳ برابر سایر دانشجویان از محل صندوق‌های رفاه
- اعطای بورس تحصیلی در داخل به دانشجویان ممتاز دوره دکتری
- شرکت در کنفرانس‌های علمی و کارگاه‌های آموزشی و پژوهشی داخل کشور حسب نیاز
- شرکت در کنفرانس‌های علمی خارج از کشور برای ارائه
- استفاده از مراکز خدمات رایانه‌ای با سرویس‌های ویژه پست الکترونیک و اینترنت مانند اعضای هیأت علمی
- در اختیار قرار دادن امکانات آزمایشگاه، تکثیر، کتابخانه، بن کتاب و...
- تبصره ۱ - در صورت نیاز دانشجویان ممتاز به استفاده از امکانات پژوهشی و آزمایشگاهی سایر دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، مؤسسات و واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی، باشگاه یا دانشگاه می‌تواند تمهیدات لازم را برای آنان فراهم سازد.
- تبصره ۲ - دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، مؤسسات و واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی که امکانات پژوهشی خود را در اختیار دانشجویان ممتاز قرار دهند پس از ارائه گزارش به معاونت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی یا معاونت آموزشی وزارت مطلوب از محل اعتبارات ویژه یا ردیف اعتبارات حفظ و پرورش استعدادها درخشان مورد حمایت قرار می‌گیرند.

۱- مصوب جلسه ۲۲ مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۴ شورای برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

**ماده ۱۰۲:** دانشگاه می‌تواند افراد زیر را بدون شرکت در آزمون ورودی برای گذراندن دوره دکتری رشته مربوط بپذیرد.<sup>۱</sup>

۱- دانش‌آموختگان ممتاز (معدل کل حداقل ۱۷ و نمره پایان‌نامه عالی با حداقل نمره ۱۸)

۲- همه دانشجویان رتبه اول کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها

۳- برندگان رتبه اول، دوم و سوم المپیادهای علمی دانشجویی و دانش‌آموزی و جشنواره‌های علمی خوارزمی و مشابهین آن که به تأیید شورای هدایت استعدادهای درخشان رسیده باشد. تبصره- پذیرش این قبیل دانشجویان به صورت اضافه ظرفیت است و دانشگاه می‌تواند دستورالعمل ویژه‌ای را برای پذیرش آنان تدوین و پس از تصویب شورای آموزشی دانشگاه اجرا کند.

**ماده ۱۰۳:** هزینه برقراری تسهیلات آموزشی و پژوهشی دانشجویان ممتاز از محل اعتبار حفظ و پرورش استعدادهای درخشان و در صورت امکان از محل سایر منابع مالی دانشگاه تأمین می‌شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۰۴:** فارغ‌التحصیلان ممتاز دوره کارشناسی ناپیوسته در صورتی می‌توانند از مزایای فارغ‌التحصیلان کارشناسی ممتاز برای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد استفاده کنند که در دوره کاردانی نیز دانشجوی ممتاز بوده باشند.<sup>۳</sup>

۱- مصوب جلسه ۲۲ مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۴ شورای برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- بخش‌نامه ۳۶/۲۴۶۲۴ مورخ ۸۳/۲/۱۷



### بخش ششم

## نحوه انتخاب فارغ التحصیلان رتبه‌های اول و دوم دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری حرفه‌ای و دکتری تخصصی

**ماده ۱۰۵:** فارغ التحصیل رتبه اول هر سال تحصیلی واحد دانشگاهی فردی است که در رشته تحصیلی مربوط دارای بالاترین معدل کل در بین فارغ التحصیلان آن سال تحصیلی باشد. برای تعیین فارغ التحصیلان رتبه اول هر سال باید دانشجویان رشته یا گرایشی را که حداکثر تا پایان تیرماه هر سال فارغ التحصیل می‌شوند و مشمول شرایط و ضوابط تعیین شده باشند با هم مقایسه کرد.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۰۶:** از میان فارغ التحصیلان همه مقاطع تحصیلی، هر رشته و گرایش هر سال فردی که میانگین کل بالاتری را کسب کرده باشد به‌عنوان رتبه اول و نفر بعدی به‌عنوان رتبه دوم آن رشته یا گرایش مشخص می‌شود.<sup>۲</sup>

### ماده ۱۰۷: شرایط و ضوابط انتخاب<sup>۳</sup>

- ۱- فارغ التحصیل از طریق آزمون سراسری وارد دوره تحصیلی شده باشد.
- ۲- حداکثر مدت تحصیل آن‌ها برای دوره دکتری تخصصی ۴ سال، کارشناسی ارشد ناپیوسته ۲ سال، کارشناسی ارشد پیوسته ۶ سال، دکتری حرفه‌ای ۷ سال، کارشناسی پیوسته ۴ سال، کارشناسی ناپیوسته ۲/۵ سال و کاردانی پیوسته و ناپیوسته ۲ سال از زمان شروع به تحصیل در نظر گرفته شود.
- ۳- در هیچ کدام از نیمسال‌های تحصیلی مشروط نشده باشند.
- ۴- در موارد استثنایی چنانچه چند نفر دارای شرایط کاملاً مساوی باشند فردی که مدت تحصیل او حداقل یک نیمسال کوتاه‌تر باشد به‌عنوان رتبه اول رشته معرفی شود. در غیراین صورت همه آن‌ها به عنوان نفر اول معرفی شوند.

**ماده ۱۰۸:** آموزش واحد دانشگاهی یا دایره امتحانات باید تا ۱۵ مردادماه هر سال براساس فرم مربوط<sup>۴</sup> اسامی این فارغ التحصیلان رتبه‌های مشخص شده در هر رشته تحصیلی را تهیه و به معاون آموزشی واحد برای تأیید تسلیم کند.<sup>۵</sup>

در صورت تحقق شرایط ذکر شده، فرم ۱۱<sup>۶</sup> را در سه نسخه تکمیل و پس از امضای معاون آموزشی واحد، نسخه اول را به ذی‌نفع تحویل داده و نسخه دوم به انضمام فهرست اسامی افراد ذکر شده در پرونده هر دانشجو بایگانی و چنانچه منظور استفاده از امتیاز آن برای ورود به دوره‌های تحصیلی بالاتر باشد با درخواست ذی‌نفع نسخه سوم به مرکز آموزش ارسال شود.

۱- بخش‌نامه ۳۶/۹۲۹۴۳ مورخ ۸۳/۵/۳۱

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- پیوست ۶

۵- همان مأخذ

۶- پیوست ۷

## بخش هفتم

### مقررات ویژه پذیرش دانش‌آموختگان ممتاز کارشناسی ارشد در دوره‌های دکتری (Ph. D)

**ماده ۱۰۹:** افراد زیر می‌توانند بدون شرکت در آزمون سراسری وارد دوره دکتری دانشگاه آزاد اسلامی شوند.<sup>۱</sup>

الف - همه دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد رشته‌های مختلف تحصیلی از تمام دانشگاه‌های داخل و خارج کشور اعم از دولتی و غیردولتی که شرایط درج‌شده در این ماده را داشته باشند.

ب - همه دانشجویان رتبه اول کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها

ج - برندگان رتبه اول، دوم و سوم المپیادهای علمی دانشجویی و دانش‌آموزی و جشنواره‌های علمی خوارزمی و مشابهین آن که به تأیید شورای هدایت استعدادها در خشان رسیده باشد.

**ماده ۱۱۰:** پذیرش دانشجویان ممتاز در رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی برابر با ظرفیتی است که در هر رشته اضافه بر ظرفیت معمول دانشگاه توسط معاونت آموزشی تعیین و اعلام می‌شود و چنانچه تعداد متقاضیان در هر رشته بیش از ظرفیت اعلام شده باشد، گزینش بر اساس امتیازبندی زیر انجام می‌شود:<sup>۲</sup>

الف - به ازای هر نیم‌نمره معدل بالای ۱۷ یک امتیاز

ب - به ازای هر نیم‌نمره بیشتر از حداقل نمره پایان‌نامه عالی (۱۸) یک امتیاز

ج - به ازای چاپ مقاله یا کتاب برابر امتیازات درج‌شده در مقررات ارتقای هیأت علمی دانشگاه

**ماده ۱۱۱:** هیچ‌یک از مواد قانونی و مقررات دانشگاهی در مورد این قبیل دانشجویان لغو نمی‌شود و این دانشجویان همانند دیگر دانشجویان موظفند همه مقررات آموزشی دانشگاه را رعایت کنند.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۱۲:** در اجرای این مقررات محدودیتی از نظر زمان احراز شرایط و زمان استفاده از این مزایا وجود ندارد.<sup>۴</sup>

**ماده ۱۱۳:** واحدهای دانشگاهی مجری دوره کارشناسی ارشد مجازند حداکثر ده درصد از ظرفیت سالانه پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد هر رشته موجود خود را به دانشجویان ممتاز همان رشته در

مقطع کارشناسی همان دانشگاه با رعایت شرایط زیر اختصاص دهند.<sup>۵</sup>

الف - این ظرفیت، مازاد بر ظرفیت پذیرش دانشجو در هر یک از رشته‌های ذی‌ربط در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاهی باشد.

ب - دانشجوی ممتاز به دانشجویی اطلاق می‌شود که دانشجوی سال چهارم دوره کارشناسی بوده و میانگین کل نمره‌های دروس گذرانده دانشجو (میانگین هفت نیمسال گذرانده) حداقل ۱۷ و از این لحاظ

جزو ده درصد دانشجویان برتر رشته خود (براساس تعداد پذیرفته‌شدگان دانشگاه در رشته ذی‌ربط در سال ورود) باشد. این ماده در واحدهای دانشگاهی مجری دوره کارشناسی ارشد که دارای دوره کارشناسی

همان رشته و همان گرایش باشند قابل اجرا خواهد بود.

۱- مصوبه جلسه ۲۲ مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۴ شورای برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- مصوبه جلسه ۲۲ مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۴ شورای برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۵- بخش‌نامه ۳۶/۱۴۱۱۰۸ مورخ ۸۳/۷/۲۸



## بخش هشتم مقررات آموزش دامپزشکی<sup>۱</sup>

**ماده ۱۱۴:** دانشجویان دوره دکتری دامپزشکی ورودی‌های سال ۷۷ و به بعد مطابق آیین‌نامه آموزشی مصوب جلسه ۳۴۳ مورخ ۷۶/۴/۸ شورای عالی برنامه‌ریزی چنانچه پس از اتمام دروس پیش‌درمانگاهی معدل کل کمتر از ۱۲ را احراز کنند یا حداکثر ۳ بار در آزمون جامع دامپزشکی مردود شوند حق ورود به مرحله درمانگاهی را نخواهند داشت و باید مطابق تبصره ۲ ماده ۱۴ آیین‌نامه ذکر شده با آنان رفتار شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۱۵:** دانشجویی که در آزمون جامع دامپزشکی مردود می‌شود موظف به اخذ مرخصی تحصیلی با احتساب در سنوات تحصیلی است تا در آزمون بعدی شرکت کند. بنابراین واحدهای مجری نباید به این گونه دانشجویان اجازه ثبت‌نام و انتخاب واحد از دروس مرحله دوم (دروس درمانگاهی) را بدهند. و همچنین دانشجویان قبل از ورود به مرحله دوم باید همه دروس مرحله اول و همچنین دروس پیش‌نیاز دانشگاه را گذرانده باشد. به همین خاطر در آخرین ترم مرحله اول اجازه استفاده از تبصره ۲ ماده ۱۹ و همچنین ماده ۲۰ (این کتاب) به این دانشجویان داده می‌شود.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۱۶:** دانشجویی که همه واحدهای درسی مرحله اول (دروس پیش‌درمانگاهی) را با معدل کل حداقل ۱۲ و واحدهای درسی مرحله دوم (دروس درمانگاهی) را با معدل کل حداقل ۱۴ گذرانده و از پایان‌نامه خود با نمره قابل قبول (حداقل ۱۴) دفاع کرده باشد، فارغ‌التحصیل شناخته می‌شود.<sup>۴</sup>

**ماده ۱۱۷:** دانشجویی که در مرحله درمانگاهی نتواند معدل کل حداقل ۱۴ را احراز کند یا از پایان‌نامه خود نتواند با نمره قابل قبول دفاع کند، فارغ‌التحصیل شناخته نمی‌شود و می‌تواند برابر تبصره ۲ ماده ۱۴ این آیین‌نامه آموزشی، مدرک کارشناسی رشته مرتبط (گروه دامپزشکی) که در این دانشگاه دایر باشد یا گواهی گذراندن دروس دوره را دریافت دارد.<sup>۵</sup>

تبصره- در مدارک فراغت از تحصیل این دانشجویان درج معدل کل مرحله اول و مرحله دوم و نمره پایان‌نامه به تفکیک و محاسبه معدل کل دروس دوره و قید آن در مدرک فارغ‌التحصیلی الزامی است.

**ماده ۱۱۸:** مفاد ماده‌های ۲۳، ۴۷، ۵۵ و تبصره ۲ ماده ۴۱ به دانشجویان دوره دکتری دامپزشکی از شروع تا پایان دوره پیش‌درمانگاهی قابل تعمیم و اجرا است.<sup>۶</sup>

**ماده ۱۱۹:** دانشجویان رشته دکتری حرفه‌ای دامپزشکی می‌توانند حداکثر ۴ واحد درسی را همراه با دوره کارورزی انتخاب کرده و بگذرانند؛ مشروط به این که واحدهای باقی‌مانده دیگری نداشته باشند و در صورت قبولی با استفاده از این امتیاز فارغ‌التحصیل شوند.<sup>۷</sup>

**ماده ۱۲۰:** شهریه دروس کارورزی دوره دکتری دامپزشکی برابر شهریه دروس عمومی و شهریه درس کارورزی برابر شهریه عملی تخصصی تعیین می‌شود.<sup>۸</sup>

۱- آیین‌نامه آموزشی دامپزشکی و همچنین دستورالعمل اجرایی آموزش دامپزشکی و آزمون جامع پیش‌درمانگاهی در اسناد بالادستی

۲- بخش‌نامه ۳۶/۵۶۴۵۴ مورخ ۸۷/۲/۳۰

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- بخش‌نامه ۳۶/۱۳۱۸۳۶ مورخ ۸۳/۷/۱۵

۷- بخش‌نامه ۴۰/۱۷۳۴۴۳ مورخ ۸۴/۸/۵

۸- بخش‌نامه ۳۶/۱۱۲۸۹۹ مورخ ۸۰/۶/۲۷

### بخش نهم

#### مقررات آموزشی دوره تحصیلی دکتری تخصصی

**ماده ۱۲۱:** دوره دکتری Ph.D بالاترین مقطع تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک می‌انجامد و مجموعه‌ای هماهنگ، از فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی است.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۲۲:** هدف از ایجاد دوره دکتری، تربیت افرادی است که با احاطه یافتن به آثار علمی در یک زمینه خاص و آشنا شدن با روش‌های پیشرفته تحقیق و دستیابی به جدیدترین مبانی آموزش و پژوهش بتوانند، با نوآوری در زمینه‌های علمی و تحقیقی، در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش، در رشته تخصصی خود، مؤثر بوده و به تازه‌هایی در جهان دست یابند.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۲۳:** مجوز اصلی فعالیت‌های دوره دکتری، پژوهش و کسب تبحر در یک رشته خاص علمی است و آموزش وسیله بر طرف کردن کاستی‌های آموزشی دانشجویان این دوره است، تا راه را برای وصول به اهداف دوره هموار سازد.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۲۴:** دوره دکتری به دو مرحله آموزشی و پژوهشی تقسیم می‌شود. مرحله آموزشی از زمان پذیرفته شدن دانشجو به‌عنوان دانشجوی دکتری آغاز و به امتحان جامع ختم می‌شود.

مرحله پژوهشی پس از مرحله آموزشی آغاز و با تدوین رساله و دفاع از آن پایان می‌یابد. تبصره- دانشجویان دوره دکتری می‌توانند تحقیقات اولیه مرحله پژوهشی خود را در مرحله آموزشی آغاز کنند ولی ثبت‌نام رسمی آن‌ها برای مرحله پژوهشی و تدوین رساله، منوط به موقعیت در امتحان جامع و دفاع از طرح پژوهشی رساله است.<sup>۴</sup>

**ماده ۱۲۵:** شرایط ورود به دوره دکتری عبارت است از:<sup>۵</sup>

- الف- داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی
- ب- داشتن دانشنامه کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) یا دکتری حرفه‌ای یا بالاتر، متناسب با رشته تحصیلی مورد تقاضا، از یکی از دانشگاه‌های داخل یا خارج کشور که حسب مورد به تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده باشد
- ج- موفقیت در امتحان یکی از زبان‌های خارجی
- د- قبولی در امتحانات اختصاصی ورود به دوره دکتری

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوب جلسه ۵۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ شورای عالی برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

تبصره ۱- تشخیص این که دارنده کدام دانشنامه در کدام رشته می تواند تحصیل کند و همچنین تعیین شرایط تطبیق مدرک تحصیلی دانشجویان ممتاز و دارای استعدادها درخشان به دوره های دکتری بر اساس آیین نامه شورای برنامه ریزی دانشگاه آزاد اسلامی است.

تبصره ۲- در ورود به دوره دکتری محدودیت سنی برای داوطلبان وجود ندارد.  
تبصره ۳- ورود دانشجویان ممتاز و دارای استعدادها درخشان به دوره های دکتری بر اساس آیین نامه و ضوابط جداگانه امکان پذیر است که توسط معاون آموزشی و شورای هدایت استعدادها درخشان تدوین و اجرا می شود.

در هر حال این دانشجویان که از هر طریق مجاز وارد دوره دکتری می شوند از حیث ضوابط همانند دیگر دانشجویان تابع مقررات این آیین نامه هستند.

**ماده ۱۲۶:** استاد راهنما به تقاضای دانشجو و موافقت کتبی استاد و با تصویب شورای تحصیلات تکمیلی واحد تعیین می شود.<sup>۱</sup>

تبصره- استاد راهنما باید حداکثر تا پایان سال اول سال تحصیلی هر دانشجو تعیین شود. تا زمانی که استاد راهنما انتخاب نشده است، «مدیر گروه» وظایف استاد راهنما را بر عهده می گیرد.  
**ماده ۱۲۷:** استاد راهنما باید عضو هیأت علمی دانشگاه بوده و حداقل دارای مرتبه استادیاری باشد و حداقل سه سال سابقه تدریس یا تحقیق در دوره کارشناسی ارشد یا بالاتر داشته باشد.<sup>۲</sup>  
تبصره- در شرایط خاص، راهنمایی رساله دانشجو می تواند توسط دو استاد راهنما به طور مشترک انجام شود.

**ماده ۱۲۸:** به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده یک یا دو نفر از اعضای هیأت علمی یا از صاحب نظران و محققان برجسته به عنوان استاد مشاور تعیین می شوند.<sup>۳</sup>  
تبصره- استادان مشاور باید دارای مدرک دکتری یا حداقل مرتبه استادیاری با سابقه ۳ سال تدریس یا تحقیق در دوره کارشناسی ارشد باشند. برای صاحب نظران و محققانی که عضو هیأت علمی نیستند داشتن مدرک دکتری الزامی است.

**ماده ۱۲۹:** دانشجویی که برای دوره دکتری ثبت نام می کند، بسته به میزان دروس مورد نیاز رشته موظف است بین ۱۸ تا ۲۲ واحد درسی را با نظر استاد راهنما و تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه مطابق برنامه مصوب شورای برنامه ریزی دانشگاه در مدت مجاز دوره با موفقیت بگذراند.<sup>۴</sup>  
تبصره- اگر دانشجویی تعدادی از واحدهای درسی لازم را در دوره کارشناسی ارشد نگذرانده باشد، موظف است به تشخیص گروه ذی ربط کمبود واحدهای درسی خود را در مرحله آموزش جبران کند. حداکثر تعداد واحدهای جبرانی ۱۰ واحد و حداقل نمره آن بدون احتساب در میانگین کل دانشجو در هر درس ۱۴ از ۲۰ است. به ازای هر ۱۰ واحد جبرانی یک نیمسال تحصیلی به مدت مجاز مرحله آموزشی دانشجو افزوده می شود.

**ماده ۱۳۰:** دانشجو در مرحله آموزشی موظف است در هر نیمسال تحصیلی بین ۶ تا ۱۲ واحد درسی از دروس مرحله آموزشی را انتخاب و ثبت نام کند. مگر آن که کمتر از ۶ واحد درسی باقی داشته باشد.<sup>۵</sup>

۱- آیین نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوب جلسه ۵۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ شورای عالی برنامه ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

**ماده ۱۳۱:** طول مدت مجاز مرحله آموزشی (تا پایان امتحان جامع و دفاع از طرح پژوهشی رساله) حداکثر ۴ نیمسال تحصیلی است. چنانچه دانشجو نتواند در این مدت مرحله آموزشی را به پایان برساند از ادامه تحصیل محروم می‌شود.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۳۲:** حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۴ از ۲۰ است. در صورتی که نمره دانشجو در یک درس کمتر از ۱۴ باشد، باید آن را تکرار کند. در هر حال میانگین کل دانشجو در دوره دکتری نباید از ۱۶ کمتر باشد.<sup>۲</sup>

تبصره ۱- در صورت تکرار یک درس توسط دانشجو، فقط نمره‌ی قبولی دانشجو در کارنامه او ثبت و در تعیین میانگین کل او محاسبه می‌شود.

تبصره ۲- چنانچه میانگین کل نمره‌های دانشجو در مدت مجاز تحصیل در مرحله آموزشی به ۱۶ نرسد، از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

**ماده ۱۳۳:** امتحان جامع، ارزیابی خلاقیت، قوه ابتکار، توان و قابلیت‌های پژوهشی است که به صورت امتحان شفاهی یا کتبی یا هر دو (به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی گروه) انجام می‌شود.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۳۴:** امتحان جامع به معنی امتحان از تمام دروس گذرانده شده نیست بلکه مجموع اطلاعات دانشجو را در چند درس مرتبط با موضوع رساله و گرایش به پیشنهاد گروه آموزشی ارزیابی می‌کند که نتیجه آن به صورت قبول با نمره حداقل (۱۵ از ۲۰) یا رد (کمتر از ۱۵) اعلام می‌شود.<sup>۴</sup>

تبصره ۱- دانشجویانی که بدون شرکت در امتحان ورودی دوره دکتری توسط گروه‌ها پذیرش می‌شوند نیز باید در آزمون جامع (کتبی و شفاهی) موضوع ماده ۱۴ شرکت کنند.

تبصره ۲- دانشجویانی که در امتحان جامع یک بار مردود شوند فقط یک بار دیگر مجاز هستند در امتحان جامع شرکت کنند. در موارد خاص به درخواست مدیر گروه وضعیت دانشجو به کمیسیون بررسی موارد خاص سازمان مرکزی دانشگاه ارسال می‌شود.

تبصره ۳- دانشگاه یا واحد ذی‌ربط موظف است قبولی یا عدم قبولی دانشجو را در امتحان جامع کتباً به وی ابلاغ کند.

**ماده ۱۳۵:** به منظور برگزاری جلسه دفاع از پیشنهاد طرح پژوهشی رساله در هر رشته یا گرایش، کمیته برگزاری جلسه دفاع با حضور استاد راهنما، استادان مشاور، دو نفر استاد داور از گروه و دو نفر استاد داور از خارج گروه به پیشنهاد استاد راهنما و تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی واحد دانشگاهی تشکیل می‌شود.<sup>۵</sup>

تبصره ۱- دانشجو همزمان یا پس از امتحان جامع و حداکثر تا پایان نیمسال چهارم، باید از طرح پیشنهادی پژوهشی رساله خود در حضور آن کمیته دفاع کند.

تبصره ۲- چنانچه دانشجو نتواند در زمان مقرر از پیشنهاد پژوهشی رساله خود دفاع کند، می‌تواند آن زمان را با موافقت استاد راهنما و تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه حداکثر به مدت یک

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوب جلسه ۵۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ شورای عالی برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ





نیمسال تحصیلی با رعایت سقف زمانی مجاز دوره دکتری به تعویق اندازد. تبصره ۳- واحد ذی‌ربط موظف است حداکثر ۲ هفته پس از برگزاری جلسه دفاع از طرح پژوهشی رساله پیشنهادی دانشجو، عنوان و تصویب آن را همراه سوابق مربوط به دانشگاه ارسال کند. **ماده ۱۳۶:** ثبت‌نام دانشجو در مرحله پژوهشی و تدوین رساله پس از اعلام قبولی وی در امتحان جامع و تصویب طرح پژوهشی رساله انجام می‌شود.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۳۷:** تعداد واحدهای رساله در مرحله پژوهشی بین ۲۰ تا ۲۴ واحد است. به این ترتیب مجموع واحدهای آموزشی و پژوهشی دانشجو در دوره دکتری بین ۳۸ تا ۴۶ واحد است و از این حدود نباید بیشتر شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۳۸:** تمام فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشجو، در مرحله پژوهشی و تدوین رساله، باید با هدایت و نظارت استاد راهنما و مشاوران انجام شود. دانشجو موظف است در پایان هر نیمسال گزارش فعالیت پژوهشی خود را به تأیید استاد راهنما برساند و برای درج در پرونده به دفتر تحصیلات تکمیلی واحد ذی‌ربط ارسال کند.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۳۹-** دفاع از رساله پس از تدوین آن توسط دانشجو و تأیید کیفیت علمی و صحت مطالب آن از طرف استادان راهنما و مشاور و اظهار نظر کتبی حداقل یک نفر از هیأت‌دوران، مبنی بر قابل دفاع بودن رساله و چاپ یا پذیرش قطعی مقاله منتج از رساله، در مجلات معتبر علمی-پژوهشی داخل یا خارج از کشور، در حضور هیأت‌دوران انجام می‌شود.<sup>۴</sup>

تبصره ۱- تأییدیه استادان راهنما و مشاور باید در نخستین صفحات رساله درج شود. تبصره ۲- دفاع از رساله حداقل دو نیمسال پس از تصویب طرح پژوهشی رساله امکان‌پذیر است. تبصره ۳- در شرایط استثنایی در صورتی که استادان راهنما و مشاور تشخیص دهند که دانشجو آماده دفاع از رساله است ولی پذیرش مقاله علمی مربوط به رساله را ارائه نکرده است، با تأیید مدیر گروه ذی‌ربط دفاع از رساله انجام می‌شود. ولی تأکید می‌شود که فارغ‌التحصیلی دانشجو مشروط به ارائه مقاله پذیرفته شده است.

در این صورت معاونت‌های پژوهشی دانشگاه می‌توانند نسبت به پرداخت حق‌الزحمه استادان راهنما و مشاور اقدام و تسویه حساب کنند.

**ماده ۱۴۰:** ترکیب هیأت‌دوران به شرح زیر است:<sup>۵</sup>

۱) استاد راهنما به‌عنوان رئیس هیأت‌دوران

۲) استاد یا استادان مشاور

۳) چهار نفر از اعضای هیأت‌علمی در رشته مربوط با درجه حداقل استادیاری و سه سال سابقه تدریس و تحقیق در دوره کارشناسی‌ارشد و به بالاتر، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، که باید حداقل یک نفر آن‌ها دانشیار و دو نفر آن‌ها از واحدهای دیگر باشند.

تبصره- شرکت معاون تحصیلات تکمیلی واحد ذی‌ربط یا نماینده وی به‌عنوان ناظر و بدون حق

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوب جلسه ۵۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ شورای عالی برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

رأی در جلسه الزامی است.

**ماده ۱۴۱:** جلسه دفاع با ریاست استاد راهنما و حضور حداقل چهار نفر دیگر از اعضای هیأت‌داوران که حداقل یک نفر آن‌ها از خارج گروه باشد رسمیت می‌یابد. دانشجوی موظف است در حضور هیأت‌داوران گزارشی از کار تحقیقاتی و رساله خود را ارائه و در پاسخ سؤالات از آن دفاع کند.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۴۲:** هیأت‌داوران، در پایان جلسه دفاع، پس از شورا و بررسی در خصوص اصالت و صحت رساله، امتیاز آن را به شرح زیر مشخص می‌کند.<sup>۲</sup>

الف- قبول

۱- با درجه عالی (۲۰-۱۹ تا ۲۰)

۲- با درجه بسیار خوب (۱۸/۹۹-۱۷ از ۲۰)

۳- با درجه خوب (۱۶/۹۹-۱۶ از ۲۰)

۴- با درجه قابل قبول (۱۵/۹۹-۱۵ از ۲۰)

ب- نیاز به اصلاحات اساسی دارد.

ج- غیرقابل قبول

ملاک تصمیم‌گیری در خصوص رد یا قبول رساله، رأی موافق حداقل چهار نفر از اعضای هیأت‌داوران است. برای درجه‌بندی مراتب قبولی، رأی موافق حداقل سه نفر از اعضا ضروری است.

تبصره ۱- در صورتی که تعداد آرای موافق و مخالف برای تصمیم‌گیری برابر باشد، رأی رئیس هیأت نافذ است.

تبصره ۲- چنانچه هیأت‌داوران رساله را به دلایلی ناقص تشخیص دهد، موارد نقص را در رأی خود ذکر کرده و از دانشجوی می‌خواهد در مدتی که از حداکثر مجاز دوران تحصیل وی بیشتر نشود، رساله خود را کامل و مجدداً از آن دفاع کند.

تبصره ۳- تخصیص نمره به رساله از سوی داوران فقط برای محاسبه میانگین و تعیین درجه قبولی یا مردود بودن رساله انجام می‌شود.

**ماده ۱۴۳:** حداکثر مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری ۹ نیمسال است. چنانچه دانشجوی در این مدت نتواند رساله خود را تکمیل و از آن دفاع کند، از ادامه تحصیل در آن رشته محروم می‌شود.<sup>۳</sup>

تبصره- به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشگاه می‌توان یک نیمسال دیگر به مدت مجاز تحصیل دانشجوی اضافه کرده و در مورد استثنایی با تأیید کمیسیون موارد خاص دانشگاه یک نیمسال دیگر به سنوات تحصیلی دانشجوی اضافه می‌شود.

**ماده ۱۴۴:** دانشجوی دوره دکتری باید به‌طور تمام‌وقت به تحصیل بپردازد تا بتواند از مزایای دانشجویی در دوره دکتری برخوردار شود.<sup>۴</sup>

**ماده ۱۴۵:** عدم ثبت‌نام یا عدم تصویب طرح پژوهشی رساله در زمان مقرر، به منزله انصراف دانشجوی از تحصیل تلقی می‌شود. در موارد استثنایی که دانشجو عذر موجه داشته باشد می‌تواند با موافقت گروه

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوب جلسه ۵۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ شورای عالی برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ



و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی با توجه به حداکثر مدت مجاز تحصیلی، حداکثر تا دو نیمسال از مرخصی تحصیلی استفاده کند.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۴۶:** دانشجویانی که در هر مرحله از دوره دکتری از ادامه تحصیل منصرف یا محروم شوند، بنا به درخواست آنان تأییدیه‌ای مبنی بر گذراندن واحدهای درسی دوره دکتری داده می‌شود.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۴۷:** دارندگان مدرک دکتری عمومی پزشکی اجازه شرکت در دوره‌های دکتری تخصصی (Ph. D) را دارند.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۴۸-** شرح وظایف استاد راهنمای رساله‌های دکتری به شرح زیر است:<sup>۴</sup>

۱- شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده موظف است برای هر دانشجو در دوره‌های دکتری (Ph. D) در تمام رشته‌های تحصیلی برای مرحله آموزشی یک استاد راهنما و در مرحله پژوهشی علاوه بر استاد یک یا دو استاد مشاور تعیین کنند.

۲- استاد راهنما باید حداقل دارای مرتبه استادیاری یا استادیار پژوهشی و حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره‌های تحصیلات تکمیلی بوده و در این مدت حداقل دو پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد را راهنمایی کرده باشد.

۳- استاد راهنما ترجیحاً باید از بین استادان داخل دانشگاه انتخاب شود و در صورت ضرورت، با تصویب شورای تحصیلات تکمیل گروه یا دانشگاه، استاد راهنما را می‌توان مطابق دستورالعمل نحوه استفاده از خدمات آموزشی و پژوهشی استادان و متخصصان از بین اعضای هیأت‌علمی سایر دانشگاه‌ها، یا پژوهشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی رسمی انتخاب کرد.

۴- استاد راهنما باید به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده در زمینه موضوع رساله با توجه به سابقه تحصیل و سوابق و تحقیق متخصص باشد.

۵- استاد راهنما لازم است با توجه به امکانات پژوهشی موجود کار تحقیقاتی دانشجو را به نحوی هدایت کند تا در موعد مقرر به اتمام برساند و مشکلات موجود باید به موقع به شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده گزارش شود.

۶- استاد راهنما می‌تواند در هر نیمسال با رعایت سقف مصوب هیأت‌امنا نسبت به تعداد واحد و ساعات موظف؛ به تدریس، تحقیق و هدایت رساله‌های دکتری و پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد بپردازد.

۷- موضوع رساله و زمینه تحقیقاتی دانشجو باید در مدت زمانی محدود به آغاز نیمسال دوم و پایان نیمسال چهارم از شروع به تحصیل در دوره دکتری تعیین و چارچوب کلی آن توسط استاد راهنما مشخص و به شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده پیشنهاد شود.

۸- استاد راهنما موظف است ساعاتی از هفته را برای راهنمایی دانشجو اختصاص داده و مراتب را به شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده اطلاع دهد.

تبصره- میزان ساعاتی را که استاد راهنما به راهنمایی رساله دانشجو اختصاص می‌دهد نباید از ۱۲ برابر تعداد واحد رساله در هر نیمسال کمتر باشد.

۹- استاد راهنما موظف است در هر مرحله از تحقیق گزارش مكتوب از پیشرفت کار دانشجو را از وی درخواست کند. این گزارش پس از تأیید استاد راهنما به شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه یا گروه

۱- آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوبه جلسه ۵۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ شورای برنامه‌ریزی دانشگاه آزاد اسلامی

۲- همان مأخذ

۳- بخش‌نامه ۳۶/۲۳۱۰۴۱ مورخ ۸۲/۱۱/۲۹

۴- بخش‌نامه ۳۶/۱۹۷۹۵ مورخ ۷۶/۳/۳۱

تسلیم و با حضور وی در یک جلسه تخصصی، که اعضای آن را همین شورا تعیین می‌کند، بررسی می‌شود.

۱۰- بعد از تکمیل و تدوین رساله که اتمام آن را استاد راهنما اعلام می‌کند، دانشجو موظف است در جلسه‌ای که زمان آن را شورای تحصیلات تکمیلی گروه با دانشکده مشخص می‌کند، در حضور داوران مطابق مواد مربوط در آیین‌نامه دوره دکتری از رساله خود دفاع کند.

تبصره ۱- کیفیت علمی و صحت مطالب رساله دانشجو باید قبل از دفاع توسط استاد راهنما تأیید و سپس به اطلاع شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده رسانده شود.

تبصره ۲- چنانچه استاد راهنما صلاح بداند دانشجو موظف است در یک جلسه پیش دفاع، قبل از جلسه دفاعیه، در حضور استادان گروه با دانشکده و دانشجویان ذی‌ربط، موضوع تحقیق خود را تشریح کند.

۱۱- هیأت‌داوران متشکل است از استادان راهنما و مشاور و چهار عضو هیأت علمی دانشگاه یا مؤسسات تحقیقاتی با درجه حداقل استادیاری و سه سال سابقه تدریس یا تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی و این افراد توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده تعیین می‌شوند.

تبصره ۱- یک نفر از اعضای هیأت‌داوران باید حداقل دارای درجه دانشیاری باشد.

تبصره ۲- دو نفر از اعضای هیأت‌داوران باید از دانشگاه‌ها و مؤسسات دیگر انتخاب شوند.

تبصره ۳- یک نفر از اعضای هیأت‌داوران با حکم رسمی گروه یا دانشکده به‌عنوان نماینده شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده در جلسه دفاعیه شرکت می‌کند.

**ماده ۱۴۹:** نحوه اجرای آزمون جامع دوره دکتری تخصصی به شرح زیر است:<sup>۱</sup>

الف- دانشجویی که دروس مرحله آموزشی دوره دکتری را با موفقیت به پایان رسانیده باشد، باید در یک آزمون جامع که به‌صورت کتبی و شفاهی برگزار می‌شود، شرکت کند.

ب- هدف از برگزاری آزمون جامع عبارت است از:

۱- کسب اطمینان از قابلیت‌های علمی دانشجویان

۲- توانایی برخورد اصولی با مسائل و داشتن روحیه علمی

۳- برخورداری از قوه ابتکار و قابلیت‌های پژوهشی

ج- آزمون جامع زیر نظر شورای تحصیلات تکمیلی گروه با دانشکده و توسط هیأتی مرکب از ۵ نفر به شرح زیر برگزار می‌شود:

- استاد راهنما

- چهار نفر عضو هیأت علمی، دارای حداقل مرتبه استادیاری یا استادیار پژوهشی با ۳ سال سابقه تدریس یا تحقیق در دوره‌های تحصیلات تکمیلی، که دونفر آنان توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده و دو نفر دیگر توسط معاونان آموزشی و پژوهشی دانشگاه تعیین می‌شوند. این دونفر به‌عنوان نمایندگان معاونان آموزشی و پژوهشی در هیأت برگزارکننده آزمون شرکت می‌کنند و حتماً باید حداقل استادیار و با درجه دکتری باشند.

د- زمان برگزاری آزمون جامع دو بار در سال، بر اساس پیشنهاد شورای تحصیلات تکمیلی گروه با دانشکده ترجیحاً بهار و پاییز است.

ه- دانشجویانی که همه دروس مرحله آموزشی خود را با موفقیت گذرانده باشند و میانگین کل نمرات آن‌ها از ۱۵ کمتر نباشد، باید در آزمون جامع که به‌صورت کتبی و شفاهی برگزار می‌شود شرکت کنند.

تبصره ۱- دانشگاه‌ها می‌توانند آزمون زبان خارجی را در سطح تخصصی مربوط به رشته، قبل از امتحان جامع، در مرحله آموزشی انجام داده و نمره قبولی آن را شرط شرکت دانشجو در امتحان جامع قرار دهند.

تبصره ۲- دانشجو موظف است پس از اتمام مرحله آموزشی در اولین آزمون جامع، که توسط دانشگاه برگزار می‌شود، شرکت کند و در صورت عدم آمادگی، درخواستی برای تمدید مهلت شرکت در آزمون با دلایل موجه و با تأیید استاد راهنما به شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده ارائه کند. این شورا می‌تواند زمان شرکت دانشجو در آزمون جامع را حداکثر برای یک نیمسال به تعویق اندازد. و- آزمون جامع کتبی از محتوای دروس رشته مربوط در سطح تحصیلات تکمیلی حداقل در ۴ درس به صورت کتبی و حداکثر در ۲ روز متوالی انجام شود.

ز- آزمون شفاهی با نظر شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده به منظور ارزشیابی قابلیت‌های پژوهشی و آموزشی و توانایی دانشجو در انجام پژوهش مستقل برگزار می‌شود.

تبصره ۱- آزمون شفاهی بر اساس اطلاعات و توانایی علمی و در مورد موضوع رساله دکتری یا حوزه عام تر رشته تخصصی دانشجو به عمل می‌آید.

تبصره ۲- ترکیب هیأت برگزارکننده آزمون شفاهی می‌تواند همان ترکیب آزمون کتبی باشد.

ح- این آزمون به دو صورت کتبی و شفاهی با ارزش یکسان برگزار می‌شود و نتیجه هر دو امتحان به طور توأم فقط با یک نمره ارزیابی می‌شود. نمره دانشجو در آزمون جامع نباید از ۱۵ کمتر باشد.

تبصره ۱- امتحان جامع در دوره دکتری فقط یک نمره دارد و این نمره قابل تفکیک نیست و نتیجه آن رد یا قبول است.

تبصره ۲- در صورت عدم موفقیت دانشجو در اولین آزمون جامع، آزمون مجدد تنها برای یک بار و در اولین زمان آزمون بعدی انجام می‌شود.

تبصره ۳- به منظور پیشگیری از اتلاف وقت یا رکود کار تحقیقاتی دانشجویان دوره دکتری، نتایج آزمون جامع باید در مدت محدودی (حداکثر یک ماه) بعد از برگزاری آزمون کتبی، از طریق دانشکده به دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال و این دفتر نیز در مدت یک هفته قبولی و عدم قبولی دانشجو را اعلام کند.

ط- شورای آموزشی واحد دانشگاهی در هر رشته موظف است منابع لازم برای امتحان جامع را تعیین کند و قبلاً به اطلاع دانشجویان برساند.

## بخش دهم

## مقررات نقل و انتقال دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی به دانشگاه آزاد اسلامی

**ماده ۱۵۰:** شرایط میهمانی یا انتقال دانشجویان از دانشگاه یا مؤسسات آموزش عالی دولتی یا مورد تأیید وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه آزاد اسلامی و بالعکس، به شرح زیر است<sup>۱</sup>:

- ۱- برابر آیین‌نامه آموزشی منع تحصیلی نداشته باشد.
- ۲- حداقل ۱۴ واحد درسی را در دانشگاه مبدأ گذرانده باشد.
- ۳- موافقت واحد مبدأ، مقصد و سازمان مرکزی را اخذ کرده باشد.
- ۴- مشکل نظام‌وظیفه نداشته باشند. (در مورد آقایان)
- ۵- رشته، گرایش و مقطع تحصیلی متقاضی در واحد مقصد دایر باشد.

**ماده ۱۵۱- هزینه انتقال<sup>۲</sup>**

دانشجویانی که از دانشگاه‌های دولتی یا مؤسسات آموزش عالی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به یکی از واحدهای دانشگاهی منتقل می‌شوند باید هزینه انتقال را به شماره حساب ۱۵۸۰ بانک ملی تهران شعبه زبرجد کد ۱۳۰۲ واریز و رسید آن را به واحد مقصد تحویل دهند.

تبصره

هزینه انتقال دانشجویان دانشگاه‌های دولتی یا مؤسسات آموزش عالی برابر فرمول زیر محاسبه و دریافت می‌شود.

$$\text{هزینه انتقال} = \frac{۶۵}{۱۰۰} + \frac{\text{تعداد واحد باقیمانده}}{۲۰} \times \text{شهریه ثابت یک ترم تحصیلی} = \text{هزینه انتقال}$$

دانشجویانی که از واحدها و مراکز آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی به یکی از دانشگاه‌های دولتی یا مؤسسات آموزش عالی توسط معاونت دانشجویی منتقل می‌شوند، باید هزینه انتقال را مطابق دستورالعمل‌های صادرشده به شماره حساب ۱۵۸۰ بانک ملی شعبه زبرجد کد ۱۳۰۲ واریز کنند.

**ماده ۱۵۲: هزینه میهمانی**

دانشجویانی که از دانشگاه‌های دولتی یا مؤسسات آموزشی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به یکی از واحدهای دانشگاهی میهمان می‌شوند، باید هزینه میهمانی را به شماره حساب ۱۵۸۰ بانک ملی شعبه زبرجد کد ۱۳۰۲ واریز کرده به واحد مقصد تسلیم کنند<sup>۳</sup>.

دانشجویانی که از واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی به یکی از مؤسسات آموزش عالی

۱- بخش‌نامه ۳۶/۱۲۳۱۰۰ مورخ ۸۳/۷/۵

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ



میهمان می‌شوند، باید علاوه بر پرداخت شهریه ثابت نیمسال یا نیمسال‌های میهمانی به حساب واحد هزینه میهمانی را به حساب شماره ۱۵۸۰ بانک ملی شعبه زبرجد کد ۱۳۰۲ واریز کنند.

تبصره ۱- انتقال از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی مستقر در استان تهران ممنوع است؛ به جز دانشجویان دختر که پس از قبولی در دانشگاه ازدواج می‌کنند و فرزندان و همسران اعضای هیأت علمی تمام‌وقت دانشگاه آزاد اسلامی.

تبصره ۲- واحدهای دانشگاهی مکلفند تصویر رسید بانکی مربوط به پرداخت هزینه انتقال یا میهمانی را به امور مالی سازمان مرکزی ارسال کنند.

تبصره ۳- اجرای این دستورالعمل از ۱۵ اردیبهشت تا آخر مردادماه هر سال تحصیلی انجام شود و اجرای آن در بین دو نیمسال تحصیلی ممنوع است.<sup>۱</sup>

تبصره ۴- بررسی درخواست دانشجویان گروه پزشکی برای استفاده از این مقررات توسط معاونت محترم علوم پزشکی دانشگاه انجام شود.<sup>۲</sup>

## بخش یازدهم

### مقررات معادل‌سازی دروس در مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی‌ارشد

**الف- مقررات کلی معادل‌سازی دروس در دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی‌ارشد**  
**ماده ۱۵۳:** دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی و دوره تحصیلی دانشجوی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۵۴:** دروس گذرانده شده دانشجویان و دانش‌آموختگان قبلی دوره‌های پودمانی دانشگاه جامع علمی کاربردی و دوره‌های فراگیر دانشگاه‌ها (دانش‌پذیرانی که به دانشجوی وضعیت داده‌اند)، در صورتی که شرایط ماده ۱۵۳ را داشته باشند، قابل معادل‌سازی است.<sup>۲</sup>

**ماده ۱۵۵:** یک عنوان درسی با یک عنوان درسی (دروس نظری با دروس نظری، دروس عملی با دروس عملی و دروس عملی- نظری با دروس عملی- نظری با تعداد واحدهای درسی مساوی) به شرط آن‌که محتوای این دروس حداقل ۸۰ درصد با دروس معادل آن مطابقت داشته باشند، قابل معادل‌سازی است.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۵۶:** معادل‌سازی دروس باید در زمان شروع به تحصیل دانشجویان انجام شود. ولی چنانچه به دلایلی به تأخیر بیفتد، باید مقررات آموزشی و مالی زمان شروع به تحصیل دانشجویان ملاک عمل قرار گیرد.<sup>۴</sup>

**ماده ۱۵۷:** نمرات دروس معادل‌سازی شده در کارنامه دانشجویان ثبت شده و فقط در محاسبه میانگین کل در پایان دوره و پس از اتمام همه واحدهای درسی منظور می‌شود.<sup>۵</sup>

**ماده ۱۵۸:** معادل‌سازی دروس توسط گروه آموزشی تخصصی مربوط و به وسیله سه نفر از اعضای گروه آموزشی مستقر در واحد دانشگاهی محل تحصیل دانشجویان انجام می‌شود.<sup>۶</sup>  
 تبصره- همه دانشجویان و دانش‌آموختگان قبلی دانشگاه آزاد اسلامی که با شرکت در آزمون مجدد پذیرفته شده‌اند (به منظور تغییر رشته، تغییر واحد دانشگاهی، دانشجویان اخراج آموزشی یا انصرافی که در آزمون مجدد پذیرفته شده‌اند و...) از پرداخت هزینه معادل‌سازی معافند.

**ماده ۱۵۹:** دروس جبرانی، کارآموزی، کارورزی، تمرین دبیری، کارگاهی و عملیات صحرایی و پایان‌نامه قابل معادل‌سازی نیست.<sup>۷</sup>

**ماده ۱۶۰:** دروس گذرانده شده در مقاطع تحصیلی پایین‌تر در مقاطع تحصیلی بالاتر قابل معادل‌سازی نیستند. ولی چنانچه در مقطع کارشناسی ناپیوسته دروس تکراری مربوط به دوره کاردانی وجود داشته باشد، گروه آموزشی می‌تواند دروس دیگری را از برنامه دوره کارشناسی پیوسته همان رشته از گروه

۱- بخش‌نامه ۳۶/۳۶۳۳۹۳ مورخ ۸۷/۱۰/۲۶

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

۷- همان مأخذ





درسی یکسان (پایه، اصلی، تخصصی و اختیاری) انتخاب و ارائه کند.<sup>۱</sup>  
**ماده ۱۶۱:** چنانچه دانشجویانی دروس وصایای امام (ره)، قرآن، دانش خانواده و مبانی کامپیوتر را در مقطع پایین‌تر گذرانده‌اند از گذراندن مجدد آن‌ها در مقطع بالاتر معافند (معادلسازی لازم نیست).<sup>۲</sup>  
 تبصره ۱- دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌های الهیات و معارف اسلامی و دارندگان مدارک حوزوی با نظر گروه آموزشی مربوط می‌توانند از گذراندن درس قرآن معاف شوند.  
 تبصره ۲- دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌های کامپیوتر نیازی به گذراندن درس مبانی کامپیوتر ندارند.

ب- مقررات معادل‌سازی دروس در دوره‌های کاردانی و کارشناسی  
**ماده ۱۶۲:** حداقل نمره قابل قبول برای معادل‌سازی دروس در دوره‌های کاردانی و کارشناسی، نمره ۱۲ و بالاتر است.<sup>۳</sup>

**ماده ۱۶۳:** دانشجویان پذیرفته شده در آزمون مجدد که مشمول گذراندن دروس پیش‌نیاز دانشگاهی قرار گرفته و حداکثر تا ده سال قبل، این دروس را در این دانشگاه یا یکی از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی یا غیردولتی با نمره ۱۲ و بالاتر گذرانده‌اند، از گذراندن مجدد این دروس معافند (معادلسازی لازم نیست).<sup>۴</sup>

**ماده ۱۶۴:** دروس گذرانده شده قبلی دانش‌آموختگان دوره‌های کاردانی پیوسته که در آزمون کارشناسی پیوسته یا کاردانی ناپیوسته پذیرفته می‌شوند، با رعایت مقررات مربوط قابل معادل‌سازی است.<sup>۵</sup>

**ماده ۱۶۵:** فقط دروس عمومی دانشجویان و دانش‌آموختگان قبلی مراکز تربیت معلم مطابق پیوست شماره ۵ قابل معادل‌سازی است (دروس پایه، اصلی و اختصاصی قابل معادل‌سازی نیستند).<sup>۶</sup>

**ماده ۱۶۶:** به ازای هر ۲۰ واحد درسی معادل‌سازی شده یک نیمسال تحصیلی و به ازای کسری از آن (حداقل ۱۲ واحد درسی) نیز یک نیمسال دیگر از مدت مجاز تحصیل دانشجویان کسر می‌شود.<sup>۷</sup>

ج- مقررات معادل‌سازی دروس در دوره‌های کارشناسی ارشد  
**ماده ۱۶۷:** همه دروس گذرانده شده قبلی دانشجویان و دانش‌آموختگان دوره‌های کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی با رعایت مقررات مربوط با حداقل نمره ۱۴ (به جز دروس پایان‌نامه و سمینار) قابل معادل‌سازی است.<sup>۸</sup>

**ماده ۱۶۸:** به ازای هر ۸ واحد درسی معادل‌سازی شده در دوره کارشناسی ارشد یک نیمسال از مدت مجاز تحصیل دانشجو کسر می‌شود.<sup>۹</sup>

۱- بخش‌نامه ۳۶/۳۶۳۲۹۳ مورخ ۸۷/۱۰/۲۶

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

۷- همان مأخذ

۸- همان مأخذ

۹- همان مأخذ

## بخش دوازدهم مقررات دروس جبرانی

- ماده ۱۶۹:** دروس جبرانی دروسی است که گروه آموزشی مربوط مستقر در واحد دانشگاهی برای جبران ضعف یا تقویت بنیه علمی دانشجویان تعیین می‌کند.<sup>۱</sup>
- ماده ۱۷۰:** واحد دانشگاهی با صلاحدید گروه آموزشی مربوط می‌تواند تعدادی دروس جبرانی برای دانشجویان دوره کارشناسی ناپیوسته ارائه کند. تعداد این دروس برای دارندگان مدرک پایه کاردانی ناپیوسته نباید از ۸ واحد و برای دارندگان مدرک پایه کاردانی پیوسته از ۲۰ واحد درسی بیشتر شود.<sup>۲</sup>
- ماده ۱۷۱:** سقف واحدهای دروس جبرانی برای دانشجویان دوره کارشناسی ارشد ۱۲ واحد و برای دانشجویان دوره دکتری تخصصی ۱۰ واحد درسی است.<sup>۳</sup>
- ماده ۱۷۲:** به ازای ارائه حداقل ۱۲ واحد درس جبرانی یک نیمسال تحصیلی با در نظر گرفتن مقررات نظام‌وظیفه به طول تحصیل دانشجو اضافه می‌شود.<sup>۴</sup>
- ماده ۱۷۳:** گروه آموزشی مربوط با در نظر گرفتن سقف تعیین‌شده، عناوین و تعداد واحدهای دروس جبرانی را با توجه به سوابق تحصیلی قبلی دانشجو از بین دروس جبرانی پیشنهادی درج‌شده در سرفصل مصوب رشته یا دروس مقطع پایین‌تر، تعیین می‌کند.<sup>۵</sup>
- ماده ۱۷۴:** نمرات دروس جبرانی در دوره کارشناسی ناپیوسته در محاسبه میانگین نیمسالی و کل منظور شده اما نمرات این دروس در محاسبه میانگین نیمسالی و کل دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی در نظر گرفته نمی‌شود.<sup>۶</sup>
- ماده ۱۷۵:** دروس جبرانی پیش‌نیاز دروس دوره نبوده و باید در نیمسال‌های اول و دوم شروع به تحصیل برای تقویت بنیه علمی دانشجو ارائه شود.<sup>۷</sup>
- تبصره- تعداد دروس جبرانی تعیین شده حداکثر بوده و گروه‌های آموزشی مربوط در صورت صلاحدید می‌توانند کمتر از سقف (بین صفر تا حداکثر تعیین شده) به دانشجویان دروس جبرانی ارائه کنند.

۱- بخش‌نامه ۳۶/۳۶۲۵۲۶ مورخ ۸۸/۱۰/۲ و بخش‌نامه ۳۶/۴۴۹۵۸۳ مورخ ۸۸/۱۲/۳

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

۶- همان مأخذ

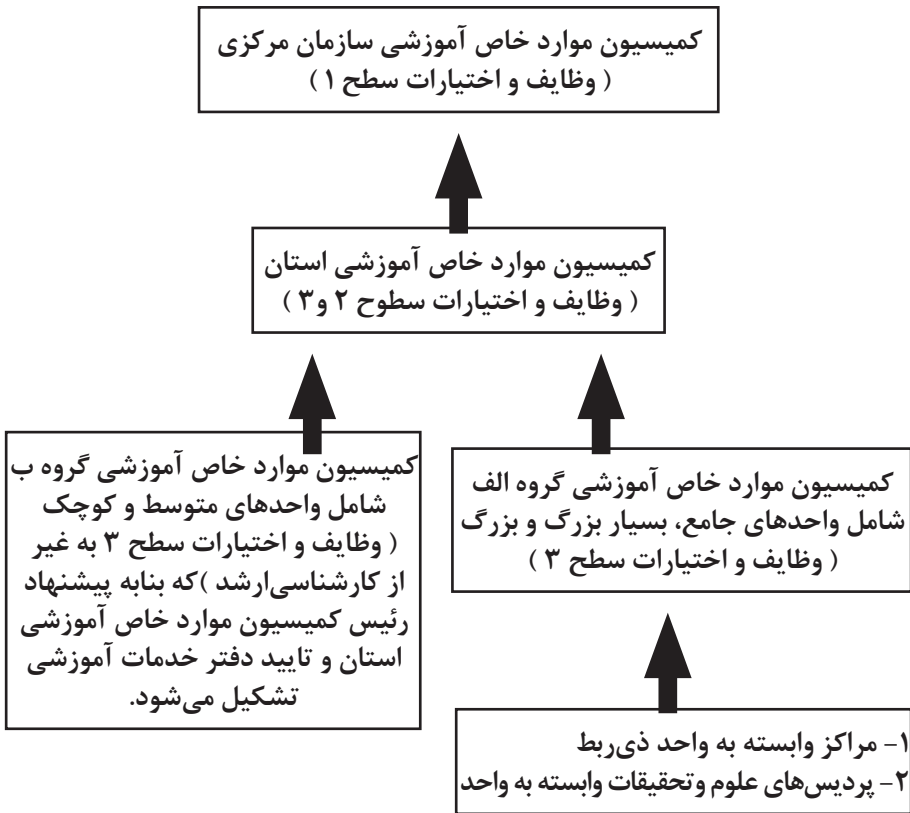
۷- همان مأخذ



## بخش سیزدهم کمیسیون موارد خاص آموزشی دانشگاه

**ماده ۱۷۶:** موارد خاص آموزشی به وضعیت دانشجویانی گفته می‌شود که جریان تحصیل آنان به خاطر عللی با مشکل مواجه شده و حل آن با مقررات آموزشی موجود ممکن نیست و رسیدگی به مشکلات تحصیلی آن‌ها و ارائه راه حل منطقی به بررسی بیشتر و قضاوت دقیق‌تر و همه جانبه نیاز داشته باشد.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۷۷:** ساختار سازمانی سلسله مراتب کمیسیون‌های موارد خاص آموزشی دانشگاه در سه سطح با وظایف و اختیارات مشخص در شکل زیر نشان داده شده است.<sup>۲</sup>



**ماده ۱۷۸:** کمیسیون موارد خاص آموزشی سازمان مرکزی دانشگاه وظیفه رسیدگی به مشکلات آموزشی دانشجویان رشته‌های غیرپزشکی در همه مقاطع را به عهده دارد که آن را به صورت سلسله مراتبی در سطوح مختلف سازمان مرکزی، کمیسیون‌های استانی و واحدها به انجام می‌رساند. بدیهی

۱- بخش نامه ۴۰/۴۴۲۳۰۱ مورخ ۹۱/۱۲/۱۴

۲- همان مأخذ

است در این راستا نظارت بر عملکرد کمیسیون‌های موارد خاص آموزشی استان‌ها و واحدها به عهده مرکز امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه است.<sup>۱</sup>

### ماده ۱۷۹: اعضای کمیسیون موارد خاص آموزشی سازمان مرکزی دانشگاه<sup>۲</sup>:

- معاون آموزشی دانشگاه: رئیس کمیسیون
- رئیس مرکز امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه: دبیر کمیسیون
- رئیس مرکز استخدام و تأمین‌هیأت علمی: عضو کمیسیون
- مدیرکل دبیرخانه هیأت‌مهمیزه مرکزی: عضو کمیسیون
- رئیس مرکز برنامه‌ریزی درسی: عضو کمیسیون
- رئیس مرکز نظارت و ارزیابی دانشگاه: عضو کمیسیون
- معاون رئیس مرکز امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه: عضو کمیسیون
- تبصره- احکام اعضا توسط ریاست عالی دانشگاه صادر می‌شود.

### ماده ۱۸۰: وظایف و اختیارات کمیسیون موارد خاص آموزشی استان<sup>۳</sup>:

- سطح ۲ اختیارات طبق جداول ۱ و ۲ بند ۷ برای مقاطع کاردانی، کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی‌ارشد همه واحدهای دانشگاهی استان
- سطح ۳ اختیارات طبق جداول ۳ و ۴ بند ۸ برای مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی‌ارشد واحدهای متوسط و کوچک استان که دارای کمیسیون موارد خاص آموزشی نیستند.
- نظارت بر عملکرد کمیسیون‌های موارد خاص آموزشی واحدهای دانشگاهی استان
- تبصره- پرونده دانشجویانی که نیاز به کمیسیون سطح یک در سازمان مرکزی دانشگاه دارند در دبیرخانه کمیسیون موارد خاص آموزشی استان تشکیل و به مرکز امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال می‌شود.

### ماده ۱۸۱: اعضای کمیسیون موارد خاص آموزشی استان<sup>۴</sup>:

- نماینده تام‌الاختیار رئیس دانشگاه در هیأت‌امنای استان: به‌عنوان رئیس کمیسیون
- دبیر هیأت‌امنای استان: به‌عنوان نایب رئیس کمیسیون
- معاون آموزشی بزرگ‌ترین واحد دانشگاهی مرکز استان: به‌عنوان دبیر کمیسیون
- سه نفر از رؤسا یا معاونان آموزشی فعلی دیگر واحدهای دانشگاهی استان به پیشنهاد رئیس کمیسیون
- تبصره- احکام اعضای کمیسیون موارد خاص آموزشی استان توسط معاون آموزشی دانشگاه صادر می‌شود.

**ماده ۱۸۲:** کمیسیون موارد خاص آموزشی گروه الف در واحدهای دانشگاهی جامع، بسیار بزرگ و بزرگ تشکیل می‌شود و دارای وظایف و اختیارات زیر است<sup>۵</sup>:

- سطح ۳ اختیارات طبق جداول ۳ و ۴ بند ۸ برای واحدها، پردیس‌های علوم تحقیقات و مراکز وابسته
- تبصره- تشکیل پرونده دانشجویانی که نیاز به کمیسیون سطح ۲ دارند در دبیرخانه کمیسیون گروه الف انجام شده و به کمیسیون موارد خاص آموزشی استان ارسال می‌شود.

۱- بخش‌نامه ۴۰/۴۴۲۳۰۱ مورخ ۹۱/۱۲/۱۴

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

۵- همان مأخذ

### ماده ۱۸۳: اعضای کمیسیون موارد خاص آموزشی گروه الف<sup>۱</sup>

- رئیس واحد: به‌عنوان رئیس کمیسیون
  - معاون آموزشی واحد: به‌عنوان دبیر کمیسیون
  - معاون دانشجویی واحد: به‌عنوان عضو کمیسیون
  - دو نفر از اعضای هیأت‌علمی به پیشنهاد رئیس کمیسیون. مدیر آموزش (در صورت عضو هیأت‌علمی بودن) و رئیس یکی از دانشکده‌ها دارای اولویت است.
- تبصره- احکام اعضای کمیسیون توسط رئیس کمیسیون موارد خاص آموزشی استان صادر می‌شود.
- ماده ۱۸۴:** کمیسیون موارد خاص آموزشی گروه ب با پیشنهاد رئیس کمیسیون موارد خاص آموزشی استان و تأیید مرکز امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه در واحدهای متوسط و کوچک تشکیل می‌شود.<sup>۲</sup>
- حدود اختیارات این کمیسیون در سطح ۳ و طبق جدول ۳ بند ۸ و فقط برای مقاطع پایین‌تر از کارشناسی ارشد است.

### ماده ۱۸۵: اعضای کمیسیون موارد خاص آموزشی واحدهای دانشگاهی گروه ب<sup>۳</sup>:

- رئیس واحد: به‌عنوان رئیس کمیسیون
  - معاون آموزشی واحد: به‌عنوان دبیر کمیسیون
  - معاون دانشجویی واحد: به‌عنوان عضو کمیسیون
  - دو نفر از اعضای هیأت‌علمی به پیشنهاد رئیس کمیسیون. مدیر آموزشی (در صورت عضو هیأت‌علمی بودن) و یکی از مدیران گروه‌ها اولویت دارند.
- تبصره- در واحدهایی که معاون آموزشی و دانشجویی یک نفر است، یک نفر هیأت‌علمی دیگر به اعضا اضافه می‌شود.

احکام اعضای کمیسیون توسط رئیس کمیسیون موارد خاص آموزشی استان صادر می‌شود.

### ماده ۱۸۶: حدود اختیارات کمیسیون موارد خاص آموزشی سطح ۲ استان<sup>۴</sup>

## الف- حدود اختیارات کمیسیون موارد خاص آموزشی استان برای دوره‌های کاردانی و کارشناسی

### ۱- اخراج به دلیل مشروطی

کمیسیون موارد خاص استان می‌تواند به دانشجویان دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته که پس از استفاده از ارفاق‌های ماده ۴۶ و اختیارات سطح ۳ مجدداً مشروط و در شرایط اخراج قرار می‌گیرند با اخذ تعهد فقط یک بار دیگر فرصت ادامه تحصیل دهد.

تبصره ۱- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

تبصره ۲- دانشجویان در شرایط اخراج و مشروطی متعهد شوند که میانگین کل خود را در مدت مجاز تحصیل به نمره ۱۲ ارتقا دهند. در صورت دانشجویان دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته در صورتی می‌توانند فارغ‌التحصیل شوند و مدرک پایان

۱- بخش نامه ۴۰/۴۴۲۳۰۱ مورخ ۹۱/۱۲/۱۴

۲- همان مأخذ

۳- همان مأخذ

۴- همان مأخذ

تحصیلات دریافت کنند که میانگین کل آن‌ها حداقل ۱۲ باشد.

## ۲- اخراج به دلیل اتمام سنوات تحصیلی

کمیسیون موارد خاص استان می‌تواند به دانشجویان غیر مشمول دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته یک نیمسال علاوه بر مهلت آیین‌نامه (موضوع ماده ۲۸ و تبصره‌های آن) و اختیارات سطح ۳ اجازه ادامه تحصیل را صادر کند. تبصره- برای دانشجویان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

## ۳- ثبت‌نام با تأخیر پذیرفته‌شدگان

کمیسیون موارد خاص استان می‌تواند برای دانشجویان غیر مشمول دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته که عدم مراجعه آنان موجه باشد، حداکثر چهار تا شش نیمسال و برای پذیرفته‌شدگان دوره‌های کارشناسی پیوسته شش تا ده نیمسال، مجوز صادر کند. تبصره- برای پذیرفته‌شدگان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

## ۴- وقفه و انصراف تحصیلی (به جز دانشجویان اخراجی تحصیلی)

در صورتی که عدم مراجعه یا انصراف دانشجو از نظر کمیسیون موجه باشد، کمیسیون می‌تواند حکم بازگشت به تحصیل برای دانشجویان دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته بعد از چهار تا شش نیمسال و برای دانشجویان دوره کارشناسی پیوسته بعد از شش تا دوازده نیمسال را صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول که بعد از ترک تحصیل یا وقفه تحصیلی کارت پایان خدمت اخذ کرده‌اند کمیسیون می‌تواند با رعایت سقف سنوات مجاز مجوز ادامه تحصیل را صادر کند.

## ۵- انتخاب واحد بیش از حد مجاز

کمیسیون می‌تواند در مواردی که دانشجو اقدام به انتخاب واحد بیش از حد مجاز در برخی از نیمسال‌ها کرده است، نسبت به صدور مجوز انتخاب واحد بیش از حد مجاز حداکثر در دو نیمسال تحصیلی اقدام کند.

## ۶- جبران میانگین کل با استفاده از ماده ۴۷

کمیسیون می‌تواند برای دانشجویان غیر مشمول دوره‌های کاردانی و کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته) که با استفاده از ماده ۴۷ نتوانسته‌اند میانگین کل خود را ارتقا دهند، حداکثر یک نیمسال دیگر فرصت جبران میانگین کل را علاوه بر مهلت تعیین‌شده در ماده ۲۸ و اختیارات سطح ۳ مجوز صادر کند. تبصره- برای دانشجویان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه اتخاذ تصمیم شود.

## ۷- مرخصی تحصیلی

کمیسیون می‌تواند برای مرخصی دانشجویان غیر مشمول دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی تا یک نیمسال دیگر علاوه بر مهلت تعیین‌شده در ماده ۴۸ و اختیارات سطح ۳ اقدام کند. تبصره- برای دانشجویان مشمول برابر آیین‌نامه آموزشی رفتار شود.

## ۸- عدم تشکیل کلاس

کمیسیون (غیر از استان تهران) در مواردی از جمله به حد نصاب نرسیدن دانشجویان شاغل به تحصیل می‌تواند پذیرفته‌شدگان جدید را که کلاس آنان تشکیل نمی‌شود به واحدهای دیگر استان یا خارج از استان (به استثنای واحدهای استان تهران) معرفی کند.

تبصره- در خصوص دانشجویان یا پذیرفته‌شدگان واحدهای مستقر در استان تهران که کلاس‌های آنان به دلیل نرسیدن به حد نصاب تشکیل نمی‌شود، کمیسیون استان تهران می‌تواند آنان را به دیگر



واحدهای استان تهران معرفی کند.

#### ۹- امتحان مجدد

کمیسیون می تواند در صورتی که تعدادی از دانشجویان به دلایل شرایط جوی نتوانند در امتحان شرکت کنند و همچنین دانشجویانی که به علت شرکت در مسابقات ورزشی و مسابقات علمی با تأیید حوزه مربوط نتوانند در امتحانات شرکت کنند با هماهنگی گروه آموزشی ذی ربط مجوز امتحان مجدد صادر کند.

#### ۱۰- استفاده مجدد از ماده ۵۵

کمیسیون می تواند در موارد خاص نسبت به معرفی دانشجو در مقاطع کاردانی و کارشناسی تا یک مرتبه دیگر علاوه بر زمان تعیین شده در ماده ۵۵ و اختیارات سطح ۳ برای استفاده از ماده ۵۵ (به استثنای استان تهران) اقدام کند.

#### ۱۱- صدور مدرک کاردانی در رشته

کمیسیون می تواند برای دانشجویان دوره کارشناسی پیوسته که تقاضای دریافت مدرک کاردانی را در رشته داشته ولی میانگین کل کمتر از ۱۲ دارند، چنانچه میانگین کل حداقل ۷۰ واحد درسی قبول شده ایشان حداقل نمره ۱۲ باشد، با در نظر گرفتن مقررات آموزشی مربوط، مجوز صدور مدرک کاردانی را در رشته صادر کند.

### ب- حدود اختیارات کمیسیون موارد خاص آموزشی استان برای دوره کارشناسی ارشد

#### ۱- اخراج به واسطه مشروطی

کمیسیون موارد خاص استان می تواند به دانشجویان کارشناسی ارشد ناپیوسته که بعد از دو نیمسال مشروطی دارای میانگین کل بالای ۱۱ باشند یک نیمسال مجوز ادامه تحصیل دهد، مشروط بر این که پیش بینی شود دانشجو می تواند مادامی که مشکل نظام وظیفه نداشته باشد میانگین کل ۱۴ را احراز کند.

#### ۲- اخراج به واسطه اتمام سنوات تحصیلی

کمیسیون می تواند برای دانشجویان غیرمشمول دوره کارشناسی ارشد علاوه بر مهلت تعیین شده در آیین نامه مربوط<sup>۱</sup> و اختیارات سطح ۳ تا سه نیمسال دیگر برای اضافه شدن سقف سنوات آنان مجوز صادر کند. (با ارائه دلایل قابل قبول برای کمیسیون)

تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام وظیفه تصمیم گیری شود.

#### ۳- ثبت نام با تأخیر پذیرفته شدگان

کمیسیون می تواند به دانشجویان غیرمشمول دوره کارشناسی ارشد که شورای آموزشی واحد عدم مراجعه آنان را موجه تلقی کرده است، علاوه بر مهلت تعیین شده در اختیارات سطح ۳ حداکثر تا دو نیمسال دیگر مجوز ثبت نام با تأخیر را صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام وظیفه تصمیم گیری شود.

#### ۴- وقفه و انصراف تحصیلی (به جز دانشجویان اخراج تحصیلی)

در صورتی که عدم مراجعه از نظر کمیسیون موجه باشد صدور حکم بازگشت به تحصیل دانشجویان غیرمشمول کارشناسی ارشد توسط کمیسیون موارد خاص استان علاوه بر آیین نامه مربوط<sup>۱</sup> و اختیارات

۱- آیین نامه کارشناسی ارشد (جزو آیین نامه های بالاسری است)

سطح ۳ حداکثر تا دو نیمسال دیگر بلامانع است.

تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

#### ۵- ماده ۲۴ آیین‌نامه آموزشی کارشناسی ارشد<sup>۱</sup>

کمیسیون می‌تواند نسبت به معرفی دانشجو برای یک بار و حداکثر تا ۸ واحد (به استثنای واحدهای استان تهران) به واحدهای دانشگاهی دیگر اقدام کند.

ماده ۱۸۷: حدود اختیارات کمیسیون موارد خاص سطح<sup>۲</sup>

### الف- حدود اختیارات کمیسیون موارد خاص آموزشی سطح ۳ برای دوره‌های کاردانی و کارشناسی

#### ۱- اخراج به دلیل مشروطی

کمیسیون موارد خاص سطح ۳ می‌تواند به دانشجویان دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته، که پس از استفاده از ارفاق‌های ماده ۴۶ مجدداً مشروط شده‌اند، تا ۴ نیمسال دیگر مجوز ادامه تحصیل صادر کند.

تبصره ۱- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.  
تبصره ۲- دانشجویان در شرایط اخراج و مشروطی متعهد شوند که میانگین کل خود را در مدت مجاز تحصیل به نمره ۱۲ ارتقا دهند. در هر صورت دانشجویان دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته در صورتی می‌توانند فارغ‌التحصیل شوند و مدرک پایان تحصیلات دریافت نمایند که میانگین کل آن‌ها حداقل ۱۲ باشد.

#### ۲- اخراج به دلیل اتمام سنوات تحصیلی

کمیسیون موارد خاص می‌تواند به دانشجویان غیر مشمول دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته حداکثر تا سه نیمسال و کارشناسی پیوسته حداکثر تا شش نیمسال دیگر علاوه بر مهلت تعیین شده در ماده ۲۸ اجازه ادامه تحصیل را صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

#### ۳- ثبت نام با تأخیر پذیرفته‌شدگان

کمیسیون می‌تواند به دانشجویان غیر مشمول دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته که عدم مراجعه آنان موجه باشد حداکثر تا چهار نیمسال و برای پذیرفته‌شدگان دوره‌های کارشناسی پیوسته برای تأخیر تا شش نیمسال مجوز صادر کند.

تبصره- برای پذیرفته‌شدگان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

#### ۴- وقفه و انصراف تحصیلی (به جز دانشجویان اخراجی تحصیلی)

کمیسیون در صورتی که دلایل وقفه تحصیلی یا انصراف دانشجویان غیر مشمول را موجه تشخیص دهد، می‌تواند حکم بازگشت به تحصیل برای دانشجویان دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ناپیوسته تا حداکثر چهارنیمسال عدم حضور و برای دانشجویان دوره کارشناسی پیوسته تا حداکثر شش نیمسال عدم حضور صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

۱- آیین‌نامه کارشناسی ارشد (جزو آیین‌نامه‌های بالاسری است)

۲- همان مأخذ





#### ۵- دانشجویانی که به حج عمره یا تمتع مشرف می‌شوند

کمیسیون می‌تواند غیبت کلاسی این دانشجویان (تمتع: ۵ هفته و عمره: ۲ هفته) را که با سفر حج تداخل دارد یا در صورت غیبت در جلسه امتحان غیبت آنان را موجه تلقی کرده و در اولین فرصت که از سوی واحد دانشگاهی تعیین خواهد شد امتحان مجدد برای این دانشجویان برگزار کند.

#### ۶- تداخل تحصیلی

کمیسیون می‌تواند مجوز تداخل تحصیلی برای پذیرفته‌شدگان دوره‌های کاردانی و کارشناسی را تا یک نیمسال تحصیلی صادر کند.

تبصره- ثبت‌نام از پذیرفته‌شدگان بدون داشتن مدرک پایه امکان‌پذیر نیست.

#### ۷- معرفی به استاد

- کمیسیون می‌تواند مجوز ارائه حداکثر شش واحد درسی نظری (بدون محدودیت در تعداد عناوین درسی) را به‌صورت معرفی به استاد برای دانشجوی صادر کند.

تبصره- درس وصایای امام (ره) و قرآن به سقف شش واحد درسی (معرفی به استاد) اضافه می‌شود.

- کمیسیون می‌تواند مجوز ارائه حداکثر شش واحد درسی نظری (بدون محدودیت در تعداد عناوین درسی) را برای تکمیل واحدهای درسی به‌صورت معرفی به استاد به دانشجویان دوره‌های کارشناسی پیوسته که تقاضای دریافت مدرک کاردانی در رشته دارند، صادر کند.

- کمیسیون در صورت صلاحدید اختیار دارد مجوز ارائه بخش نظری درس یا دروس عملی / نظری (به تعداد حداکثر ۶ واحد و بدون محدودیت در تعداد عناوین درسی)، به‌صورت معرفی به استاد را صادر کند، مشروط بر این‌که دانشجو این درس یا دروس را قبلاً انتخاب کرده، در همه کلاس‌های درسی شرکت کرده و پس از شرکت در امتحان نمره مردودی کسب یا به دلایلی این درس یا دروس را حذف کرده و از بخش عملی این درس یا دروس به تأیید گروه آموزشی مربوط نمره‌ای داشته باشد.

- کمیسیون در صورت صلاحدید اختیار دارد مجوز استفاده از ماده ۲۰ (معرفی به استاد) را یک بار دیگر صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم اتخاذ شود.

#### ۸- جبران میانگین کل (ماده ۴۷)

کمیسیون می‌تواند به دانشجویان غیرمشمول دوره‌های کاردانی و کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته) که با استفاده از ماده ۴۷ (یک نیمسال جبرانی) نتوانسته‌اند میانگین کل خود را ارتقا دهند، حداکثر تا دو نیمسال دیگر و به تعداد حداکثر ۲۰ واحد درسی فرصت جبران میانگین کل را بدهد.

- ارائه حداکثر شش واحد درسی نظری (بدون محدودیت در تعداد عناوین درسی) به‌صورت معرفی به استاد برای جبران میانگین کل بلامانع است.

تبصره- برای دانشجویان مشمول با توجه به مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

#### ۹- مرخصی تحصیلی

کمیسیون می‌تواند به دانشجویان غیرمشمول دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته حداکثر تا یک نیمسال مرخصی با احتساب در سنوات و برای دانشجویان دوره کارشناسی پیوسته حداکثر تا دو نیمسال علاوه بر زمان تعیین‌شده در ماده ۴۸ اقدام کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول برابر ماده ۴۸ رفتار شود.

#### ۱۰- استفاده مجدد از ماده ۵۵

کمیسیون می‌تواند در موارد خاص نسبت به معرفی دانشجو در مقطع کاردانی و کارشناسی ناپیوسته

تا یک مرتبه و در مقطع کارشناسی تا دو مرتبه دیگر (مازاد بر ماده ۵۵) برای استفاده از این ماده اقدام کند.

### ۱۱- مرخصی زایمان

کمیسیون می‌تواند بنا به تقاضای دانشجویان خواهر (مستند به گواهی پزشک متخصص) با پنج نیمسال مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات (یک نیمسال قبل از زایمان و چهار نیمسال بعد از زایمان) موافقت کند.

### ۱۲- میهمانی در دوره تابستان

کمیسیون در صورت صلاحدید اختیار دارد نسبت به معرفی دانشجویی که با گذراندن یک دوره تابستان همه واحدهای درسی دوره را به اتمام رساند، برای دو واحد دانشگاهی اقدام کند.

### ۱۳- معادل‌سازی دروس:

کمیسیون در صورت صلاحدید اختیار دارد نسبت به معادل‌سازی دروس گذرانده شده نظری، عملی، طرح، پروژه و سمینار دانشجویانی که بعد از مدتی ادامه تحصیل می‌دهند (بدون در نظر گرفتن زمان) با نظر گروه‌های آموزشی مربوط و با رعایت سایر مقررات اقدام کند. تبصره- واحدهای پایان‌نامه، کارورزی و کارآموزی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حرفه‌ای و تخصصی قابل معادل‌سازی نیست.

### ۱۴- عدم رعایت تقدم و تأخر در انتخاب دروس دوره

کمیسیون می‌تواند نسبت به صدور مجوز عدم رعایت تقدم و تأخر در انتخاب درس یا تعدادی از دروس دانشجو (حداکثر برای دو نیمسال) اقدام کند.

## ب- حدود اختیارات کمیسیون موارد خاص آموزشی سطح ۳ برای دوره کارشناسی ارشد

### ۱- اخراج به دلیل مشروطی

کمیسیون موارد خاص به دانشجویان کارشناسی ارشد ناپیوسته که بعد از دو نیمسال مشروطی میانگین کل آن‌ها کمتر از ۱۴ و بالاتر از ۱۲ است فقط یک مرتبه و با اخذ تعهد فرصت ادامه تحصیل صادر کند، مشروط بر آن‌که در نیمسال یا نیمسال‌های آتی مشروط نشوند.

### ۲- اخراج به دلیل اتمام سنوات تحصیلی

کمیسیون موارد خاص می‌تواند به دانشجویان غیرمشمول دوره کارشناسی ارشد که حداکثر شش نیمسال برابر مقررات آموزشی مربوط اجازه ادامه تحصیل دارند تا سه نیمسال به سقف سنوات تحصیلی آنان اضافه کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

### ۳- ثبت نام با تأخیر پذیرفته‌شدگان

کمیسیون موارد خاص می‌تواند برای دانشجویان غیرمشمول دوره کارشناسی ارشد که شورای آموزشی واحد عدم مراجعه آنان را موجه تلقی کند حداکثر تا چهار نیمسال مجوز ثبت نام با تأخیر صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

### ۴- وقفه و انصراف تحصیلی (به جز دانشجویان اخراجی تحصیلی)

در صورتی که عدم مراجعه و انصراف از تحصیل دانشجو از نظر کمیسیون موجه باشد، صدور حکم بازگشت به تحصیل دانشجویان غیرمشمول کارشناسی ارشد توسط کمیسیون موارد خاص حداکثر تا سه نیمسال دیگر بلامانع است.



تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

#### ۵- مرخصی تحصیلی

کمسیون موارد خاص می‌تواند برای دانشجویان غیرمشمول کارشناسی‌ارشد حداکثر تا سه نیمسال دیگر، علاوه بر مهلت تعیین‌شده مطابق مقررات مربوط، مرخصی صادر کند.

تبصره- برای دانشجویان مشمول باید با توجه به آخرین مقررات نظام‌وظیفه تصمیم‌گیری شود.

#### ۶- مرخصی زایمان

کمسیون موارد خاص می‌تواند بنا به تقاضای دانشجویان خانم (مستند به گواهی پزشک متخصص) با پنج نیمسال مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات (یک نیمسال قبل از زایمان و چهار نیمسال بعد از زایمان) موافقت کند.

#### ۷- تداخل تحصیلی

کمسیون می‌تواند مجوز تداخل تحصیلی برای پذیرفته‌شدگان کارشناسی‌ارشد را تا یک نیمسال تحصیلی صادر کند.

تبصره- ثبت‌نام از پذیرفته‌شدگان بدون داشتن مدرک پایه امکان‌پذیر نیست.

#### ۸- دروس جبرانی برای ترمیم میانگین کل

کمسیون موارد خاص می‌تواند به دانشجویانی که تا قبل از پایان‌نامه میانگین کل زیر ۱۴ دارند مجوز انتخاب دروس جبرانی به همراه پایان‌نامه صادر کند.

## بخش چهاردهم

شرح وظایف معاونت آموزشی دانشگاه، شورای آموزشی دانشگاه، شورای آموزشی واحد دانشگاهی، معاونت آموزشی واحد دانشگاهی، شورای آموزشی و پژوهشی دانشکده‌ها گروه‌های آموزشی

ماده ۱۸۸: شرح وظایف معاونت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی (سازمان مرکزی)<sup>۱</sup>

- ۱- اداره و راهبری امور آموزش دانشگاه بر اساس سیاست‌ها، مقررات و آیین‌نامه‌های مصوب و ایجاد هماهنگی بین واحدهای تابع
- ۲- مطالعه و اتخاذ تصمیم در مورد مسائل آموزشی با کمک مسئولان ذی‌ربط
- ۳- شرکت در جلسات شورای دانشگاه
- ۴- نظارت بر اجرای مقررات و آیین‌نامه‌های آموزشی از طریق دفتر نظارت و سنجش دانشگاه
- ۵- همکاری با دیگر معاونت‌های دانشگاه در امور مربوط به امر آموزش
- ۶- تدوین و پیشنهاد اصول اجرایی امور آموزش
- ۷- نظارت بر حسن اجرای وظایف آموزشی واحدهای دانشگاهی وابسته
- ۸- تنظیم دستور جلسات شورای آموزشی دانشگاه
- ۹- برنامه‌ریزی امور آموزشی با همکاری واحدهای ذی‌ربط
- ۱۰- بررسی پیشنهادات رسیده از واحدهای دانشگاهی در مورد تأسیس رشته‌های جدید و امکان پذیرش تعداد دانشجو برای هر رشته و مقطع تحصیلی و تأیید و ارائه برای تصویب
- ۱۱- بررسی و تأیید پیشنهادات رسیده از سوی واحدها در مورد دائر کردن دوره‌های کوتاه‌مدت
- ۱۲- نظارت بر حسن اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی هر واحد دانشگاهی و ارزیابی آن‌ها و ارائه گزارش لازم به هیأت‌رئیس
- ۱۳- تدوین ضوابط و مقررات به‌منظور تربیت و تأمین اعضای هیأت‌علمی در سطح دانشگاه
- ۱۴- ارزیابی عملکرد آموزشی دانشجویان و اعضای هیأت‌علمی و معاونان آموزشی و مدیران واحدهای مختلف در هر نیمسال و انعکاس آن به ریاست دانشگاه و اعلام نتیجه ارزیابی به واحد دانشگاهی به‌منظور در جریان قرار دادن اعضای ذی‌ربط
- ۱۵- هدایت و راهنمایی واحدهای دانشگاهی در مورد مسائل آموزشی از پذیرش تا فراغت از تحصیل دانشجویان در همه سطوح آموزشی و مقاطع تحصیلی
- ۱۶- ارائه موارد آموزشی قابل طرح در شورای دانشگاه به‌منظور تأیید و تصویب
- ۱۷- تهیه و پیشنهاد آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی با همکاری مسئولان ذی‌ربط و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها
- ۱۸- مطالعه و بررسی برنامه‌های آموزشی و مطالب درسی در دانشگاه‌های پیشرفته داخلی و خارجی به‌منظور تجدیدنظر در برنامه‌های آموزشی و همگام ساختن دانشجویان با پیشرفت‌های حاصل شده در دانش بشری
- ۱۹- انجام بررسی‌ها و اقدامات لازم به‌منظور گسترش کمی و کیفی واحدها و امکانات آموزشی در سطح دانشگاه

- ۲۰- فراهم کردن امکانات لازم به منظور استخدام، ترفیع مرتبه تعیین محل خدمت و اداره امور مربوط به رفاه اعضای هیأت علمی
- ۲۱- جمع آوری اطلاعات در مورد نیازمندی‌های کشور از لحاظ نیروی انسانی متخصص از طریق تماس مستمر با مبادی ذی ربط
- ۲۲- بررسی چگونگی عملکرد مناطق دانشگاهی به منظور هماهنگی بین واحدهای دانشگاهی در سطح دانشگاه
- ۲۳- انجام هماهنگی لازم با دفتر آزمون دانشگاه به منظور تنظیم راهنمای آزمون، برقراری آزمون و پذیرش تعداد دانشجو در سطح دانشگاه
- ۲۴- برنامه‌ریزی در راستای تشکیل سمینارها و دوره‌های بازآزمون

### ماده ۱۸۹: شورای آموزشی دانشگاه

#### الف- ترکیب شورا<sup>۱</sup>

- ۱- معاون آموزشی دانشگاه (رئیس شورا)
- ۲- دو نفر از رؤسای واحدهای دانشگاهی به انتخاب شورای دانشگاه
- ۳- دو نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه در مرتبه استادیاری یا بالاتر با حداقل ۵ سال سابقه کار به انتخاب معاون آموزشی
- ۴- مدیر کل دفتر خدمات آموزشی (دبیر شورا)
- ۵- مدیر کل دفتر سنجش و نظارت
- این اعضا در بندهای ۲ و ۳ برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع است. تبصره- در صورتی که برای بررسی موضوع خاص نیاز به اظهار نظر سایر معاونان یا متخصصان باشد حسب مورد از آنان دعوت خواهد شد.

#### ب- وظایف و اختیارات شورای آموزشی

- ۱- بررسی و تعیین خط‌مشی اجرایی امور آموزشی دانشگاه
- ۲- بررسی و اظهار نظر در خصوص پیش‌نویس همه آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی
- ۳- مطالعه و اتخاذ تصمیم در مسائل آموزشی دانشجویان از لحاظ پیشرفت‌های علمی و عملی آن‌ها
- ۴- بررسی و اظهار نظر در خصوص همه موضوعاتی که در ارتباط با امور آموزشی است از سوی ریاست دانشگاه ارجاع می‌شود.
- ۵- ارائه نظر مشورتی به معاون آموزشی در راستای پیشبرد فعالیت‌های آموزشی
- ۶- بررسی کیفیت آموزشی در دانشگاه و بررسی کیفیت عملکرد اعضای هیأت علمی
- ۷- بررسی پیشنهادات تأسیس رشته‌ها و دوره‌های جدید در دانشگاه
- ۸- بررسی و اتخاذ تصمیم در خصوص مسائلی که در آیین‌نامه‌های آموزشی به شورای آموزش احاله شده است.
- ۹- بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به سایر مسائلی که در حدو اختیارات شورا قرار دارد.
- ۱۰- بررسی و ارائه پیشنهادات و راه‌حل‌های مفید آموزشی به معاونت مربوط به منظور بالا بردن کیفیت امور آموزشی در واحدهای دانشگاهی تابع
- ۱۱- بررسی، اظهار نظر و پیشنهاد تکمیل با اصلاح آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی

۱۲- تعیین ضوابط و دستورالعمل‌های مربوط به حذف یا افزودن دروس دانشگاهی

### ماده ۱۹۰: شرح وظایف معاونت آموزشی واحد دانشگاهی<sup>۱</sup>

- ۱- اداره امور آموزشی واحد مربوط
- ۲- نظارت بر اجرای مقررات و آیین‌نامه‌ها با سرفصل دروس و دستورالعمل‌های آموزشی صادرشده از سازمان مرکزی دانشگاه
- ۳- تشکیل شورای آموزشی واحد دانشگاهی
- ۴- برنامه‌ریزی امور آموزش و نظارت بر اجرای صحیح آن
- ۵- بررسی پیشنهادات رسیده از گروه‌های آموزشی یا دانشکده‌های تابع و انعکاس آن به شورای آموزشی واحد دانشگاهی همراه با اظهار نظر و پیشنهادات تأیید شده به معاونت آموزشی دانشگاه
- ۶- شرکت در شوراهای دانشگاه حسب مورد و دعوت قبلی و ارائه نظریات و پیشنهادات و طرح نارسایی‌های احتمالی در شورا
- ۷- بررسی و ارزیابی فعالیت‌های آموزشی دانشکده‌های ذی‌ربط و تهیه گزارش برای ریاست واحد دانشگاهی
- ۸- هدایت و راهنمایی پرسنل حوزه معاونت مربوط به‌منظور بالا بردن کیفیت کار آموزشی و ارزشیابی کار آنان و انعکاس نتیجه به ریاست واحد برای درج در سوابق استخدامی آنان به‌منظور ترفیعات بعدی
- ۹- ارزیابی عملکرد آموزشی دانشجویان در هر نیمسال و انعکاس آن در سوابق و معرفی نفرت اول تا سوم برای استفاده از مزایای مربوط
- ۱۰- ارزیابی عملکرد آموزشی مدرسین محترم و اعضای هیأت‌علمی با هماهنگی گروه‌های آموزشی ذی‌ربط و تعیین نفرت برتر و معرفی آنان به هیأت‌رئیس
- ۱۱- بررسی و اظهار نظر در خصوص موضوعات آموزشی که از سوی مقامات بالاتر ارجاع می‌شود.
- ۱۲- بررسی و پیشنهاد تأسیس یا حذف رشته‌های تحصیلی در مقاطع مختلف همراه با دلایل از طریق سلسله مراتب
- ۱۳- بررسی و ارائه پیشنهادات سازنده در راستای بالا بردن کیفیت امور آموزشی در واحد دانشگاهی ذی‌ربط و دیگر واحدهای دانشگاهی از طریق سلسله مراتب
- ۱۴- حفظ و نگهداری سوابق تحصیلی دانشجویان از بدو ورود تا فراغت از تحصیل و طبقه‌بندی آنان به ترتیب سنوات تحصیلی، رشته و مقطع در آرشیو واحد دانشگاهی به‌صورت قابل ارائه در هر زمان
- ۱۵- تطبیق کتاب‌ها و جزوات ارائه شده از سوی اعضای هیأت‌علمی با متون ذکر شده در سرفصل‌های مصوب
- ۱۶- هدایت و راهنمایی دانشجویان در مسائل آموزشی برای پیش‌گیری از هرگونه نارسایی در امر آموزش آنان در دوران تحصیل با همکاری گروه‌های آموزشی
- ۱۷- نظارت بر انتقالات و میهمان شدن دانشجویان به نحوی که اثر منفی در روند تحصیل دانشجویان پیش نیاید.
- ۱۸- اداره و راهبری امور آموزش واحد در چارچوب سیاست‌ها، مقررات و آیین‌نامه‌های مصوب و ایجاد هماهنگی بین مدیریت‌ها و ادارات تابع
- ۱۹- همکاری با دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی و ایجاد هماهنگی بین دانشکده‌ها و واحدهای تابع



۲۰- تهیه و تنظیم برنامه‌های آموزشی و نظارت بر اجرای آن  
 ۲۱- ارزیابی سالانه کار حوزه معاونت آموزشی و گزارش به رئیس واحد دانشگاهی  
**ماده ۱۹۱: شورای آموزشی واحد دانشگاهی<sup>۱</sup>**

### الف- ترکیب شورا

- ۱- معاون آموزشی واحد دانشگاهی (رئیس شورا)
  - ۲- دو نفر از چهار نفر اعضای هیأت علمی پیشنهادی از جانب معاون آموزشی با تأیید شورای واحد دانشگاهی و تصویب رئیس واحد
  - ۳- مدیر کل امور خدمات آموزشی واحد دانشگاهی (دبیر شورا)
- تبصره- در صورتی که برای بررسی موضوع خاص نیاز به اظهار نظر سایر معاونان یا متخصصان باشد حسب مورد از آنان دعوت خواهد شد.

### ب- وظایف شورای آموزشی واحد دانشگاهی

- ۱- همکاری با معاون آموزشی واحد دانشگاهی برای اجرای مصوبات شورای واحد دانشگاهی و تصمیمات هیأت رئیسه
- ۲- ارائه پیشنهاد در این زمینه‌ها به شورای واحد دانشگاهی یا رئیس واحد از جمله:
  - الف) برنامه آموزشی
  - ب) نحوه اجرای برنامه‌های درسی در چارچوب مصوب
  - ج) آیین‌نامه‌های آموزشی
  - د) طرح‌های مناسب آموزشی غیررسمی کوتاه‌مدت و میان‌مدت
- ۳- بررسی کیفیت آموزشی واحد دانشگاهی و ارزیابی آموزش و ارائه نتیجه ارزیابی به شورای واحد یا رئیس واحد دانشگاهی
- ۴- بررسی و پیشنهاد تأسیس رشته‌ها و دوره‌های جدید در واحد دانشگاهی و انعکاس آن به رئیس واحد دانشگاهی
- ۵- بررسی متون جزوه‌ها و کتاب‌های ارائه شده از سوی اعضای هیأت علمی از لحاظ تطبیق با سرفصل‌های مصوب و ارائه نتیجه به شورای واحد دانشگاهی یا رئیس واحد
- ۶- بررسی و تأیید صلاحیت علمی متقاضیان عضویت در هیأت علمی واحد دانشگاهی که پس از تأیید گروه آموزشی ذی‌ربط از طریق رئیس هر دانشکده به این شورا ارجاع می‌شود.
- ۷- ایجاد هماهنگی با گروه‌های آموزشی واحد در راستای ارائه آموزش بهتر و بالا بردن کیفیت آموزش واحد دانشگاهی

### ماده ۱۹۲: شورای آموزشی و پژوهشی دانشکده‌ها<sup>۲</sup>

این شورا در واحدهای دانشگاهی که دانشکده تأسیس کرده‌اند دایر می‌شود.  
 الف- در هر دانشکده که دارای سه گروه آموزشی با بیشتر باشند شورای پژوهشی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

- ۱- رئیس دانشکده (رئیس شورا)
- ۲- معاونان دانشکده

۱- بخش نامه ۴۰/۴۰۹۸۷ مورخ ۷۱/۶/۲۲

۲- بخش نامه ۴۰/۴۰۹۸۷ مورخ ۷۱/۶/۲۲

- ۳- مدیران گروه‌های آموزشی دانشکده به انتخاب رئیس دانشکده تا هفت نفر تبصره- هنگام طرح مسائل و موضوعات وابسته به هر گروه آموزشی غیرعضو، رئیس آن گروه با حق رأی برای شرکت در شورا دعوت می‌شود.
- ب- وظایف شورای آموزشی و پژوهشی دانشکده‌ها:
- ۱- برنامه‌ریزی برای اجرای تصمیمات و مصوباتی که توسط واحد دانشگاهی ابلاغ می‌شود.
  - ۲- تدوین سیاست‌های آموزشی و پژوهشی دانشکده با توجه به خط‌مشی آموزشی و پژوهشی واحد دانشگاهی
  - ۳- بررسی و تدوین طرح‌های آموزشی و پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده و ارجاع آن‌ها به شورای آموزشی و پژوهشی واحد دانشگاهی
  - ۴- بررسی و تدوین طرح‌های ارزشیابی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشکده و پیشنهاد آن به شورای آموزشی واحد دانشگاهی
  - ۵- هماهنگی میان گروه‌ها و بخش‌ها در ارائه دروس مشترک
  - ۶- اتخاذ تصمیمات اجرایی برای هماهنگی و تطابق زمانی امور آموزشی پژوهشی در دانشکده
  - ۷- بررسی و تعیین نیاز دانشکده به عضو هیأت‌علمی جدید و پیشنهاد آن به شورای واحد دانشگاهی یا رئیس واحد برای تکمیل اعضای هیأت‌علمی هر گروه
  - ۸- تعیین ظرفیت پذیرش دانشجو و پیشنهاد آن به معاونت آموزشی واحد دانشگاهی
  - ۹- بررسی و اظهارنظر در مواردی که رئیس دانشکده به شورا ارجاع می‌دهد.
  - ۱۰- بررسی تقاضاهای فرصت مطالعاتی و پیشنهاد آن به شورای پژوهشی واحد دانشگاهی و رئیس واحد
  - ۱۱- بررسی طرح‌های پژوهشی اعضای هیأت‌علمی و ارجاع آن به شورای پژوهشی و مراجع ذی‌ربط
- ماده ۱۹۳:** با عنایت به فرمان مقام معظم رهبری در مورد اسلامی شدن دانشگاه‌ها، شایسته است رؤسای واحدهای دانشگاهی در انتخاب و ابقای رؤسا و معاونان دانشکده‌ها و مسئولان گروه‌های آموزشی ضوابط زیر را به دقت رعایت کنند:<sup>۱</sup>
- ۱- تأهل
  - ۲- حسن خلق و حسن شهرت
  - ۳- عامل بودن به احکام اسلامی
  - ۴- تأیید صلاحیت عمومی و علمی از سازمان مرکزی
  - ۵- حداقل سه سال سابقه خدمت
  - ۶- حجاب برتر برای خواهران





## بخش پانزدهم سایر مقررات تحصیلی

**ماده ۱۹۴:** عنوان رشته تحصیلی درج شده در متن گواهی نامه باید دقیقاً منطبق با عنوان قید شده در سرفصل مصوب رشته تحصیلی باشد که به وسیله شورای عالی برنامه ریزی به تصویب رسیده یا مصوب شورای برنامه ریزی دانشگاه آزاد اسلامی بوده است که به تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسیده باشد.

بنابراین حذف یا اضافه کردن هر کلمه‌ای به عناوین ذکر شده وجهه قانونی نداشته و مغایر مقررات و ضوابط جاری دانشگاه است. بنابراین تأکید می‌شود در صدور مدارک فارغ‌التحصیلان مخصوصاً گواهی نامه فارغ‌التحصیلان رشته‌های علمی - کاربردی که برخی از واحدها برخلاف عنوان درج شده در برنامه مصوب آن‌ها از تیتیر مهندسی در عناوین آن رشته‌ها استفاده می‌کنند دقت لازم به عمل آورند و مسئولیت اجرا و پیگیری این بخش نامه بر عهده رؤسای محترم واحدهای دانشگاهی است.<sup>۱</sup>

**ماده ۱۹۵:** همه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی که به دلایل مختلف از ادامه تحصیل بازمانده، ترک تحصیل کرده یا عدم مراجعه داشته‌اند یا در صورت قبولی ثبت نام نکرده‌اند یا انصراف داده‌اند، در صورت مراجعه برای ادامه تحصیل بر اساس مصوبه کمیسیون موارد خاص آموزشی دانشگاه می‌توانند با شرایط زیر ثبت نام شده و شروع به تحصیل کنند:<sup>۲</sup>

۱- واحدهای دانشگاهی و مراکز آموزشی موظف هستند نسبت به احراز سوابق آموزشی، آزمون و دانشجویی (از جمله وضعیت نظام وظیفه این دانشجویان که منع ادامه تحصیل نداشته باشند) متقاضی اقدام کنند.

۲- همه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجو با حداقل نمره ۱۰ برای مقاطع کاردانی و کارشناسی و نمره ۱۲ برای مقطع کارشناسی ارشد و نمره ۱۴ برای مقطع دکتری تخصصی پذیرفته شود و در نهایت از متقاضی تعهد اخذ شود که میانگین تجمعی کل خود را به حداقل قابل قبول مطابق استانداردهای آموزش عالی کشور برای صدور مدرک در سال تحصیلی زمان فارغ‌التحصیلی برساند. تبصره- در خصوص دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی، تعیین استادان راهنما، مشاور و انجام فرآیند دفاع با هماهنگی مدیران گروه‌های تخصصی انجام و مشکلات برطرف شود.

۳- چنانچه رشته تحصیلی متقاضی در واحد دانشگاهی دایر نباشد، امکان انتقال و ادامه تحصیل در نزدیک‌ترین واحد دانشگاهی فراهم شود.

**ماده ۱۹۶:** اجرای دوره تابستان برای مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی با شرایط زیر انجام می‌شود:<sup>۳</sup>

۱- بخش نامه ۳۶/۲۷۸۱۶۵ مورخ ۸۵/۱۰/۳۰

۲- بخش نامه ۱۰/۵۲۰۱۵ مورخ ۹۳/۵/۱۴

۳- بخش نامه ۳۰/۴۵۵۴۵ مورخ ۹۳/۴/۵

- ۱- تعداد مجاز واحدهای درسی قابل ارائه در دوره تابستان برای دوره‌های کاردانی و کارشناسی حداکثر ۱۰ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد تا ۶ واحد و دکتری تا ۴ واحد است.
- ۲- مشروطی در دوره تابستان در شمار تعداد مشروطی‌های دوره تحصیلی نیست. تبصره- دانشجویان دوره کاردانی و کارشناسی که با اخذ ۱۲ واحد درسی در دوره تابستان دانش‌آموخته می‌شوند و همچنین دانشجویان دارای معدل بالاتر از ۱۷ می‌توانند در این دوره تا ۱۲ واحد درسی اخذ کنند.
- ۳- تعداد کل ساعات هر واحد دروس نظری و عملی همانند میزان ساعات آن دروس در نیمسال‌های اول و دوم هر سال تحصیلی است.
- ۴- شهریه ثابت دوره تابستان در ازای اخذ ۶ واحد درسی و کمتر، نصف شهریه ثابت و در صورت اخذ بیش از ۶ واحد تا حداکثر ۱۲ واحد، دو سوم شهریه ثابت به همراه شهریه واحد انتخابی لحاظ می‌شود.
- تبصره- شهریه ثابت دوره تابستان برای دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد در ازای اخذ ۳ واحد درسی نصف شهریه ثابت و در صورت اخذ بیشتر از ۳ واحد تا سقف حداکثر ۶ واحد درسی، دو سوم شهریه ثابت است.
- ۵- آموزانه اعضای هیأت‌علمی در دوره تابستان، اعم از تمام‌وقت، نیمه‌وقت و مدعو به تعداد ساعات تدریس، معادل ۲ برابر آموزانه در مقایسه با نیمسال اول و دوم محاسبه می‌شود. تبصره- آن دسته از اعضای هیأت‌علمی که در طول نیمسال‌های اول و دوم تحصیلی، کمبود ساعات تدریس موظف داشته‌اند، به میزان کمبود، در دوره تابستان ساعت موظف تدریس خواهند داشت. بدیهی است برای تدریس بیش از آن، آموزانه برابر بند ۵ دریافت خواهند کرد.
- ۶- مدت دوره تابستان، بدون احتساب زمان ثبت‌نام، امتحانات و اعلام نمرات امتحانی، ۸ هفته (هر هفته دو جلسه) است. تقویم تحصیلی سالانه دو هفته قبل از شروع ثبت‌نام نیمسال اول، توسط مرکز برنامه‌ریزی درسی، به واحدهای دانشگاهی ابلاغ خواهد شد.

### نیمسال اول

- ثبت‌نام و انتخاب واحد: ۱۰ تا ۲۵ شهریور  
حذف و اضافه با موافقت گروه آموزشی برای نیمسال‌های اول و دوم در دو هفته آغازین نیمسال‌های تحصیلی و برای دوره تابستان تنها باید در هفته اول شروع دوره انجام شود. غیبت دانشجویان در کلاس جدید، نباید بیشتر از سه جلسه باشد.  
روز اول مهر: آغاز سال تحصیلی و شروع کلاس‌ها  
طول نیمسال اول: ۱۶ هفته در مهر، آبان، آذر و دی‌ماه  
پایان کلاس‌ها: ۲۰ دی‌ماه

۲۱ تا ۲۸ دی‌ماه: امتحانات نیمسال اول و ثبت‌نام نیمسال دوم  
استادان موظف هستند حداکثر ۵ روز بعد از تاریخ امتحان هر درس نمرات امتحانی را اعلام کنند.

### نیمسال دوم

- شروع ترم: اول بهمن‌ماه  
طول نیمسال دوم ۱۶ هفته بهمن، اسفند، فروردین، اردیبهشت و خرداد  
۱۵ خردادماه: پایان کلاس‌ها  
۱۶ تا ۲۶ خردادماه: امتحانات و ثبت‌نام دوره تابستان



آخرین مهلت اعلام نمرات: ۲۸ خرداد

### دوره تابستان

شروع دوره: اول تیرماه

طول دوره تابستان: ۸ هفته تیر، مرداد و شهریور

۲۷ مرداد: پایان کلاسها

اول شهریور تا ۱۰ شهریور: امتحانات

۷- همه واحدها و مراکز آموزشی باید از سال تحصیلی ۹۳-۹۴ تقویم تحصیلی جدید را همراه با دوره تابستان اجرا کنند.

تبصره ۱- واحدهای دانشگاهی برای اجرای ترم تابستان، در صورت نیاز می‌توانند از اعضای هیأت علمی سایر دانشگاهها با اولویت واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی برای همکاری استفاده کنند.

تبصره ۲- در دوره تابستان هیچ‌گونه محدودیتی برای مهمانی دانشجویان وجود ندارد و دانشجویان واحدها و مراکز دانشگاه آزاد اسلامی می‌توانند در دوره تابستان در هر واحدی که درس مورد نظر ایشان ارائه می‌شود، با معرفی واحد مبدأ ثبت‌نام کنند.

تبصره ۳- با توجه به امکان واحدهای دانشگاهی جامع تهران، برای برگزاری دوره تابستان برای دانشجویان دوره‌های کارشناسی ارشد، بنابراین علاوه بر دانشجویان متقاضی این واحدها، دانشجویان سایر واحدها نیز می‌توانند با معرفی واحد مبدأ به تعداد حداکثر ۶ واحد در این واحدها دوره تابستان را بگذرانند.

تبصره ۴- برای اعضای هیأت علمی دانشگاه که به دلیل تدریس در دوره تابستان موفق به استفاده از مرخصی سالانه خود نشوند، حداکثر به مدت ۲۵ روز ذخیره خواهد شد.

تبصره ۵- ایجاد هر گونه تغییرات در نحوه برگزاری دوره تابستان، حین و بعد از اجرای آن، توسط شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه تصمیم‌گیری و اعلام می‌شود.

**ماده ۱۹۷:** در خصوص ادامه تحصیل دانشجویان مقاطع دکتری، کارشناسی ارشد و کارشناسی ناپیوسته که با مدرک پایه معادل و غیررسمی ثبت‌نام کرده‌اند، واحدهای دانشگاهی که این دانشجویان را ثبت‌نام نموده‌اند، برای امکان ادامه تحصیل قانونی این دانشجویان باید اقدامات زیر را انجام دهند:<sup>۱</sup>

۱- این‌گونه دانشجویان با کارنامه قبولی دوره فعلی برای ثبت‌نام در دوره قبل آن (که مدرک آن دارای مشکل است) و به صورت بدون آزمون و با اولویت محل قبولی به آموزش دانشگاه مراجعه کرده و دروس گذرانده شده آن‌ها در مقطع قبلی (که مدرک آن دارای مشکل است) با رعایت مقررات مربوط معادل‌سازی شود.

تبصره- بعد از معادل‌سازی دروس چنانچه دانشجو نیاز به گذراندن دروسی دارد که سقف واحدهای دوره را تکمیل کند، ملزم است برابر نظر گروه آموزشی تمام واحدهای ارائه شده را در مدت زمان مقرر (مطابق مقررات آموزشی مربوط) اخذ کند و بگذراند.

۲- در صورت گذراندن پایان‌نامه، باید پایان‌نامه تعریف شود و از پایان‌نامه در حضور هیأت داوران دفاع کند.

۳- این مقررات شامل دانشجویان مشمول نظام‌وظیفه ورودی‌های سال ۹۳ به بعد نمی‌شود و این افراد ملزم به رعایت مقررات مربوطند.

**ماده ۱۹۸:** دانشجویان دوره‌های کارشناسی‌ارشد که همه واحدهای درسی دوره را به جز پایان‌نامه گذرانده و میانگین کل آن‌ها کمتر از ۱۴ است، در صورت نداشتن مشکل سنوات و نظام‌وظیفه می‌توانند حداکثر ۱۶ واحد از دروسی را که نمره آن‌ها زیر ۱۴ شده است را در یک نیمسال اخذ کرده و در صورت ترمیم میانگین کل و سپس گذراندن پایان‌نامه با رعایت سایر مقررات فارغ‌التحصیل شوند.<sup>۱</sup> قابل ذکر است ضمن آنکه نمرات جدید در محاسبه میانگین کل منظور می‌شود، نمرات قبلی نیز بلااثر نمی‌شود.

**ماده ۱۹۹:** حداکثر واحدهای پایان‌نامه در تمام دوره‌های کارشناسی‌ارشد رشته‌های مختلف دانشگاهی ۶ واحد است. گروه‌های آموزشی موظفند که در تنظیم، اصلاح و تغییرات برنامه رشته‌های مختلف، در آینده با حفظ سقف واحدهای کارشناسی‌ارشد تعداد واحدهای پایان‌نامه در هر رشته را در سقف ۶ واحد تنظیم و به مرکز برنامه‌ریزی درسی منعکس کنند.<sup>۲</sup> تبصره- مفاد این ماده برای دانشجویان ورودی سال ۸۹ به بعد قابل اجرا است.

**ماده ۲۰۰:** دانشجویان دوره‌های کارشناسی‌ارشد که در جلسه امتحان پایان نیمسال تعدادی از دروس غیبت می‌کنند، دروس آن‌ها با شرایط زیر حذف می‌شود:<sup>۳</sup>

۱- غیبت موجه در جلسه امتحان هر درس و نیز غیبت غیرموجه تا دو درس موجب حذف آن درس یا دروس می‌شود.

۲- غیبت غیرموجه در جلسه امتحان بیش از دو درس به‌منزله نمره صفر در آن درس یا دروس خواهد بود.

۳- تعیین غیبت موجه و غیرموجه به عهده کمیسیون موارد خاص آموزشی واحد دانشگاهی است. تبصره ۱- در صورت استفاده از مفاد ماده ۸ آیین‌نامه آموزشی کارشناسی‌ارشد رعایت حداقل ۸ واحد درسی در نیمسال (موضوع ماده ۶ همین آیین‌نامه) لازم نیست.

تبصره ۲- مفاد این ماده شامل حال همه دانشجویان شاغل به تحصیل (بدون توجه به سال ورود) می‌شود.

۱- بخش‌نامه ۳۰/۴۳۱۲۵۷ مورخ ۸۸/۱۱/۱۸

۲- بخش‌نامه ۳۶/۱۴۸۱۹۰ مورخ ۸۹/۴/۲۲ و بخش‌نامه ۳۶/۲۹۵۹۶۷ مورخ ۸۹/۷/۲۲

۳- بخش‌نامه ۳۶/۴۰۱۴۲ مورخ ۹۰/۲/۱۴



## بخش شانزدهم دروس عمومی

**ماده ۲۰۱:** تمامی رشته‌های دانشگاهی در مقاطع کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته و دکتری حرفه‌ای باید ۱۲ واحد دروس عمومی معارف اسلامی را بگذرانند.<sup>۱</sup>

**ماده ۲۰۲:** دروس عمومی معارف اسلامی مطابق سرفصل مربوط<sup>۲</sup> در پنج گروه دسته‌بندی شده است که دانشجویان دوره‌های کاردانی باید دو عنوان درسی از دو گروه اول و دانشجویان دوره‌های کارشناسی ناپیوسته یک عنوان از هر سه گروه بعدی را انتخاب کنند. دانشجویان دوره‌های کارشناسی پیوسته و دکتری حرفه‌ای نیز باید دو عنوان از گروه اول و سه عنوان از هر یک از سه گروه بعدی را انتخاب کنند. تبصره ۱- دانشجویان اقلیت‌های مذهبی نیز می‌توانند به دلخواه ۱۲ واحد این دروس را به هر تعداد از هر یک از پنج گروه انتخاب کرده و بگذرانند.

تبصره ۲: عناوینی که احتیاج به پیش‌نیاز دارند، ترتیب و پیش‌نیاز رعایت شود.

**ماده ۲۰۳:** دانشجویان در یک نیمسال تحصیلی فقط یک عنوان درسی (دو واحد) می‌توانند انتخاب کنند

تبصره- در صورت ضرورت و با نظر مساعد گروه معارف اسلامی حداکثر دو درس (۴ واحد) می‌توانند انتخاب کنند.<sup>۳</sup>

**ماده ۲۰۴:** همه دانشجویان در همه رشته‌ها و مقاطع تحصیلی ملزم به گذراندن درس قرآن به ارزش ۱ واحد نظری هستند.<sup>۴</sup>

تبصره ۱- آن تعداد از دانشجویان رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی که برای بار اول موفق به گذراندن درس یک واحدی آشنایی با قرآن کریم نشده‌اند و تنها این یک درس را برای فراغت از تحصیل باقی دارند که باید به صورت معرفی به استاد بگذرانند، حتی اگر وقفه تحصیلی هم داشته باشند منحصراً شهریه متغیر درس را دریافت دارند و آنان را از پرداخت شهریه ثابت معاف کنند.<sup>۵</sup>

تبصره ۲: دانشجویان تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی) از گذراندن درس قرآن معاف هستند.<sup>۶</sup>

تبصره ۳: دانشجویان اقلیت‌های مذهبی از گذراندن درس قرآن معاف هستند.<sup>۷</sup>

**ماده ۲۰۵:** همه دانشجویان در تمام رشته‌ها و مقاطع تحصیلی باید درس وصایای امام (ره) را بگذرانند.<sup>۸</sup>

**ماده ۲۰۶:** درس «دانش خانواده و جمعیت» به ارزش دو واحد درسی جایگزین درس «تنظیم خانواده

۱- بخش‌نامه ۳۶/۶۹۲۱۰ مورخ ۸۴/۴/۱۳

۲- پیوست ۸

۳- بخش‌نامه ۳۶/۳۵۶۴۷۴ مورخ ۸۷/۱۰/۲۳ (موضوع بخش‌نامه ۴۲/۸۶/۹۸۰۰ مورخ ۸۶/۱۱/۲۲ معاونت امور استادان و دروس معارف اسلامی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها) متن این بخش‌نامه در اسناد بالادستی (فصل اول) موجود است.

۴- بخش‌نامه ۱۱/۲۹۰۸۷ مورخ ۷۳/۵/۴

۵- موضوع بخش‌نامه ۳۶/۱۶۸۷۳۱ مورخ ۸۳/۹/۱۰

۶- بخش‌نامه ۳۶/۱۹۰۲۱۹ مورخ ۸۸/۶/۳

۷- بخش‌نامه ۳۶/۱۱۵۰۹۹ مورخ ۷۵/۱۲/۲۶

۸- بخش‌نامه ۴۰/۷۰۰۰۰ مورخ ۷۰/۱۱/۷

و جمعیت» شد، که از نیمسال اول سال تحصیلی ۹۲/۹۳ برای دانشجویان همه مقاطع کاردانی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته لازم‌الاجرا است و با اجرای آن درس تنظیم خانواده و جمعیت منسوخ و از فهرست دروس عمومی حذف می‌شود.

**ماده ۲۰۷:** امور اجرایی درس دانش خانواده به عهده گروه معارف اسلامی است.<sup>۱</sup>



## بخش هفدهم دروس اختیاری

**ماده ۲۰۸:** اجرای درس دو واحد نظری «تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران» در تمام دوره‌های کارشناسی همه رشته‌های تحصیلی دانشگاهی الزامی است.<sup>۱</sup>

۱- افزودن این درس در برنامه‌های درسی موجب افزایش سقف واحدهای دوره نمی‌شود. به جای آن ۲ واحد از تعداد واحدهای دروس انتخابی دانشجو در آن رشته کاسته می‌شود.  
۲- در رشته‌هایی که فاقد جدول دروس انتخابی‌اند، این درس به پیشنهاد مجریان رشته، با تأیید شورای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه، جایگزین یکی از دروس غیرضروری رشته می‌شود.  
۳- گذراندن این درس برای تمام دانشجویان دوره کارشناسی که از ابتدای سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ وارد دانشگاه می‌شوند الزامی است.

۴- گذراندن این درس برای دانشجویانی که قبل از سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ وارد دانشگاه شده‌اند و همچنین برای دانشجویان دوره‌های کاردانی و دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری الزامی نیست.  
۵- جایگاه اجرای این درس گروه معارف اسلامی است و چنانچه دانشگاهی فاقد این گروه آموزشی باشد این درس همانند دیگر دروس عمومی، زیر نظر معاون آموزشی دانشگاه اجرا می‌شود.

**ماده ۲۰۹:** درس کارآفرینی به‌عنوان یک درس ۳ واحد نظری به‌صورت اختیاری در رشته‌های مختلف دوره‌های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته در داخل سقف واحدهای مصوب دوره و مطابق سرفصل<sup>۲</sup> قابل ارائه است.

این درس شامل دانشجویانی می‌شود که از نیمسال اول ۸۷-۸۶ در مقاطع ذکرشده وارد دانشگاه می‌شوند.<sup>۳</sup>

**ماده ۲۱۰:** ارائه درس آشنایی با مبانی دفاع مقدس جزو دروس اختیاری در دوره‌های کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته) از نیمسال اول سال تحصیلی ۸۸-۸۷ برای دانشجویان ورودی سال ۸۷ و به بعد الزامی است.<sup>۴</sup>

**ماده ۲۱۱:** «درس آشنایی با دفاع مقدس» درسی است عمومی به ارزش ۲ واحد به‌صورت اختیاری که به دانشجویان دوره کارشناسی در تمام رشته‌های دانشگاهی ارائه می‌شود. این دانشجویان می‌توانند در یک نیمسال تحصیلی این درس را به جای یکی از دروس انتخابی خود اختیار کرده و آن را با موفقیت بگذرانند. بدیهی است که نمره آن در کارنامه دانشجو ثبت و در محاسبه میانگین ترم و میانگین کل لحاظ می‌شود.

۱- بخش‌نامه ۳۶/۷۷۰۴ مورخ ۹۰/۱/۱۸ و بخش‌نامه ۳۶/۲۲۳۸۴۱ مورخ ۹۱/۷/۹ (سرفصل درس تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران در پیوست ۹)

۲- پیوست ۱۰

۳- بخش‌نامه ۳۶/۲۸۰۸۵۲ مورخ ۸۵/۱۱/۲

۴- بخش‌نامه ۳۶/۳۱۱۴۲۵ مورخ ۸۶/۱۰/۲۷

آن دسته از دانشجویان که در برنامه درسی رشته آن‌ها جدول دروس اختیاری وجود ندارد یا دارد ولی جایگزینی این درس به جای یکی از دروس اختیاری امکان‌پذیر نیست، می‌توانند این درس را خارج از سقف واحدها در همان شرایط بالا انتخاب کنند.<sup>۱</sup>

**ماده ۲۱۲:** همه واحدها و مراکز آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی برای گزینش استادان حق‌التدریس درس آشنایی با دفاع مقدس نیازی به تشکیل پرونده مجدد گزینشی صلاحیت علمی ندارند و صرفاً به دریافت گواهی تدریس این استادان که از سوی پژوهشگاه علوم معارف دفاع مقدس صادر می‌شود اکتفا کنند. اعضای هیأت‌علمی دانشگاه آزاد اسلامی برای تدریس این درس باید گواهی صلاحیت مدرسی آن درس را از پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس دریافت کنند و افراد فاقد صلاحیت مجاز به تدریس این درس نیستند.<sup>۲</sup>

**ماده ۲۱۳:** درس «آشنایی با شبکه اینترنت» به میزان ۲ واحد (یک واحد نظری و یک واحد عملی) به‌عنوان یک درس اختیاری برای همه رشته‌های تحصیلی منظور شود. در رشته‌هایی که درس اختیاری ندارند، بر اساس نظر گروه آموزشی ذی‌ربط آن درس را به جای یکی از دروس غیرضروری دوره جایگزین کنند.<sup>۳</sup>

۱- واحدهای دانشگاهی که تجهیزات و امکانات لازم را به‌منظور ارائه این درس دارند، می‌توانند نسبت به ارائه آن برای همه رشته‌ها اقدام کنند.

۲- واحدهایی که امکانات کافی در اختیار ندارند می‌توانند این درس را برای مقاطع بالاتر ارائه کرده و با هماهنگی معاونت پژوهشی سازمان مرکزی نسبت به تهیه وسایل مورد نظر اقدام کنند.

۳- نظر به اهمیت پژوهش در دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی‌ارشد و دکتری)، در ارائه این درس، دانشجویان این دوره‌ها را در اولویت قرار دهند.

تبصره- درس آشنایی با شبکه اینترنت قابل جایگزین با دروس ضروری دوره‌های تحصیلی مانند دروس عمومی، دروس تربیتی، دروس کارآموزی و پروژه‌های تخصصی و... نیست.<sup>۴</sup>

۱- بخش‌نامه ۳۶/۳۱۱۴۲۵ مورخ ۸۶/۱۰/۲۷ و بخش‌نامه ۳۶/۵۳۳۲۴ مورخ ۹۰/۲/۲۵ (سرفصل درس مبانی دفاع مقدس در

پیوست ۱۱)

۲- بخش‌نامه ۳۶/۱۶۹۴۰ مورخ ۹۰/۱/۲۷

۳- بخش‌نامه ۳۶/۵۰۹۴۵ مورخ ۸۰/۴/۲ و بخش‌نامه ۳۶/۱۲۴۰۰۸ مورخ ۸۰/۷/۱۰ (سرفصل درس ذکرشده در پیوست ۱۲)

۴- بخش‌نامه ۳۶/۱۲۴۰۰۸ مورخ ۸۰/۷/۱۰





## بخش هجدهم سایر دروس

**ماده ۲۱۴:** تدریس درسی با عنوان «آشنایی با کامپیوتر» در تمام رشته‌های دانشگاهی ضروری است. در نتیجه، گروه‌های برنامه‌ریزی موظفند در تمام برنامه‌های آموزشی رشته‌های مختلف گروه، درسی را با عنوان (کامپیوتر و کاربرد اختصاص آن در رشته...) متناسب با نیاز آن رشته، جزو دروس اصلی یا اختصاصی به صورت الزامی یا اختیاری منظور کنند.

۱- برای همه دوره‌های کارشناسی ۲ واحد درس آشنایی با کامپیوتر جزو دروس انتخابی اضافه می‌شود و دانشجویان بر حسب نیاز رشته می‌توانند این درس را به جای یک درس دیگر از دروس جدول انتخاب کنند.

۲- در تمام دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری وجود درسی با عنوان کامپیوتر جزو دروس پیش‌نیاز و جبرانی الزامی است و دانشجویان الزاماً موظفند اگر این درس را در دوره کارشناسی نگذرانده‌اند، آن را بگذرانند.<sup>۱</sup>

تبصره- در رشته‌هایی که درسی با عنوان کامپیوتر ارائه می‌شود نیازی به ارائه این درس نیست.<sup>۲</sup>  
**ماده ۲۱۵:** درس مبانی و کاربرد کامپیوتر به ارزش ۲ واحد نظری و یک واحد عملی، برای دانشجویان دوره کارشناسی پیوسته حسابداری ارائه شود.<sup>۳</sup>

**ماده ۲۱۶:** همه دانشجویان دوره‌های کارشناسی ارشد شاغل به تحصیل که درس روش تحقیق را در دوره کارشناسی نگذرانده‌اند و اکنون نیز این درس را در دروس برنامه درسی خود ندارند، ملزم به اخذ و گذراندن این درس به عنوان یکی از دروس جبرانی دوره به ارزش دو واحد نظری قبل از اخذ پایان‌نامه‌اند.<sup>۴</sup>

تبصره- این درس موجب افزایش سقف دروس جبرانی دوره (حداکثر ۱۲ واحد درسی) نمی‌شود و دانشجویان در شرف فراغت از تحصیل یا دانشجویانی که سقف ۱۲ واحد جبرانی را تکمیل کرده‌اند، در شمول گذراندن این درس قرار نمی‌گیرند، ولی در صورت تمایل دانشجو اخذ آن بلامانع است.

۱- بخش‌نامه ۳۸/۲۳۶۲۸ مورخ ۷۰/۵/۱۲ و بخش‌نامه ۳۶/۳۰۵۴ مورخ ۷۵/۱/۲۰ (سرفصل درس در پیوست ۱۳)

۲- بخش‌نامه ۳۶/۵۰۷۷۴ مورخ ۷۸/۵/۵

۳- بخش‌نامه ۳۶/۹۴۰۱۳ مورخ ۸۵/۴/۲۵ (سرفصل درس در پیوست ۱۴)

۴- بخش‌نامه ۳۶/۴۹۵۹۱ مورخ ۹۰/۲/۲۲ (سرفصل درس در پیوست ۱۵)